

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Niko Jug

HAMAS

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana 2007

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Niko Jug
Mentor: Doc. dr. Iztok Prezelj

HAMAS

Diplomsko delo

Ljubljana 2007

ZAHVALA

*Zahvaljujem se svojim staršem za vso vzpodbudo in
podporo skozi vsa šolska in študijska leta,
Teji za neomejeno ljubezen,
Davidu in Nataši za stalno in nesebično pomoč
ter vsem prijateljem, s katerimi sem preživel nepozabna
študentska leta.*

HAMAS

Navzoče delo govori o Hamasu, Islamskem odporiškem gibanju. V prvem delu skuša povzeti in obelodaniti zgodovino bližnjevzhodnega konflikta med Izraelom in Arabci kot osnovo za nastanek organizacije, kakršna je Hamas, predstavi njene cilje, versko ozadje in njen vpliv na samo delovanje, razdela strukturne poglede na organizacijo (politična veja, socialna veja, vojaška veja) ter obdela način financiranja organizacije. V drugem delu poskuša umestiti Hamas v politični prostor Bližnjega vzhoda in Palestine. Opiše zmago na parlamentarnih volitvah leta 2006 in posledičen prihod na oblast, kasnejši propad vlade narodne enotnosti in odnos z večnim rivalom – Fatahom. Nadalje poskuša razčleniti in klasificirati Hamas ter skozi različne perspektive podati univerzalno definicijo o organizaciji. V zadnjem delu prikaže Hamasove zunanjepolitične povezave, poglede nekaterih pomembnih mednarodnih akterjev (ZDA, EU, Rusije) in Slovenije na organizacijo ter poda potencialne smernice za razvoj in delovanje v prihodnosti.

Ključne besede: Hamas, bližnjevzhodni konflikt, Palestina, ekstremizem.

HAMAS

Present work deals with Hamas, the Islamic Resistance Movement. In the first part it summarizes and enlightens the history of the Middle East conflict between Israel and the Arabs as the basics for the creation of an organization such as Hamas, presents its goals, religious background and its influence on organization activities, works out the structural views of the organization (political branch, social branch, military branch) and processes means of its financing. In the second part it tries to place Hamas in the Middle Eastern and Palestinian political arena. It describes the 2006 electoral victory for the national parliament, subsequent power takeover, the fall of the National unity government and relationship with its eternal rival – Fatah. Further on it tries to give a universal definition of Hamas by analyzing and classifying it through different perspectives. In the last part it shows the organizations' foreign political alliances, views of some important international actors (USA, EU, Russia) and Slovenia on the organization and gives potential future development and activity guidelines.

Key words: Hamas, Middle East conflict, Palestine, extremism.

KAZALO

SEZNAM KRATIC	7
1. UVOD.....	9
2. METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR.....	11
2.1 PREDMET ANALIZE IN CILJI PREUČEVANJA.....	11
2.3 UPORABLJENE METODE	11
2.4 HIPOTEZE.....	12
2.5 OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV	13
3. ZGODOVINA HAMASA.....	18
3.1 KRATEK PREGLED ARABSKO-IZRAELSKEGA KONFIKTA KOT OSNOVA ZA NASTANEK HAMASA	18
3.2 MUSLIMANSKO BRATSTVO – ROJSTVO HAMASA.....	23
4. ORGANIZACIJA HAMASA	27
4.1 CILJI HAMASA	27
4.1.1 PRED VOLITVAMI LETA 2006	27
4.1.2 MED IN PO VOLITVAH LETA 2006	30
4.2 VERSKO OZADJE	33
4.3 STRUKTURNI POGLEDI NA HAMAS.....	34
4.3.1 HAMAS KOT POLITIČNA STRANKA.....	38
4.3.2 HAMAS KOT VSENACIONALNO GIBANJE – SOCIALNA VEJA HAMASA. 39	
4.3.3 VOJAŠKA VEJA HAMASA – IZZ AL-DIN AL-QASSAM BRIGADE.....	40
4.3.3.1 OBOROŽITEV IN VOJAŠKA SESTAVA.....	45
4.3.3.2 FENOMEN SAMOMORILSKIH NAPADOV	51
4.4. FINANCIRANJE HAMASA.....	57
5. ZMAGA NA VOLITVAH LETA 2006.....	65
5.1 ODNOS HAMAS – FATAH.....	70
5.2 PROPAD VLADE NARODNE ENOTNOSTI	75
6. ZASEDNA OZEMLJA – OSNOVA ZA HAMASOVO DELOVANJE.....	83

7. TERORISTIČNI IN DRUGI ELEMENTI ZA KLASIFIKACIJO HAMASA	87
7.1 HAMAS KOT TERORISTIČNA ORGANIZACIJA	87
7.2 HAMAS KOT BOJ ZA SVOBODO	88
7.3 HAMAS KOT ODPORNIŠKO GIBANJE	88
7.4 HAMAS KOT GVERILA	89
7.5 HAMAS KOT PARAVOJAŠKA ORGANIZACIJA	90
7.6 HAMAS KOT VOJAŠKA ORGANIZACIJA	90
8. HAMASOVE ZUNANJE POLITIČNE POVEZAVE	92
9. POGLED ZDA, RUSIJE, EU TER SLOVENIJE NA HAMAS.....	95
9.1 ZDA.....	95
9.2 RUSIJA	97
9.3 EU	98
9.4 SLOVENIJA	100
10. HAMAS DANES IN SMERNICE ZA PRIHODNOST.....	102
11. SKLEP IN VERIFIKACIJA HIPOTEZ	109
12. VIRI.....	112
13. PRILOGE	129

Seznam prilog

PRILOGA A: Načrt razdelitve ozemlja mandatne Palestine na izraelsko in arabsko državo po resoluciji Generalne skupščine OZN 181 leta 1947.....	129
PRILOGA B: Izrael in zasedena ozemlja od leta 1967 dalje	130
PRILOGA C: Zemljevid lastništva palestinskega ozemlja leta 1945.....	131
PRILOGA D: Zemljevid fragmentacije Zahodnega brega.....	132
PRILOGA E: Zemljevid izraelskih naselbin v Gazi, na Zahodnem bregu in na Golanski planoti.....	133

SEZNAM KRATIC

- AK-47** – jurišna puška ruskega izvora
- BBC** – British Broadcasting Corporation
- CBC** – Canadian Broadcasting Corporation
- DeReTer** – Deklaracija o podpori resoluciji o terorizmu
- DeSBT** – Deklaracija o skupnem boju proti terorizmu
- EU** – Evropska unija
- FAO** – Organizacija za hrano in kmetijstvo (Food and Agriculture Organization)
- IDF** – izraelska vojska (Israeli defense force)
- IED** – improvizirano eksplozivno sredstvo (Improvised explosive device)
- KoV** – kopenska vojska
- M-16** – jurišna puška ameriškega izvora
- NATO** – Severnoatlantsko zavezništvo (North Atlantic Treaty Organisation)
- OVSE** – Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi
- OZN** – Organizacija združenih narodov
- PLO** – Palestinska osvobodilna organizacija (Palestine Liberation Organization)
- PA** – Palestinska uprava (Palestinian Authority)
- PG-2** – protitankovska raketa ruskega izvora
- RPG** – ročni protitankovski raketomet ameriškega izvora (Rocket propelled grenade)
- RPG7** – ročni protitankovski raketomet ruskega izvora (Ruchnoi Protivotankovyi Granatamyot)
- RS** – Republika Slovenija
- RTV** – Radio in televizija Slovenija
- SA-7** – protiletalska raketa ruskega izvora
- SE** – Svet Evrope
- S.W.A.T.** – ameriška specialna policijska enota (Special Weapons And Tactics)
- USD** – ameriški dolar (United States Dollar)
- VL** – vojno letalstvo
- VM** – vojna mornarica
- VS OZN** – Varnostni svet Organizacije Združenih narodov

ZDA – Združene države Amerike

WFP – Svetovni program za hrano (World Food Programme)

1. UVOD

Konflikt med Arabci in Izraelci, ki s svojimi koreninami sega že več kot sto let nazaj v zgodovino, se je usodno zaostрил z izraelsko okupacijo vseh palestinskih ozemelj v šestdnevni vojni leta 1967. V sledečih letih je pod izraelsko okupacijo začelo delovati veliko število različnih gibanj, odporniških in drugih organizacij. Eno izmed njih je bil tudi Hamas.

Hamas je igral (in še vedno igra) pomembno vlogo pri procesu ustanovitve samostojne palestinske države. Ljudstvu je nudil oborožen odpor proti okupaciji (nekakšno osvobodilno gibanje) in močno socialno oporo, oboje pa je združil v končni viziji lastne države.

Po začetku ameriške »vojne proti terorizmu« na začetku tretjega tisočletja, je tudi Hamas padel v stigmatizirano skupino islama. Vse, kar je bilo v zvezi z islamom, je dobilo negativen prizvok, še posebej, če je šlo za organizacijo, ki je hotela svoje cilje doseči z nasilnimi sredstvi, ne glede na to, da so vsa druga medtem že očitno odpovedovala. Hamas se je zelo hitro znašel na seznamu terorističnih organizacij domala vseh zahodnih držav. Njihov razlog in temeljni problem sta bila v hipu pozabljena oziroma diskreditirana. Posledično tudi njihov legalen in legitimen prihod na oblast nista bila nikoli širše sprejeta.

Diplomsko nalogo sem razdelil na enajst poglavji, ki mi bodo služila za poglobljeno študijo nastanka organizacije (tretje poglavje), pregled njenih ciljev in verskega ozadja, celotne organizacijske strukture ter načina financiranja (četrtο poglavje), obravnavam prihod na oblast, odnos z do tedaj vladajočim Fatahom in kasnejši propad skupne vlade (peto poglavje), dotaknil se bom problema zasedenih ozemelj, ki so osnova za Hamasovo delovanje (šesto poglavje), skozi različne perspektive bom skušal definirati Hamas (sedmo poglavje), poiskati njegove zunanje politične vezi (osmo poglavje), razložiti poglede zahodnih držav na Hamas (osredotočil sem se predvsem na ZDA, Rusijo in EU,

ki pri reševanju bližnjevzhodnega konflikta igrajo največjo vlogo, ter tudi na Slovenijo, ker me zanima, kako na Hamas gleda naša zunanja politika – deveto poglavje) ter poiskati smernice za prihodnost (deseto poglavje). V zadnjem, enajstem poglavju, bom poskušal sestaviti zbrane delčke v celoto in potrditi oziroma zavrniti postavljene hipoteze.

2. METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR

2.1 PREDMET ANALIZE IN CILJI PREUČEVANJA

V diplomski nalogi bom poskušal temeljito predstaviti Islamsko odporniško gibanje oziroma Hamas, se vanj poglobiti, ga vsebinsko analizirati ter problemsko razložiti na vseh ravneh in pogledih. Menim, da je poglobljeno poznavanje organizacije nujno za kakršnokoli politično debato o bližnjevzhodnem konfliktu.

Cilji, ki jih želim doseči, so sledeči:

- Umestiti Hamas v širši zgodovinski okvir bližnjevzhodnega konflikta in tako najti razloge za sam nastanek in njegovo kasnejše delovanje.
- Opredeliti in analizirati posamezne veje Hamasa, ki omogočajo njegovo uspešno delovanje.
- Analizirati Hamasov prehod iz podtalnega odporniškega delovanja do vstopa v predvolilno kampanjo in legitimnega prihoda na oblast.
- Najti vzroke za propad skupne vlade narodne enotnosti.
- Analizirati Hamasove zunanje politične vezi. V kolikšni meri vplivajo na politiko Hamasa.
- Definirati celotno organizacijo Hamasa skozi različne perspektive in skušati podati končno klasifikacijo.
- Podati potencialne smernice za Hamasovo prihodnost in bodoči razvoj dogodkov na Bližnjem vzhodu.

2.3 UPORABLJENE METODE

Pri pisanju diplomske naloge sem si pomagal s sledečimi družboslovnimi metodami:

- *Metoda analize in interpretacije primarnih ter sekundarnih virov*; prvo sem uporabil pri raziskovanju uradnih dokumentov in resolucij, predvsem Varnostnega sveta OZN in Generalne skupščine OZN, drugo pa sem uporabil pri raziskovanju knjig, člankov in strokovnih poročil.

- *Zgodovinska metoda*; služila mi je predvsem za oris zgodovine bližnjevzhodnega konflikta in zasedenih ozemelj kot osnove za nastanek Hamasa.
- *Študija primera*; služila mi je za analizo strukture in delovanja organizacije.
- *Deskriptivna metoda*; omogočala mi je opis delovanja posameznih sistemov in podsistemov v sami organizaciji Hamasa.
- *Komparativna metoda*; omogočala mi je primerjavo med posameznimi viri in tako določiti optimalno relevantnost podatkov¹.

2.4 HIPOTEZE

H 1: Hamas ni teroristična organizacija, pač pa politična organizacija, ki med drugim vsebuje vojaško vejo, ki predstavlja element odpornišтва, le-ta pa za doseg političnih ciljev uporablja teroristične metode in prijeme.

H 2: Hamasov nastanek, obstoj in delovanje pogojujejo izraelska okupacija in ilegalne nasebine na Zahodnem bregu ter stalna vojaška prisotnost v Gazi.

H 3: Hamas je radikalno in fundamentalistično usmerjena organizacija, njen temelj sta islam kot vera in Koran kot pisana beseda islama.

¹ Pri pisanju diplomske naloge sem se soočal s hudimi težavami pri pridobivanju literature. Na temo Hamasa je namreč napisanih izjemno malo knjig, zato sem vire pridobival predvsem z interneta. Osredotočal sem se na članke uglednih slovenskih (Delo, RtvS) in mednarodnih občil (The Economist, CNN, CBC, BBC). Veliko virov sem našel pri uveljavljenih mednarodnih inštitutih (International Crisis Group, Council on Foreign Relations, The Brookings Institution). Največ strokovnih člankov pa sem našel pri založniški hiši Jane's in njenih različnih publikacijah (Jane's Intelligence Review, Jane's World Insurgency and Terrorism, Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean, Jane's Defense Weekly, Jane's Terrorism & Security Monitor, Jane's Intelligence Digest ...)

2.5 OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV

Politična organizacija:

Za boljše razumevanje besedne zveze se bom najprej osredotočil na definiranje posameznih terminov in nato sestavil končno sliko.

Organizacija: je skladna, smotrno povezana celota. Večinoma je to prostovoljna skupnost ljudi, ki jih povezuje določen cilj ali program; temu je podrejena tudi notranja zgradba organizacije. Navzven ima pogosto posebne simbole (zastave, značke, pesmi ...) (Leksikon Cankarjeve založbe 1994: 752).

Politika: ožje gledano je to dejavnost države ali na državo usmerjeno ravnanje. Širše gledano je to vsaka družbena dejavnost, s katero se ureja temeljni položaj človeka in družbenih skupin v posamezni družbi in v mednarodnih razsežnostih. Bistvene prvine politike so: politični subjekti, politična ideologija, politična aktivnost. Politika se deli glede na subjekte (na primer: državna politika, strankarska politika, politika združenih narodov), pa tudi po drugih kriterijih, med katerimi sta ozemeljski obseg in vsebina politične dejavnosti še zlasti pomembna (zunanja politika, notranja politika, gospodarska politika, finančna politika, socialna politika, kulturna politika ...) (Leksikon Cankarjeve založbe 1994: 816).

Politična organizacija je po tej definiciji torej družbena dejavnost ljudi z določenim ciljem in programom, ki vpliva na temeljni položaj človeka in družbenih skupin v posamezni družbi in v mednarodnih razsežnostih.

Statistični urad RS (2007) definira politično organizacijo kot združenje državljanek in državljanov, ki uresničujejo svoje politične cilje, sprejete v programu stranke z demokratičnim oblikovanjem politične volje državljanek in državljanov in s predlaganjem kandidatk in kandidatov na volitvah v državni zbor, za predsednico oz. predsednika republike ter v organe lokalne skupnosti.

Po bolj splošni definiciji je politična organizacija vsaka organizacija ali skupina, ki se ukvarja oz. je vključena v politični proces. Politične organizacije vključujejo posebne interesne skupine, ki pri politikah lobirajo za spremembe, politične inštitute, ki predlagajo politične alternative, politične stranke in tudi teroristične skupine, ki uporabljajo nasilje za doseg političnih ciljev. V širšem smislu lahko na politično organizacijo gledamo tudi kot na politični sistem, če vključuje celoten sistem in telo vlade. Lahko je del širše organizacije, ki skrbi za ohranjanje socialnega reda na določenem ozemlju z legitimno pristojno oblastjo. Ponavadi vztraja na točno določeni strukturi (Wikipedia – The Free Encyclopedia 2007c).

Ekstremizem:

Po Enciklopediji leksikonografskog zavoda (1959: 494) in Leksikonu Cankarjeve založbe (1994: 239) je ekstremizem definiran kot skrajnost, vrhunec, pretiravanje v nekem pogledu, zavzemanje skrajnih stališč o kakem vprašanju in ravnanje, ki temelji na takih stališčih. Slovar slovenskega knjižnega jezika (2002) pa termin opisuje kot delovanje in prizadevanje za kako nalogo z ekstremnimi sredstvi in postopki.

Ponavadi se termin ekstremizem uporablja v povezavi s političnimi in socialnimi ideologijami z negativnim prizvokom nezakonitih idej ali metod (Wikipedia – The Free Encyclopedia 2007).

V Princetonovemu slovarju je ekstremizem definiran kot katerakoli politična teorija, ki favorizira pretirano nekompromisno politiko (WordNet Search – a lexical database for the English language 2007).

Roger Scruton v Slovarju politične misli (Hill & Wang v Wilcox 1987) definira ekstremizem kot nejasen termin, ki lahko pomeni:

- premikanje politične ideje do skrajne meje, ne ozirajoč se na posledice, neuporabnost in nasprotne argumente z namenom ne samo nasprotovati, ampak tudi eliminirati opozicijo,
- nestrpnost do vseh drugih pogledov razen svojih,

- prevzem načinov za doseg političnega cilja, ki nakazujejo nespoštovanje do človeških življenj, pravic in svoboščin.

Na primeru mojega diplomskega dela gre predvsem za verski ekstremizem, ki rezultira v nekaterih osnovah političnega ekstremizma. Termin verski ekstremizem oziroma fundamentalizem, se v muslimanskem svetu nanaša na strikten način življenja po vzoru Korana in Haditov. Kliče po zamenjavi državnih sekularnih zakonov z islamskim oziroma šeriatskim pravom. Islamski fundamentalizem predstavlja konzervativno versko misel.

V zahodni kulturi religija ne spada v javno sfero in skozi zgodovino so vse zahodne države prešle iz cerkvene na demokratično ureditev, ki tolerira versko svobodo. Zahodni pogled na ločenost države od cerkve ni mišljen le kot »normalen«, ampak kot nujen korak za moderno in napredno družbo. Družbe, ki tega ne priznavajo oz. se temu odrekajo, so neracionalne in ekstremistične. Muslimani to opravičujejo z dejstvom, da je vera temelj zakonov in norm in da ločitev religije od države ni mogoča (Davidson 2003: 70).

Terorizem:

Pojem terorizem še ni dobil uveljavljene mednarodne definicije, zato je še vedno podvržen subjektivnim pogledom različnih avtorjev. Kot tak je zelo pripraven za kalupiranje po različnih danih situacijah in interesih različnih vpletenih ali nevpletenih subjektov.

Kosić (2006: 9) definira terorizem kot metodo, s katero izvajalec terorizma (posameznik, skupina, država) s pomočjo nasilja in grožnjami z nasiljem nad osebami in objekti, ki niso neposredno vpleteni v procese političnega odločanja, po komunikacijskih kanalih ustrahuje organe političnega odločanja in družbo ter jih sili v oblikovanje takšne politike, ki bo v prid izvajalcem terorizma.

Ker so ZDA, idejni vodja »vojne proti terorizmu«, najmočnejši zaveznik Izraela in ker se je subjekt moje diplomske naloge znašel na njihovi listi terorističnih organizacij (in posledično na listah skoraj vseh pomembnejših držav in mednarodnih institucij), je smiselno navesti tudi njihovo definicijo pojma teroristična aktivnost.

»Teroristična aktivnost« pomeni vsakršno aktivnost, ki je nezakonita po zakonih kraja, kjer je zagrešena /.../ in ki vključuje karkoli od sledečega:

- (1) Ugrabitev ali sabotiranje kateregakoli prevoznega sredstva (vključno z letali, plovili ali vozili).
- (2) Ugrabitev ali pridržanje in grožnje z ubitjem, poškodovanjem ali nadaljevanjem pridrževanja drugega posameznika, da bi se prisililo tretjo osebo (vključno z vladno organizacijo), da izvrši ali se vzdrži izvršitve katerega dejanja kot nedvoumen ali brezpogojen pogoj za izpustitev ugrabljenega ali pridržanega posameznika.
- (3) Nasilen napad na mednarodno zaščiteno osebo /.../ ali na svobodo takšne osebe.
- (4) Atentat.
- (5) Uporaba naštetega:
 - (a) bioloških in kemičnih agensov, jedrskega orožja ali naprav ali
 - (b) eksploziva ali strelnega orožja (drugo kot samo za osebno denarno korist) z namenom, da se ogrozi, neposredno ali posredno, varnost enega ali več posameznikov oz. da se povzroči znatna škoda na premoženju.
- (6) Grožnja, poskus ali zarota za izvršitev karkoli od naštetega.

»Sodelovanje v terorističnih aktivnostih« pomeni storiti, v lastni izvedbi ali kot član organizacije, akt teroristične aktivnosti ali dejanje, za katerega storilec ve ali bi po logiki moral vedeti, da z njim nudi materialno podporo posamezniku, organizaciji ali vladi za izvajanje teroristične aktivnosti v kateremkoli času vključno z naslednjimi dejanji:

- (1) Priprava ali načrtovanje teroristične aktivnosti.
- (2) Zbiranje informacij o potencialnih tarčah za teroristično aktivnost.
- (3) Oskrbovanje s katerokoli vrsto materialne podpore, vključno z varnim domovanjem, prevozom, komunikacijami, denarjem, lažno identifikacijo, orožjem, eksplozivom ali urjenjem kateremukoli posamezniku, za katerega

- storilec ve ali ima razlog za domnevo, da je storil ali da namerava storiti dejanje teroristične aktivnosti.
- (4) Pridobivanje denarja ali drugih stvari, ki imajo vrednost za teroristično aktivnost ali za vsako teroristično organizacijo.
 - (5) Pridobivanje vsakršnega posameznika za članstvo v teroristični organizaciji, terorističnem gibanju ali za sodelovanje v teroristični aktivnosti (Background Information on Foreign Terrorist Organizations v Strmčnik 2006: 14–15).

Ameriška definicija teroristične aktivnosti pušča zelo malo maneverskega prostora. Po njihovi definiciji Hamas nima osnovnih možnosti, da bi ga črtali iz seznama terorističnih organizacij. Tukaj bi dodal, da je vsako dejanje in skupino, preden se ga (jo) razglasi za teroristično, nujno potrebno umestiti v širši kontekst okoliščin, ki so dejanje ali nastanek skupine v prvi vrsti sploh vzpodbudile.

3. ZGODOVINA HAMASA

Za boljše razumevanje nastanka gibanja, kakršno je Hamas, je treba poznati celotno ozadje palestinsko-(oz. arabsko)-izraelskega spora, ki se je začel že dolgo pred ustanovitvijo izraelske države na ozemlju mandatne Palestine leta 1948. Od tu namreč izvirajo smernice, ki še dandanes krojijo usodo Bližnjega vzhoda in palestinskega naroda.

3.1 KRATEK PREGLED ARABSKO-IZRAELSKEGA KONFIKTA KOT OSNOVA ZA NASTANEK HAMASA

Prva izraelska država na tem območju se je razcvetela v obdobju 1004 do 926 pr. n. št. pod kraljema Davidom in Salomonom. Vmes so doživljali vzpone in padce, leta 133 pa so Judje pod rimljanskim nasiljem začeli Palestino zapuščati. Tako se je začelo njihovo pregnanstvo². V drugi polovici 19. stoletja se je antisemitizem okrepil in mnogi Judje so spoznali, da bodo lahko svobodno živeli le v lastni državi.

Sionizem³ se je pojavil proti koncu 19. stoletja kot ena izmed oblik narodnega prebujanja, ki je tedaj preplavljalo Evropo. Pomenil je poskus usmeriti judovski smisel za skupni obstoj v trdno politično celoto. Med Arabci se je istočasno začel poglobljati smisel za lastno narodno pripadnost, ki ga je uspavalo Osmansko cesarstvo, v okviru katerega so bili prisiljeni živeti vse od leta 1517. Sionizem in arabsko prebujenje sta se spopadla prav spočetka. Leta 1882 je bilo v Palestini, kjer so bili Judje stoletja v manjšini⁴, ustanovljeno

² Imenuje se »Galut«. Od takrat naprej so živeli med tujimi narodi, ki so jih nenehno preganjali, vendar upanja na vrnitev niso nikoli izgubili (Kovač 1998: 153).

³ Na splošno pomeni sionizem judovsko gibanje za ustanovitev države v njihovi stari domovini Palestini. Tariq Ali pa sionizem definira kot »posvetni judovski nacionalizem«, ki je stvaritev ateističnih Judov, ki so čutili, da je evropski antisemitizem onemogočil individualno asimilacijo. Judje bi se lahko asimilirali le kot organizirana skupina in bi morali ustvariti lastno nacionalno državo. Theodor Herzl, utemeljitelj nove vere, je bil brez predsodkov glede tega, kje naj bi nova država bila. Pripravljen je bil razmišljati o Argentini, Mauritiusu, Ugandi ali kakšnem drugem kraju. Toda njegovi skrajnejši privrženci so trdili, da lahko judovska država obstaja samo na Sionu iz Stare zaveze: od tod sionizem. Po biblijski mitologiji je to pomenilo območje, znano kot Palestina, ki so ga več kot tisoč let naseljevali Arabci (Ali 2002: 89).

⁴ Okoli leta 1880 naj bi bilo v Palestini le okoli 35.000 Judov, na začetku prve svetovne vojne pa okoli 85.000 ali le 11 % celotnega prebivalstva (Jevtić 1989: 82).

prvo moderno judovsko kmečko naselje – Kibuc (po Krušič 1984: 276 in Kovač 1998: 153–154).

Po razlagi Bennyja Morrisa, judovskega zgodovinarja in poznavalca bližnjevzhodne zgodovine, profesorja na univerzi Bena Guriona v Izraelu, sta bili možnosti, po katerih bi lahko ustanovili svojo lastno državo na območju Palestine, samo dve:

- Po zgledu Južno afriške republike: ustanovitev apartheidne države, kjer manjšina naseljencev gospoduje nad izkoriščenim avtohtonim prebivalstvom.
- »Premestitev« oz. etnično čiščenje prostora bodisi z nasilnim odstranjevanjem prebivalstva bodisi z odkupom zemljišč (Finkelstein 2006).

Največji faktor arabskega antagonizma sionizmu je bil strah pred razselitvijo in razlastitvijo zemlje. Arabci so že od samega začetka vedeli, da bo uspeh sionističnega gibanja pomenil njihovo izgubo. V osnovi pri arabsko-izraelskem sporu ne gre za iracionalno sovraštvo do Judov, antisemitizem oz. nič od tega, kar se za izgovor uporablja danes. Njihov upor proti Judom je popolnoma razumljiv in dojemljiv. Za primer lahko uporabimo ameriške Indijance. Nihče ne govori, da so se upirali začetnemu evropskemu osvajanju zaradi antievropstva, antikristjanstva ali antibelstva, saj je vsakomur jasno, da so se borili le za svojo zemljo, na kateri so živeli in jim je tudi pripadala (Finkelstein 2006).

Novembra 1917 se je z Balfourjevo deklaracijo zdelo, da se sionistični upi bližajo izpolnitvi⁵. Toda medtem so se zavezniki že leta 1916 tajno sporazumeli, da si bodo po vojni razdelili Srednji vzhod, pri tem pa niso upoštevali judovskih pričakovanj. Na konferenci v San Remu leta 1920 je postala Palestina, od leta 1918 pod britansko upravo, britansko mandatno ozemlje. V naslednjih 25 letih se je položaj v Palestini nenehno

⁵ Britanski zunanji minister Arthur Balfour je tedaj v pismu lordu Rothschildu izjavil: »Vlada Njegovega Veličanstva je naklonjena ustanovitvi Palestine kot doma judovskega ljudstva in si bo na vse načine prizadevala pospešiti pot do tega cilja, ne bo pa storila nič takega, kar bi škodilo državljskim in verskim pravicam obstoječih skupnosti v Palestini ali pravicam in političnemu položaju, ki ga uživajo Judje v drugih državah« (Balfourjeva deklaracija 2007).

slabšal. Judovskega prebivalstva je bilo čedalje več⁶, prav tako pa je naraščalo tudi arabsko nasilje proti Judom⁷. Med drugo svetovno vojno je postal sionizem pod pritiskom nacizma množično gibanje. Po letu 1945 so ameriški Judje pošiljali denar in orožje napol ilegalni judovski armadi⁸ in še bolj skrajnim gverilcem. Nasilja je bilo vedno več. Naposled so Združeni narodi (OZN) leta 1947 predlagali delitev ozemlja na judovsko in arabsko državo⁹ (povzeto po Krušič 1984: 276 in Kovač 1998: 153).

14. 5. 1948 Britanci zapustijo Palestino, razglášena je neodvisna država Izrael. Prvi predsednik vlade postane David Ben Gurion. Takoj naslednji dan izbruhne vojna. Izrael napadejo vse sosednje arabske države: Egipt, Sirija, Jordanija, Libanon, Irak, Savdska Arabija in Jemen¹⁰. Izrael so podprle tako ZDA kot tudi Sovjetska zveza¹¹. Do izraza je prišla judovska učinkovita, desetletja dolga samoorganizacija. Posledično so, čeprav jih je bilo mnogo manj, Izraelci v spopadu zmagali. Premirje je zavlдалo januarja leta 1949,

⁶ Potem ko je Theodor Herzl leta 1897 ustanovil Svetovno sionistično organizacijo, je v Palestino prispelo še več Judov, ki so tam kupovali zemljo za zadruge. V času britanskega mandata je priseljevanje nihalo. Po letu 1948 je največ Judov prišlo iz Evrope (preživeli žrtve holokavsta), kasneje pa se je izselilo ali zbežalo v Izrael tudi veliko Judov, ki so živeli v arabskih deželah. Številke na novo priseljenih Judov so šle v milijone. Izraelski parlament »kneset« leta 1950 sprejme t. i. »zakon o vrnitvi«, katerega najvažnejši stavek se glasi: »Vsak Jud se ima pravico preseliti v to deželo«. Danes na svetu skoraj ni dežele, ki bi bila kulturno tako raznolika kot Izrael. Palestince so izgnali iz njihovih domov v treh velikih valovih, večino (med 600.000 in 750.000) med prvo izraelsko-arabsko vojno leta 1948, drugo skupino (od 250.000 do 400.000) pa med vojno leta 1967. Večinoma so se nagnetli v begunska taborišča OZN. Po letu 1967 jih je 300.000 živelo v begunskih taboriščih pod izraelsko upravo (povzeto po Krušič 1984: 276 in Kovač 1998: 154).

⁷ Aprila leta 1936 so izbruhnili arabski upori proti britanski vladi v Palestini, deloma zaradi usihajoče blaginje, deloma zaradi naraščajočega priseljevanja Judov. Do spontanih in silovitih napadov na Jude je prihajalo po vsej deželi. Hkrati so arabski voditelji oklicali šestmesečno splošno stavko, da bi prisilili Britance k prekinitvi judovskega priseljevanja. Upor je bil sprva uperjen proti Judom, kasneje je postal protibritanski, naposled pa so oborožene skupine brezposelnih napadale tudi Arabce, ki so se jim postavili po robu. Nemiri so se končali leta 1939 (Krušič 1984: 277).

⁸ Imenovala se je »Hagana« (Krušič 1984: 276).

⁹ Resolucija št. 181, ki Judom namenja 55 % mandatne Palestine, Palestincem pa 45 %, Jeruzalem pa je prišel pod mednarodni protektorat (Prihodnja ureditev Palestine 1947).

¹⁰ Zasedba Palestine s strani sionističnih naseljencev iz Evrope je prizadela vse. Egipčani, Sirci, Iračani in Savdijci niso bili prizadeti na enak način kot palestinski Arabci, vsi pa so imeli občutek izgube. To, kar je bila dotlej skupna kultura muslimanskih, krščanskih in judovskih Arabcev, je zdaj pretrpelo hud zlom, globok prelom, ki je postal znan kot »al nakba« - razdejanje (Ali 2002: 87).

¹¹ V obdobju druge svetovne vojne in takoj po njej je SZ podpirala Izrael, mu dobavljala orožje in celo prva glasovala o njegovem priznanju v OZN leta 1948. Hladna vojna pa je imela velik vpliv na reakcionarne trende in na zaostritev arabsko-judovskega spora. Izrael je bil odločno podvržen protikomunizmu. Lahko bi trdili, da je bila Stalinova sprememba odnosa do Izraela samo odziv na navezavo Izraela na zahod (Ali 2002: 321).

Izrael je obdržal svoje ozemlje in velik del ozemlja dodeljenega palestinski državi¹². Ker ta država formalno še ni obstajala, je Jordanija zavzela zahodni breg reke Jordan, Egipt pa Gazo in okolico. Arabsko ponižanje in poraz sta terjala povračilo. 29. 10. 1956 sledi druga izraelsko-arabska vojna¹³. Povod zanjo je bila egipčanska nacionalizacija Sueškega prekopa, ki je bil dotlej v lasti Velike Britanije. V tretji izraelsko-arabski oz. šestdnevni vojni, je 5. 6. 1967 Izrael prvi preventivno z letalstvom hkrati napadel Egipt, Sirijo in Jordanijo. Boji so se končali 10. 6. 1967 z izraelsko zmago nad številčno daleč močnejšimi arabskimi nasprotniki. Po koncu vojne na treh frontah je Izrael obvladoval ozemlje, ki je bilo štirikrat večje od prejšnjega. Judovska država si je znova utrdila položaj in zasedla strateško pomembna ozemlja: Golansko planoto, Sinaj, Zahodni breg in Gazo. Do današnjega dne so se umaknili samo iz Sinaja (povzeto po Krušič, 1984:277; Kovač, 1998:128–131 in Ali 2002: 86–113).

22. 11. 1967 je Varnostni svet OZN (VS OZN) sprejel resolucijo št. 242, ki vsebuje določbe in načela, ki naj bi pripeljali k rešitvi konflikta in do pravičnega ter trajnega miru v regiji. Poudarja:

- nedopustnost pridobivanja ozemlja z vojno in potrebo po pravičnem in trajnem miru, kjer bi bile vse države v regiji varne,
- da so vse države, ki so podpisale ustanovno listino OZN, dolžne slednjo tudi spoštovati – še posebej drugi člen.¹⁴

¹² Po prvi izraelsko-arabski vojni so nadzorovali okoli 75 % bivše mandatne Palestine. Če bi Izraelci ostali za mejami, ki jih je določil OZN, ne glede na temeljno krivico, bi izraelski voditelji in njihovi privrženci v diaspori z nekaj pravice dokazovali, da so sprejeli odločitev Združenih narodov in branili svoje meje pred vsemi napadalci. Namesto tega so naredili ravno nasprotno. Ukradli so več ozemlja, kot jim ga je odobril OZN, nato pa začeli izvajati etnično čiščenje, za katerega so se odločili pred mnogimi leti. Herzl je leta 1895 zapisal v svoj dnevnik: »Skušali bomo spraviti revno prebivalstvo čez mejo s tem, da mu bomo poiskali zaposlitev v tranzitnih državah, obenem pa jim bomo odrekli zaposlitev v naši deželi ... Tako proces razlaščenja kot odstranjevanja revežev moramo izvesti diskretno in pazljivo«. Ben Gurion je leta 1938 zagovarjal koncept »obvezne preemstitve« pred voditeljem judovske agencije in dokazoval: »Zagovarjam delitev dežele, kajti ko bomo po ustanovitvi države postali močna sila, bomo delitev odpravili in se razširili po vsej Palestini« (Ali 2002: 94).

¹³ Francosko-britansko-izraelske sile skupaj napadejo Egipt. Šele pod pritiskom obeh velesil – Sovjetske zveze, ki je grozila z močnim vojaškim posegom, in ZDA – so napadalci v noči na 7. 11. 1956 ustavili ogenj.

¹⁴ Med drugim pravi:

- Vse članice bodo rešile mednarodne spore na miren način, brez ogrožanja mednarodnega miru, varnosti in pravice.

Zahteva izpolnitev naslednjih zahtev:

- umik izraelskih oboroženih sil z ozemelj zasedenih v konfliktu,
- prekinitev vojskovanja, spoštovanje suverenosti, ozemeljske celovitosti in politične neodvisnosti vsake države v regiji ter njena pravica, da živi v miru, v okviru varnih in priznanih meja, varna pred grožnjami ali dejanji sile.

Poudarja potrebo po:

- zagotovitvi svobodnega prehoda mednarodnih vodnih poti v regiji,
- pravični rešitvi begunskega vprašanja,
- vzpostavitvi demilitariziranih območji (Razmere na Bljžnem vzhodu 1967).

Resolucija št. 242 v grobem zahteva popoln umik Izraela z zasedenih ozemelj, od arabskih držav pa popolno priznanje Izraela. Ista resolucija v dopolnitvi tudi zahteva ustanovitev dveh držav in pravico Palestincev do samoodločbe v okviru lastne države na Zahodnem bregu in v Gazi (two-state settlement)¹⁵. Ta resolucija je pravna podlaga za vse nadaljnje izraelsko-palestinske mirovne sporazume. Hamas je nikoli ni uradno priznal, saj v svoji ustanovni listini zahteva vrnitev celotne Palestine in ne samo Zahodnega brega in Gaze.

6. 10. 1973 so Izrael istočasno napadle egiptovske in sirske čete¹⁶. Po petnajstih dneh sta Sirija in Egipt dobila nekaj ozemlja in velik ugled, saj so v medsebojnih vojnah prvič

- Vse članice se bodo vzdržale uporabe sile ali kateregakoli drugega načina, ki ni v skladu z načeli OZN, proti teritorialni celovitosti ali politični neodvisnosti katerekoli države (Ustanovna listina OZN 1945).

¹⁵ Na zasedanju Generalne skupščine OZN leta 1989 je bil rezultat glasovanja o rešitvi konflikta v obliki dveh držav (Izrael v varnih in priznanih mejah ter palestinska pravica do samostojne države na Zahodnem bregu in v Gazi) 151:3 (tri glasovi proti predstavljajo Izrael, ZDA in Dominikanska rep.). Leta 2002 (po obdobju velikih sprememb, ustanovljenih je bilo več kot 40 novih držav, SZ je razpadla, svet se je geografsko in politično precej spremenil) je bilo glasovanje 160:4 (štiri glasove predstavljajo Izrael, ZDA, Maršalovi otoki in Mikronezija). V nobenem glasovanju ni bilo proti več kot 6 držav (leta 2004 sta proti glasovali še Nauru in Palau – otoški državi v JV Pacifiku) (Resolucije in odločitve Generalne skupščine in Varnostnega sveta glede palestinskega vprašanja 2004, 2005).

¹⁶ Začetek četrte izraelsko-arabske vojne oz. jomkipurske vojne, ker se je začela na dan judovskega praznika Yom Kippur.

zmagali Arabci.¹⁷ Leta 1977 sta Izrael in Egipt pod okriljem ZDA sicer podpisala sporazum o premirju (campdavidski sporazum), vendar brez večjega uspeha, saj sporazum ni rešil najpomembnejšega problema – palestinskega vprašanja. Prav iz tega sledijo nadaljnje napetosti na Bližnjem vzhodu. Izgnani Palestinci, ki so životali po taboriščih, so ustanovili gverilske enote, ki so se naposled leta 1969 združile pod okriljem Palestinske osvobodilne organizacije (PLO). Leta 1982 je Izrael napadel vojaška oporišča PLO v Libanonu¹⁸. Posredovanje ni prineslo zloma PLO-ja, je pa uničilo mrežo organizacij, ki so predstavljale zametek institucij palestinske državnosti in ekonomije¹⁹ (povzeto po Krušič 1984: 277; Kovač 1998: 81 in Ali 2002: 86–113).

3.2 MUSLIMANSKO BRATSTVO – ROJSTVO HAMASA

V 19. stoletju je trk med zahodnim imperializmom in muslimanskim svetom, ki je na novo prišel pod tujo oblast, povzročil vzpon islamskega fundamentalizma. Egipt je skozi večino zgodovine kulturno in versko prevladoval nad ostalimi muslimanskimi narodi. Leta 1882 je prišel pod britansko oblast. Pod imperialno nadvlado so glavne politične institucije kmalu dobile zahodni kapitalistični značaj. Civilno pravo je nadomestilo ustaljeno šeriatsko pravo, posvetne šole pa so začele izpodrivati versko usmerjene izobraževalne institucije. Zahodne norme in vrednote so se razširile v vse aspekte družbe, kapitalizem pa je služil zgolj za izkoriščanje zemlje in kmetov. Večina prebivalstva se je čutila ogroženo in vzpon islamskih modernistov je bil le še vprašanje časa. Njihov epilog je bila leta 1928 ustanovitev Muslimanskega bratstva, ki je predstavljalo prvo moderno politično, kulturno in socialno orientirano islamsko fundamentalistično organizacijo. Njen značaj je bil razviden iz ustanovnega manifesta: »*Bog je naš cilj, Prerok naš*

¹⁷ V bistvu se je vojna končala neodločno, vendar so to Arabci proslavljali kot veliko zmago nad sionističnim režimom.

¹⁸ Peta izraelsko-arabska vojna.

¹⁹ PLO je bila prva organizacija v začetku 70-ih, ki je predstavljala Palestince. Zagovarjali so delitev na dve državi, česar Izrael ni hotel. Izrael ni mogel več prikazovati Palestincev kot teroriste, saj so bili prvič od začetka konflikta organizirani in so imeli jasne cilje. Izraelski odgovor je bil poskus uničenja PLO kot politične organizacije in spet ostati brez relevantnega nasprotnika. PLO je bila po vojni primorana iti v izgnanstvo, palestinski problem pa je bil marginaliziran s strani svetovne javnosti. Ocena libanonsko/palestinskih žrtev med libanonsko vojno (od junija do septembra – 3.5 mesecev) je približno med 18–20.000 mrtvih (večinoma civilistov). Skupne izraelske žrtve od leta 1860 do danes znašajo 21.000 (sem se štejejo vse žrtve terorizma, vojne leta 1948, 1956, 1967, 1973, 1982, 1987 – prva intifada, 2000 – druga intifada). Izraelske žrtve so večinoma vojaki (Finkelstein 2006).

voditelj, Koran naša ustava, džihad naša pot in umiranje za božjo stvar naš najvišji cilj«. Njihov primarni cilj je bil ustavitev propadanja in dezintegracije muslimanskega sveta in povrnitev islamskih vrednot v družbo, vendar v preobleki 20. stoletja. S tem so imeli v mislih družbo, ki bi ji vladali stari islamski ideali, temečiči na Koranu in šeriatskem pravu, vendar popolnoma združljivi z znanstvenim in tehničnim napredkom modernega sveta. Če družba temelji na Koranu, je potemtakem vrsta vladavine sekundarnega pomena. Izključevali so le diktaturo, saj je vir oblasti v muslimanskem vernem ljudstvu. Islamski fundamentalizem v osnovi torej ne vodi le k tiraniji, kot velja prepričanje v Zahodnem svetu. Nasprotovali so vsakršni nadvladi. Sami so uporabljali termin anti-imperializem; primarno britanski na lastnem ozemlju, podpirali in pomagali pa so tudi Palestincem v boju proti sionističnemu naseljevanju (povzeto po Davidson 2003: 20–25 in Choueiri 1997: 39–43).

Leta 1946 so ustanovili palestinsko vejo Muslimanskega bratstva, ki je delovala na ozemlju Gaze, kmalu pa so ustanovili več dodatnih vej tudi na Zahodnem bregu. Leta 1984 so sprejeli odločitev o prehodu k oboroženemu boju proti izraelski okupaciji in se tri leta vojaško pripravljali. Decembra 1987 je posredno²⁰ iz te organizacije nastal Hamas²¹. Ustanovitelj in duhovni vodja je bil verski klerikalec in duhovni učitelj šejk Ahmed Jasin. Preostali ustanovitelji so bili visoko izobraženi in cenjeni ljudje, zdravniki, profesorji ... Ti ljudje so bili razočarani nad PLO-jem, ki je predstavljal številna posvetna gibanja, med katerimi je prevladoval Fatah, ki je že predolgo vodil neuspešen upor proti Izraelu. Ker PLO ni bil sposoben izpeljati naloge, so ustanovili novo celostno združbo. Globoka vera jih je pripeljala do zaključka, da je edina pot do osvoboditve Palestine ustanovitev gibanja, ki bo temeljilo na islamskih fundamentalističnih načelih, poskušalo ustanoviti islamsko republiko, delovalo proti izraelski kolonialistični politiki, se uprlo okupaciji ter hkrati vzpodbujalo Palestince, naj se zoperstavijo Izraelu (povzeto po Davidson 2003: 81; Chehab 2007: 23 in Šterbenc 2006: 752).

²⁰ Jasin je v duhu Muslimanskega bratstva pred Hamasom v 70-ih ustanovil nekaj drugih organizacij z malo manj radikalnimi načeli in izhodišči, npr.: Islamska organizacija, ki pa niso obrodile vidnejših sadov.

²¹ Kratica dobesedno pomeni Harakat al-Muqawamah al-Islamiyya ali Islamsko odporniško gibanje. Sama beseda hamas v arabščini pomeni vnemo, gorečnost, navdušenje, kar se sklada tudi s sloganom Muslimanskega bratstva: »Pravica! Moč! Svoboda!« (Chehab 2007: 23).

Hamas je bil uradno ustanovljen 9. 12. 1987. Tega dne so sklicali nujen sestanek, da bi preučili dogodke, ki so se zgodili v preteklih dneh²² (Chehab, 2007: 25).

Njihova ideja se je hitro oprijela med palestinsko mladino in med pripadniki Muslimanskega bratstva. Hamas je številčno zelo hitro rasel in kmalu ustanovil posamezne veje v Jeruzalemu, Gazi in Zahodnem bregu. Prve akcije, ki jih je izpeljal Hamas, so bile organizacija proti-izraelskih demonstracij, kjer so se uspešno združili z ostalimi Palestinci v skupnem cilju. Hamas ne predstavlja samo odporiškega gibanja in patriotizma, ampak tudi pokončnost, versko vizijo in najpomembnejše – odrešitev ljudstva, ki jo poseblja takojšnji umik Izraelcev iz zasedenih ozemelj in vzpostavitev islamske države. Hamas je številčno povečal demonstracije in napade v prvi intifadi in jih tudi vzdrževal, kljub brutalni izraelski vojaški moči (Davidson 2003: 82).

Ker prva intifada in sporazumi v Oslu niso prinesli rešitve konflikta, je podpora PLO začela upadati, Hamasu pa je vztrajno rasla²³. Kmalu je Hamas postal glavni politični

²² Član Islamskega džihada je 6. 12. 1987 v Gazi do smrti zabodel izraelskega naseljenca. V povračilo se je dva dni pozneje nek Izraelec s kamionom zalezel v vozilo polno Palestincev. Štirje so umrli, veliko jih je bilo poškodovanih. Po koncu pogreba se je v Jabaliyi, ki je bilo takrat največje begunsko taborišče v Gazi, začel spontan upor proti Izraelcem, ki se je hitro razširil čez vsa zasedena ozemlja. Po mnenju takratnega poveljnika izraelskega južnega vrhovnega poveljstva je bil umor naseljenca odgovor na deportacijo nekaj članov Islamskega džihada 17. 11. 1987, nesreča s kamionom pa je le še podpnila spontan upor, ki je postal znan kot prva intifada (Chehab 2007: 24–25).

Šejk Ibrahim al-Quqa (eden izmed vodij Hamasa) je opozarjal, da je intifada nastala kot rezultat medsebojnega vplivanja več dejavnikov, ki so se kopičili v islamski mentaliteti in psihi znotraj okupiranega ozemlja. Al-Quqa je povzel sledeče vplive:

- resnična in globoka islamska zavest, ki so jo ustvarile mošeje, pridigarji, centri in ustanove, ter močna islamska razvrstitev na univerzah in visokih šolah v okupirani Palestini,
- muslimanska generacija, ki je predana svoji religiji po dolgi odtujitvi, kjer so se zanašali na posvetne zastave, ki so bile zatemnjene s porazom leta 1967,
- represivne taktike izraelske okupatorske avtoritete, ki nosijo sovražnost zgodovine, kompleks nacizma in žejo po krvi in maščevanju,
- bankrot, negativnost in konec poti do katere so prišle (palestinske) organizacije; te organizacije, ki so zgradile neislamske slogane, so zapustile džihad in odločnost osvojiti Palestino (povzeto po Chehab 2007:113 in Davidson 2003: 176).

Vstaja je izbruhnila tudi zaradi vse bolj neznosnih razmer, v katerih so na okupiranih ozemljih živeli Palestinci – kolonizatorski projekt je postajal vse bolj nasilen, Izrael pa je z odvzemanjem 80 % vode z Zahodnega brega (vse od leta 1967) povzročal vse večje pomanjkanje vode za Palestince (Šterbenc 2006: 756).

²³ Za trenutek, ko so Palestinci dobili upravljanje določenih funkcij na zasedenih ozemljih pod svoj nadzor in so začutili upanje na izboljšanje in na mogočo uresničitev mirovnega sporazuma, je podpora Hamasu in njemu podobnih skupin upadla, vendar je bilo kmalu očitno, da je bil sporazum v Oslu le farsa, okupacija se ni končala in podpora Hamasu se je zopet dvignila (Davidson 2003: 82).

nasprotnik Jaserju Arafatu in Palestinskim oblastem. Vsi poskusi Izraela in Palestinskih oblasti, da bi omejili delovanje Hamasa, so se izkazali za neuspešne. Le malo je bilo verjetno, da bi Hamas prenehal s svojimi aktivnostmi, preden bi se Izraelci popolnoma umaknili iz zasedenih ozemelj (Davidson 2003: 82).

Izraelska taktika načrtnega pobijanja palestinskih voditeljev, pobijanje otrok, uničevanje domov, drakonske policijske ure, uničevanje obdelovalne zemlje in ekspanzija kolonialnih naselbin na zasedenih ozemljih v nasprotju z mednarodnimi zakoni, je v drugi intifadi²⁴ dala razlog za krutejše odgovore tudi iz strani skupin, kakršna je bila Hamas. V odgovor na izraelsko represijo se je povečalo število samomorilskih napadov, ne samo na izraelske vojake in oborožene naseljence, ampak tudi na civiliste (Davidson 2003: 84).

Ustanovitev Hamasa je bila po Jasinovih besedah njegova dolžnost skozi oči človeka, muslimana, Arabca in Palestinca. Upor, ki ga je začel Hamas, je združeval vojaštvo in religijo, moralno upravičenost in patriotizem z obljubo osebne in nacionalne odrešitve. Kljub negativnemu prikazovanju v zahodnih medijih, je zaradi svojega boja dvigoval moralo Palestincem in pridobival ogromno novih članov (Davidson 2003: 120).

²⁴ Druga intifada se je začela jeseni 2000, ko je takratni vodja izraelske opozicije Ariel Šaron provokativno obiskal mošejo Al Aqsa (tretji najsvetejši muslimanski kraj) in s tem povzročil nemir in odpor v palestinskem ljudstvu. Izraelci so na upor reagirali s surovo silo svojega vojaškega aparata (povzeto po Davidson 2003: 84 in Chehab 2007: viii)

4. ORGANIZACIJA HAMASA

4.1 CILJI HAMASA

Ker se cilji Hamasa ob ustanovitvi razlikujejo od tistih, ki so jih oglaševali v predvolilni kampanji in v nekaterih primerih po zmagi na parlamentarnih volitvah 2006, bom razdelil to poglavje na dva dela. V prvem se bom osredotočil na cilje, ki jih je Hamas jasno izrazil v svoji ustanovni listini in se niso spreminjali vse do vstopa v predvolilni boj (obdobje od 1987–2005). V drugem poglavju pa se bom osredotočil na spremembe, ki jih je bil Hamas pripravljen sprejeti zavoljo volilne zmage.

4.1.1 PRED VOLITVAMI LETA 2006

Palestinski problem je v bistvu verski spor med islamom in »nevernimi«²⁵ Judi. Izrael bo vstal in obstajal, dokler ga islam ne uniči, kot je uničil vse njegove predhodnike.²⁵ Vzgajamo po Alahovi poti in naša trdna odločitev bo prevladala, da lahko vera dobi primerno vlogo v življenju in da lahko z njo premagamo vse težave in ovire. Od tu izvira naše stalno stanje pripravljenosti žrtvovanja naših duš in naših najdražjih Alahu. Naš boj proti Judom je ekstremno obsežen in resen in bo potreboval vso vdano pomoč in napor tudi iz vsega preostalega arabskega in islamskega sveta, dokler naši sovražniki ne bodo poraženi in dokler Alahova zmaga ne bo prevladala. Konflikta se ne da rešiti s političnim kompromisom, pač pa le s sveto vojno – džihadom. Palestino je treba osvoboditi »od reke do morja«²⁶ (Hamasova ustanovna listina 1988).

Prehod do stanja džihada za osvoboditev Palestine je osebna verska dolžnost vsakega muslimana. Obenem Hamas zavrača kakršnokoli politično kompenzacijo, ki bi vodila k odpovedi enega ali več delov Palestine. To je enakovredno odpovedi delu islama. Hamas verjame, da je palestinsko ozemlje verska islamska daritev vsem muslimanom do dneva vstajenja.²⁷ Prepovedano se ji je odreči ali jo oddati. Ne pripada nobeni arabski državi,

²⁵ S tem so mišljeni predvsem križarski pohodi v svete kraje.

²⁶ Od reke Jordan do Sredozemskega morja.

²⁷ V Palestini se nahaja prva Qibla in tretji najsvetejši kraj (mošeja Al Aqsa). Od tu je Prerok odšel v nebesa.

kralju, predsedniku, organizaciji, ne glede na to, ali je palestinska ali arabska, saj je Palestina sveta podarjena zemlja islama in pripada muslimanom do dneva vstajenja. Hamas deluje in živi v skladu s temi načeli. Ključen cilj je ustanovitev islamske države na ozemlju celotne nekdanje britanske mandatne Palestine. Takojšen način, ki bi to omogočil, je eskalacija oboroženega spopada in v končni fazi džihad, v katerem ne bi sodelovali le palestinski muslimani, pač pa muslimani celotnega islamskega sveta²⁸ (povzeto po International Institute for Counter-Terrorism 1997 in Hamasova ustanovna listina 1988).

Osnovni cilji, za katerimi stremi Hamas, so:

- Znebiti se zla, zatreti in poraziti ga, da lahko pravica prevlada.
- Domovino vrniti njenim pravičnim lastnikom.
- Ponovna uvedba islamske države. Posledično se bodo ljudje in stvari vrnile na svoja prava mesta (Hamasova ustanovna listina 1988).

Hamas je povzel ustanovni manifest Muslimanskega bratstva: *»Bog je naš cilj, Prerok naš voditelj, Koran naša ustava, džihad naša pot in umiranje za božjo stvar naš najvišji cilj«* (Hamasova ustanovna listina 1988).

Hamas meni, da vse mednarodne konference in mirovni sporazumi doseženi v preteklosti ne odgovarjajo na zahteve ali pravično rešujejo probleme zatiranih. Te konference so samo aparat, ki omogoča nevernikom položaj arbitra v deželi islama. Od kdaj neverniki sodijo vernikom? Edini način za rešitev palestinskega problema je džihad. Pobude, predlogi in mednarodne konference ter sporazumi so le izguba časa in jalovi poizkusi (Hamasova ustanovna listina 1988).

V Koranu najdemo verz, s katerim se je Hamas poistovetil glede uklanjanja tuji volji: *»S tabo nikakor zadovoljni ne bodo ne judje ne kristjani, vse dokler sledil njihovi veri ne*

²⁸ Hamas je le eden od členov v verigi džihada proti sionistični invaziji. Prerok je govoril: *»Prišel bo čas, ko se bodo muslimani borili proti Judom in jih pobili; Judje se bodo skrivali za skalami in drevesi, ki bodo jokala: »O musliman! Jud se skriva za menoj, pridi in ga ubij!«* To pa ne velja za Gharqad, ki je judovsko drevo« (Hamasova ustanovna listina 1988).

boš. A ti reci: »Alahova pot je resnična pot!« Pa če bi njihove zahteve sprejel po znanju, ki si ga dobil, od Alaha te noben zaščitil ne bi, niti podpore ponudil« (Koran 2005: Sura 2, verz 120)!

Vsi mirovni sporazumi in konference so v nasprotju s Hamasovo ideologijo, saj se na odpoved delu Palestine gleda kot na odpoved delu vere (Hamasova ustanovna listina 1988).

Hamas je humano gibanje, ki spoštuje človekove pravice in je tolerantno v odnosu do drugih religij. Sovražno je le do tistega, ki je sovražen do njega, mu stoji na poti do uresničitve svojih ciljev. Hamas noče pridobiti slave, materialnih dobrin ali socialnega statusa, niti noče z nikomer tekmovati. Nikoli se ne bo postavljalo proti drugim muslimanom ali ne-muslimanom, ki sklenejo mir s Hamasom. Želi le pomagati vsem združenjem in organizacijam, ki delujejo proti sionističnemu sovražniku in tistim, ki delujejo v teh sferah (povzeto po Hamasova ustanovna listina 1988 in Hamasova ustanovna listina 1988).

Kot vidimo, ima Hamas v svoji ustanovni listini zelo radikalna stališča. Tri zahteve, s katerimi ZDA in EU pogojujeta črtanje Hamasa s seznama terorističnih organizacij (priznanje Izraela, prenehanje vseh sovražnosti in spoštovanje vseh v preteklosti sprejetih sporazumov), so glede na listino očitno nesprejemljive. Priznanje Izraela bi trenutno pomenilo priznanje legitimnosti okupaciji zasedenih ozemelj (Asa'd 2006).

Na drugi strani Izrael ne priznava osnovnih pravic Palestincem, še več, obravnava jih kot drugorazredne državljane. Odpoved nasilju bi pomenilo tudi odpoved možnosti oboroženega boja – džihada, ki je, glede na ustanovno listino, glavno orožje v boju zoper okupacijo.

4.1.2 MED IN PO VOLITVAH LETA 2006

V osnovi je Hamas spremenil svojo taktiko le do te mere, da se je začel politično udeleževati in imel za cilj osvojitve oblasti preko legalnih in legitimnih demokratičnih volitev in ne s silo oz. vojaškim prevratom proti palestinski upravi (PA²⁹). Hamas je videl, da lahko z uporabo preprostega demokratičnega procesa pride na oblast in pridobi mednarodno legitimnost in priznanje brez spremembe temeljnih načel in trdnega nastopanja proti Izraelu in njegovim zahodnim zaveznikom. Obenem bi lahko z zmago na volitvah kot najmočnejša frakcija vplival na PLO in prenovil njegova načela. Hamas je sicer priznal PLO kot edinega legitimnega predstavnika Palestincev na konferenci vseh palestinskih frakcij v Kairu marca 2005³⁰, vendar se nikoli ni odrekel svojim ciljem, samostojnosti ter izdelanim strukturam oz. vejam (Hamas and the 'Green Revolution' 2005).

V praksi se je vse obrnilo drugače od predstav in želja. Po parlamentarnih volitvah in zmagi Hamasa se je izkazalo, da so bili upi o priznanju in mednarodni legitimnosti previsoki. Hamas je ostal na listi terorističnih organizacij tako pri ZDA kot pri EU, vlada pa mednarodno ni bila priznana. Soočiti so se morali s celo vrsto problemov, ki jim jih je zapustil Fatah. Ponovno so morali vzpostaviti vladavino prava, reformirati upravne institucije, se boriti s korupcijo in najpomembneje, spopasti se s kaosom, ki je vladal tako v varnostnih silah kot na ulicah. Šele z odpravo teh problemov bi se lahko usmerili k svojim osnovnim načelom in ciljem in se uprli izraelski okupaciji (Asa'd 2006).

Prve dejanske odklone od ustaljene Hamasove politike in odnosa do Izraela so pokazali njegovi vodilni možje. Zunanji minister v Hamasovi vladi Mahmud Zahar je na svojem obisku v Egiptu maja 2006 izjavil, da Palestincem pripada celotna Palestina, vendar so pripravljene sprejeti tudi Palestino v mejah iz leta 1967. Zahar je sicer v dveh ločenih intervjujih januarja in aprila 2006 poudarjal, da ne bodo spremenili niti besedice v ustanovni listini in da Izraelci nimajo pravice do obstoja na območju Palestine. Izpostavil

²⁹ PA je skupek palestinskih administrativnih institucij, ki upravlja državo, nadzira pa ga stranka, ki je na oblasti.

³⁰ Enkrat in edinkrat.

je dejstvo, da ne nasprotujejo judovski veri, pač pa le njihovi okupaciji. Ni izključil možnosti, da bi Judje, kristjani in muslimani živeli v skupni islamski državi (povzeto po Chehab 2007: 212 in Electoral victory 2006).

Ismail Hanija, premier v Hamasovi vladi, je ob koncu junija leta 2006 razglasil Hamasovo pripravljenost priznati obstoj države Izrael: *»Hamas je pripravljen na dialog. Hamas bi spremenil svoja zavračajoča stališča do Izraela, če bi prišlo do zadovoljivega sporazuma, ki bi imel podporo v palestinskem ljudstvu.«*

Priznanje judovske države je natančno to, kar je mednarodna skupnost od Hamasa zahtevala vse od zmage na parlamentarnih volitvah. Vendar je njihov prvi korak k spravi ostal neopažen ali nerazumljen. Slab mesec za tem je takratni britanski premier Tony Blair v javnem nagovoru zopet poudaril, da se pogajanja ne morejo nadaljevati, če palestinsko ljudstvo ne prizna pravice judovski državi do obstoja (povzeto po Carter 2007 in Chehab 2007: 167).

Leto dni po volitvah, januarja 2007, je tudi Haled Mešal, politični vodja Hamasa, prvič omenil možnost priznanja Izraela. Dejal je, da se zaveda obstoja Izraela kot dejstva. Podal je možnost formalnega priznanja Izraela ob predpostavki, da bi bila pred tem ustanovljena palestinska država na ozemlju izpred leta 1967³¹. Izrael ni sprejel Mešalove ponudbe in se izgovarjal na dejstvo, da Hamas ni spremenil svoje ustanovne listine, v kateri je jasno izražena želja po uničenju Izraela (Senior Hamas leader acknowledges 'established fact' of Israel's existence 2007).

Hamas ni nikoli na papirju spremenil ustanovne listine, je pa spreminjal svoje izjave in občasno tudi delovanje. Najbolj očitna sprememba se je zgodila pred volitvami. V predvolilnem programu je Hamas namreč krepko odstopil od svoje ustanovne listine in začel propagirati palestinsko državo v mejah pred vojno leta 1967 z vzhodnim

³¹ »Vedno bo obstajala država z imenom Izrael, to je dejstvo,« je dejal. »Težava je v tem, da ne obstaja palestinska država,« je dodal. Tudi o spremembi politike Hamasa, ki poziva k uničenju Izraela, se bodo odločali v prihodnosti (Hamas: Izrael obstaja 2007).

Jeruzalemom kot prestolnico in ne več osvoboditev celotne Palestine. V bistvu pa je bilo to le prikrivanje resnice za potrebe volitev, saj se Hamas nikoli ni odrekel pravici in želji po celotni Palestini izpred leta 1948. Visoki predstavnik Hamasa je po volitvah dejal: *»Nikjer ne boste našli člana Hamasa, ki bi priznal Izraelu pravico do obstoja. Če ga boste, bo gotovo lažnivec«* (Chehab 2007: 203).

Hamas nikoli ne bi pristal na popolno dolgoročno prekinitev ognja, saj mora naslednjim rodovom pustiti priprta vrata za dosego končnega cilja – osvoboditev celotne Palestine. Zanje je palestinsko ozemlje nedeljivo, nekaj s čimer se ne da trgovati (Chehab 2007: 203).

»Videli boste nov obraz, vendar se Hamas nikoli ne bo spremenil,« je v intervjuju za CBC dejal Mahmud Zahar (Bishari Film Productions Inc. 2006).

Jasin je sredi 90-ih let trdil, da se je pripravljen pogajati za trajen mir, vendar naj bi bilo ta mir nemogoče vzdrževati. Izbiro bi raje prepustil bodočim mladim generacijam. Po njegovi napovedi naj judovska država čez 30 let ne bi več obstajala (Chehab 2007: 5).

Zaradi take dvoličnosti Zahod ne jemlje več resno izjav posameznih predstavnikov (ne glede na položaj, funkcijo in vplivnost). Hamas bi dosegel napredek v pogajanjih le s korenito spremembo ustanovne listine.

Vendar je pomembno dejstvo, da Hamas še zdaleč ni edini, ki zavrača obstoj Izraela. Vsi islamski privrženci fundamentalizma podpirajo palestinsko pravico do samoodločbe. Izrael vidijo kot zahodno kolonialno oporišče v centru muslimanskega sveta. Zato islamska pozicija ne dopušča nobene možnosti za sionistično državo, razen odstranitev in uničenje. Vendar to še ne pomeni uničenja judovskega življenja in lastnine. Islam ukazuje muslimanom, naj nikoli ne prestopijo meje krivice. Islam priporoča tudi oprostitev, usmiljenje in odpuščanje. Ko bi enkrat bila sionistična država, njena vojska in druge javne ustanove uničene, bi se bilo treba soočiti s problemom, kaj storiti z njeno populacijo. Judje bi dobili pravico bivati, kjerkoli bi želeli. Če bi iz verskih razlogov

želeli živeti na muslimanskem ozemlju, ki je povezano z njihovo zgodovino, bi morali imeti to pravico, vendar bi morali spoštovati islam in biti obvezno naklonjeni in izkazovati ljubezen tistim, ki častijo preroško tradicijo (Davidson 2003: 175).

4.2 VERSKO OZADJE

Po Hamasovem prepričanju islam združuje tako dolžnost do džihada kot tudi novodobno obvezo do patriotizma. Osvoboditev Palestine je po šeriatskem pravu v prvi vrsti verska obveznost vsakega muslimana. Vrnitev Palestine upravičenim lastnikom je torej nujna naloga, za katero se morajo uskladiti in sodelovati vsi muslimani, ne glede na spol ali družbeni status³². Palestina mora biti večno v rokah muslimanskih generacij do dneva vstajenja. Džihad zatorej v tem pogledu postane obveznost vsakega muslimana (Choueiri 1997: 177).

Navadnemu nacionalizmu, ki temelji na materialnih vezeh med zemljo in ljudstvom, Hamas dodaja še božjo dimenzijo in tako združuje zemljo in nebesa pod enotno zastavo enega boga. V tem pogledu ne prevladujejo samo materialni pogledi na lastnino, ampak združevanje materialnega z nematerialnim (povzeto po Choueiri 1997: 177).

Vir suverenosti ne leži v ljudstvu, ampak v bogu. Božja volja je izražena v Koranu, zato od tu izvirajo kriteriji za zakone in politiko. Koran je ustava, poslana od boga, in ni odprta za amandmaje (Davidson 2003: 67).

Za Hamas je, kot je opisano v ustanovni listini (Hamasova ustanovna listina 1988), islam način življenja kot tudi končni cilj. Na tej poti je Prerok zgled, Koran pa ustava. Njegove dimenzije se širijo v vse konce sveta, kjer živijo muslimani, ki jim je islam način življenja, zato prodira v globine Zemlje in najvišje sfere Nebes. Za Hamas je islam hkrati vera in sodniška palica. Kdorkoli postavlja islam za način življenja, ne glede na to, ali je to organizacija, država ali katerakoli druga skupina, je Hamas njegova vojska.

³² Nacionalizem je dobrodošel, dokler dopolnjuje versko doktrino. Nič ni bolj veličastnega in globljega v nacionalizmu, kot džihad proti sovražniku, ki pride v muslimansko deželo. To postane dolžnost vsakega vernika – tako moškega kot ženske; žena se mora boriti tudi brez privolitve moža in suženj brez privolitve gospodarja (Hamasova ustanovna listina 1988).

Moledujemo Alaha, naj nas vodi: »Gospodar naš, Ti med nami in narodom našim po resnici presodi, Ti si najboljši sodnik« (Koran 2005: Sura 7, Verz 89)!

»Vera je najmočnejša komponenta Hamasa. Retoriko nacionalizma je bil prisiljen sprejeti med prvo intifado. Ko se je odločil igrati demokratično igro, je vero odrinil na stranski tir. Na oblasti jo bo uporabil kot orodje za dominacijo,« na drugi strani kritično meni palestinski publicist Džamil Hilal o Hamasovem potlačevanju vere pred in med volitvami ter o izrabi v napačne namene na oblasti (Šurk 2006a).

Kljub nekaterim pomislekom igra vera pri Hamasu najpomembnejšo vlogo. Celotna ustanovna listina je osnovana na Koranu, končni cilj, lastna država na ozemlju celotne Palestine, pa naj bi v končni fazi bila islamski kalifat. Treba pa je povedati, da je Hamas tudi pri tem vprašanju začel odstopati od svoje ustanovne listine in začel propagirati islamsko družbo namesto islamske države. Odstotek Palestinecev, ki podpira dejansko uvedbo islamske države, je tudi pri Hamasovih volivcih in simpatizerjih izredno majhen.

4.3 STRUKTURNI POGLEDI NA HAMAS

Hamasova osnovna struktura so muslimani, ki so predani Alahu in ga resnično častijo. Ti muslimani se zavedajo svojih nalog do sebe, svojih družin, države in se zanašajo na Alaha za vse to. Dvignili so zastavo džihada v obraz zatiralcem, da bi osvobodili državo in ljudstvo pred oskrumbo, umazanijo in zlobo. Hamas predstavlja ljudi, legitimnost, način življenja (povzeto po Hamasova ustanovna listina 1988 in Sweeny 2007).

Kot vsa uspešna gibanja je bil ustanovljen kot ljudsko gibanje in v osnovi ni bil vojaška organizacija. Glavno besedo je imel posvetovalni odbor³³, ki se je zgledoval po pravnih temeljih Muslimanskega bratstva in ga je na začetku delovanja sestavljalo štiriindvajset članov. Število se je ves čas spreminjalo in bilo odvisno od števila izraelskih aretacij. Odločevalsko jedro je bilo sestavljeno iz sedmih članov. Kljub številnim aretacijam Izraelci nikoli niso resneje ogrozili delovanja organizacije (Chehab 2007: 25).

³³ Hoteli so se trdno držati islamskih načel, delovati v interesu javnosti in enotnosti skupnosti (Chehab, 2007:230).

Posamezne veje Hamasa so delovale neodvisno druga od druge že pred razmahom intifade, vendar brez specifičnih imen ali pomenov. Po ustanovnem sestanku so se združile pod eno organizacijsko strukturo, dane pa so jim bile tudi specifične funkcije.

Veje nove organizacije so bile sledeče:

- politična,
- komunikacijska,
- varnostna,
- mladinska,
- veja za intifado,
- zaporniška.

Politična veja Hamasa je najpomembnejša – t. i. živčni center ali možgani Hamasa. Tu potekajo vse glavne odločitve.

Veja za komunikacije je ena tistih, ki so bile ustanovljene že pred intifado, vendar je prišla do izraza šele v okviru Hamasa. Skrbela je za pisanje sloganov, letakov, dajanje uradnih izjav v imenu vodstva o novicah intifade v Gazi in Zahodnem bregu, predajanje informacij tujim novinarjem o trenutnem stanju.

Varnostna veja naj bi nadzorovala in pridrževala palestinske ovaduhe in kolaboracioniste, prekupčevalce z mamili, prostitutke in prodajo ter uživanje alkoholnih pijač na zasedenih ozemljih.

Mladinska veja je združevala mladino, navadno mlajšo od 18 let, njen namen je bil, da je udeležba na demonstracijah in stavkah res bila maksimalna. Osveščala je javnost o napredku intifade z grafiti, ki so postali neuradni časopisi. Ko je prišlo do smrti mučenika, je mladinska veja poskrbela, da je njegova družina dobila finančno pomoč in organizirala celoten pogreb. Skrbeli so tudi za to, da so dijaki in študentje dobivali prostovoljne inštrukcije, ki so jim nadomestile izgubljene ure ob rednih izraelskih prisilnih zaprtjih šol in univerz. Na splošno je mladinska veja skrbela, da se je življenje odvijalo normalno naprej kljub policijskim uram in blokadam okupatorjev.

Najbolj prestižna veja je veja za intifado ali z drugimi besedami vojaška veja. Sestavljena je bila iz posameznih vojaških skupin, ki so obstajale tudi že pred intifado. Najstarejšo je leta 1983 ustanovil šejk Ahmed Jasin in je nosila ime Al Mujahidoun al Falastinioun (Palestinski mudžahedini). Vojaško krilo naj bi skrbelo za boj proti izraelski vojski in okupaciji. Najpomembnejša naloga je bila nakopičenje orožja, ki bi omogočalo boj. Veja se je kmalu preimenovala v brigade Izz al-Din al-Qassam (brigade Al Qassam) in je pod svoje okrilje vzela tudi varnostno vejo.

Zaporniška veja je bila ustanovljena, ker se je število Hamasovih članov v izraelskih zaporih zaskrbljivoče dvigalo (povzeto po Chehab 2007: 23–32 in Bishari Film Productions Inc. 2006).

Med vsemi vejami in obrazi Hamasa nosi veliko težo socialna veja oz. socialni čut. Hamas je ogromno pridobil na svoji priljubljenosti z nudenjem pomoči revnim, grajenjem šol, bolnišnic, mošej ... Hamas nima posebej izdelane socialne veje, ampak deluje s pomočjo vseh članov ob vsakem času, če je to potrebno. To se sklada z islamsko miselnostjo o solidarnosti (povzeto po Bishari Film Productions Inc. 2006).

V prvih letih intifade, ko je Hamas dobival podporo arabskih držav, je ustanovil oddelek za zunanje zadeve. Šele takrat se je vodstvo Hamasa počutilo dovolj močno, da so postali neodvisni od Muslimanskega bratstva (Chehab 2007: 130).

Hamas je razvil decentralizirano organizacijsko strukturo in vodstvo. To se je izkazalo kot nepogrešljivo in ključnega pomena za uspeh, saj so bili voditelji pod nenehno možnostjo aresta, izгона ali atentata iz izraelske strani. Zgledoval se je po PLO-jevi organizacijski strukturi iz osemdesetih in začetka devetdesetih let prejšnjega stoletja z nekaj voditelji v izgnanstvu³⁴ in ostalimi na zasedenih ozemljih, kjer vodijo odpor proti

³⁴ Jordanija, Libanon, Iran, Sudan, Savdska Arabija in druge muslimanske države – tu delujejo predvsem člani palestinskega Muslimanskega bratstva in Hamasovi člani, ki so bili izgnani iz zasedenih ozemelj (Leadership Hierarchy 2007).

Izraelu. Hamas ima takšno strukturo še dandanes (povzeto po Davidson 2003: 81–84 in Chehab 2007: 116).

Vsi politični vodje Hamasa, vključno z Jasinom, Rantisijem, Zaharjem so se distancirali od vojaške veje Al Qassam in (niso) ne priznavajo povezanosti s Hamasom in tako posledično (niso) ne sprejemajo krivde za napade na Izraelce. Politično vodstvo naj bi bilo tako ločeno od vojaškega. Vseeno pa se v praksi izkaže, da je politično vodstvo vedno na tekočem, kaj se dogaja z vojaško vejo in so deležni tako spoštovanja kot poslušnosti vojaške strani (Chehab 2007:52).

Trenutno ima kontrolo nad vsem dogajanjem v zvezi s Hamasom Haled Mešal³⁵, najvišji Hamasov politični predstavnik, ki deluje v izgnanstvu v Damasku v Siriji. Nadzoroval naj bi tudi Al Qassam brigade. Hanija kot premier in Zahar kot zunanji minister imata, čeprav delujeta v Gazi, le obrobni vloge in na odločitve le posredno vplivata. Končno odločitev vedno sprejme Mešal. Odločitev, da Hamas prejema ukaze iz vodstva v tujini, so sprejeli leta 1991 (povzeto po Chehab 2007: 200–210).

Širše gledano ima Hamas zaradi delitve odločanja dve veji:

- politični vodje v Gazi, ki se ukvarjajo z vsakodnevnimi zadevami,
- organizacijski vodje v Damasku, ki nadzorujejo denar in posledično tudi moč.

Člani Hamasa se na zasedenih ozemljih soočajo z dvema, pogosto nasprotujočima si poloma. Če hočejo biti del vlade, se morajo spopadati s potrebami ljudstva, če hočejo denar, morajo poslušati vodje v Damasku (Inside Hamas – A Saban Center Roundtable Discussion 2007).

³⁵ Oblast je prevzel po uspelih izraelskih atentatih na Ahmeda Jasina marca 2004 in njegovega naslednika Abdula Aziza al-Rantisija (ustanovnega člana Hamasa) aprila 2004. Izraelci so bili mnenja, da bodo z valom atentatov na Hamasove voditelje oslabili in destabilizirali organizacijo, ki jo bo kot tako lažje nadzorovati (Bishari Film Productions Inc. 2006).

4.3.1 HAMAS KOT POLITIČNA STRANKA

Politična stranka je relativno trajna organizacija politično aktivnih državljanov, ki si v okviru določene ideologije, zapisane v svojem programu, prizadeva pridobiti ali ohraniti državno oblast ali biti v njej vsaj udeležena. Delijo se na interesne (z ozko pragmatičnimi cilji) in ideološke oz. svetovnonazorske, ki težijo k uresničevanju določenih političnih idealov (Leksikon CZ 1994: 815).

Če tej definiciji dodamo še definicijo politične organizacije, opisane v poglavju Temeljni pojmi, dobimo karakteristike sodobnega političnega subjekta, pod katerega se lahko podpiše tudi Hamas. Ima namreč vse potrebne elemente, ki ga klasificirajo kot politično stranko. Vodi ga islamistična ideologija z določenim ciljem, kateremu so posvetili svoj politični program. Bili so glavna izbira širše populacije na svobodnih in poštenih demokratičnih volitvah ter tako prišli na oblast.

Hamas je hierarhično razdeljen, vodstvo posameznih segmentov je točno določeno, vsi pa odgovarjajo političnemu vodstvu. Ima svojo informacijsko oziroma komunikacijsko vejo in skrbi za čimprejšnje mladinsko udejstvovanje v posameznih segmentih stranke. To so elementi, ki so skupni z vsako stranko v svobodnih demokratičnih političnih sistemih.

Hamasova politična veja je nedvomno stranka in nikoli ne more biti politično gibanje. Politično gibanje je v osnovi socialno gibanje, ki deluje na področju politike. Politično gibanje nima članov, ki bi kandidirali na predsedniških ali parlamentarnih volitvah v sklopu gibanja in uresničevali cilje skozi njihovo vladavino. Njihov cilj je prepričati državljane in/ali državne uradnike, da ukrepajo o zadevah, na katere se osredotoča gibanje. Pri političnem gibanju gre predvsem za lobiranje in izvajanje pritiskov na državno politiko z namenom uresnitve svojih ciljev (povzeto po Wikipedia - The Free Encyclopedia 2007b).

Na Hamas vsem podobnostim navkljub vseeno ne moremo gledati samo kot na politično stranko³⁶, saj je ta le del širše organizacijske strukture, ki v grobem vključuje še socialni del in vojaško vejo. Čeprav politična veja ni edina, je nedvomno najpomembnejša, saj koordinira celotno delovanje organizacije. Socialna plat bi lahko bila skupna z delovanjem zahodnih demokratičnih sistemov, vendar je vojaška veja tista, ki s svojimi aktivnostmi predstavlja edini večji Hamasov odklon od ustaljene strankarske strukture.

4.3.2 HAMAS KOT VSENACIONALNO GIBANJE – SOCIALNA VEJA HAMASA

Ena izmed najvažnejših vej³⁷, ki se je uveljavila pri Hamasu, je nedvomno socialna veja. Njen izvor je večkrat utemeljen tudi v Hamasovi ustanovni listini, ki med drugim išče vzporednice tudi s Koranom: Islamska družba je solidarna. Alahov glasnik je dejal: *»Kako čudovito pleme so Ashari! Ko so jih preveč obdavčili, na lastni zemlji ali na potovanjih, so zbrali vse imetje in ga pravično razdelili med seboj.«* To je duh, ki bi moral prevladovati v vsaki muslimanski družbi (Hamasova ustanovna listina 1988).

Socialna solidarnost sestoji iz povečane pomoči vsem pomoči potrebnim, tako materialno kot moralno, ali iz pomoči v določenih dejanjih. Za Hamasove člane je obvezno, da skrbijo za interese množic, kakor skrbijo za svoje lastne interese. Ne smejo se obotavljati v izvajanju teh interesov, vendar se morajo izogibati čemurkoli, kar bi lahko ogrozilo bodoče generacije ali škodilo njihovi družbi. Zakaj množice so od njih in za njih, moč je njihova in prihodnost je njihova. Člani Hamasa morajo deliti z ljudmi srečo in žalost ter sprejeti zahteve ljudi in vse, kar bi lahko prispevalo k izpolnitvi njihovih in lastnih interesov. Ko bo ta duh nadvladal, se bo duševna sorodnost poglobila, sodelovanje in sočutje bosta prevladala, enotnost se bo utrdila in vrste za soočenje s sovražnikom se bodo okrepile (Hamasova ustanovna listina 1988).

Hamas bo obenem poskušal storiti vse, kar je v njegovi moči, da poskrbi za slabotne in brani zatirane. Ne bo se obotavljal pri uresničevanju pravice in odpravljanju zla v besedi in dejanjih kjerkoli, kamor lahko seže njegov vpliv (Hamasova ustanovna listina 1988).

³⁶ Vsaj ne skozi oči ustaljenih zahodnih demokratičnih sistemov.

³⁷ Čeprav sama po sebi ni veja, pač pa pomeni le čut za sočloveka.

Večino svojega proračuna Hamas nameni obširnemu omrežju socialne pomoči. Financira gradnjo šol, vrtcev, sirotišnic, mošej, bolnišnic, mladinskih centrov, odpira javne kuhinje, kjer zastonj delijo hrano, vlaga v kulturni razvoj, podpira obubožane in ostarele, štipendira študente, podpira športne dejavnosti, skrbi za svoje borce in družine mučenikov ... Za socialno dejavnost naj bi pred začetkom druge intifade namenil okoli 90 % vsega denarja, za vojaško vejo pa le 10 %³⁸ (povzeto po Council on foreign relations 2006 in Post-911 financial freeze dries up Hamas funding 2002).

PA in Fatah na drugi strani velikokrat nista bila sposobna tako obširno skrbeti za dobrobit lastnega ljudstva, namesto tega sta postala sinonim za korupcijo in nepoštenost. Od tu izvira celotna Hamasova zgodba o uspehu. Ljudstvo so osvojili z dobrimi deli in neposrednostjo. Posebej so se osredotočali na begunska taborišča in mesta, ki so bila pogosto na udaru pred izraelsko agresijo (Who are Hamas? 2007).

4.3.3 VOJAŠKA VEJA HAMASA – IZZ AL-DIN AL-QASSAM BRIGADE

Brigade Izz al-Din al-Qassam so bile kot oborožena veja Hamasa ustanovljene leta 1991. Vodja, ki je prvi sestavil posamezne oddelke brigad, je bil Zaccaria Walid Akel. V prvi fazi obstoja so ugrabljali in usmrtili ljudi, za katere so verjeli, da kolaborirajo z Izraelom. Prvega izraelskega državljana so ubili decembra 1991 (International Institute for Counter-Terrorism 1997).

Ime Izz al-Din al-Qassam izhaja iz imena ustanovitelja, ki je bil rojen učitelju islamskega šeriatskega prava, Korana in sakralne poezije ter umetnosti v Siriji leta 1882. Svoje življenje je posvetil širjenju Islama ter odporu proti Britancem in Judom, ki so, eni okupirali, drugi množično naseljevali mandatno Palestino, in proti Francozom, ki so leta 1920 zasedli Sirijo. Takrat je prodal vse svoje imetje za nakup 24 kosov orožja in vodil upor proti Francozom. Leta 1930 je postal sodnik šeriatskega prava v Haifi in začel utrjevati vezi s Palestinci na vseh ravneh življenja. V svoji hiši je gostil skrivne sestanke, kjer so počasi nastajale majhne celice, v katerih so se združevali le tisti, ki so bili

³⁸ Kasneje je za vojaško vejo šlo 20 ali več odstotkov, odvisno od potreb brigad Izz al-Din al-Qassam in pogostosti njihovih napadov na Izrael (Post-911 financial freeze dries up Hamas funding 2002).

pripravljene v imenu džihada žrtvovati vse. Celice so bile medsebojno povezane v širšo strukturo petih različnih področij:

- nakup orožja,
- obveščevalna celica za nadzor nad Britanci in Judi,
- vojaško urjenje,
- informiranje,
- skrb za zapornike, mučenike in njihove družine.

Ko so bile celice usposobljene za delovanje, so začele napadati judovske naselbine, da bi tako preprečili nadaljnje naseljevanje. Brigade so bile uničene leta 1935, ko so jih napadle in porazile britanske sile. V boju je padla večina bojnikov, vključno z vodjo, ostali so končali v zaporih (Chehab 2007: 40).

Medtem ko so bili pripadniki prvotnih Al Qassam brigad dobro oboroženi in so razpolagali s strelnim orožjem, so bili pripadniki novo ustanovljenih brigad³⁹ oboroženi večinoma s plastičnimi pištolami, noži, kamenjem in doma narejenimi improviziranimi bombami. Ob začetku delovanja so imele Al Qassam brigade v svojem arzenalu le 20 lahkih avtomatskih pušk. To je ostala njihova oborožitev vse do leta 2000. Med prvo intifado so Izraelci pozorno nadzorovali mejo med Egiptom in Gazo, bili vojaško prisotni ter izvajali represijo v vseh segmentih družbenega življenja, kar je močno oteževalo oboroževanje palestinskih vojaških skupinam. Med drugo intifado pa so orožje tihotapili skozi novo zgrajen sistem podzemnih predorov, ki so povezovali Gazo z Egiptom. Na Sinajski planoti je v puščavi ostalo veliko egipčanskega in izraelskega orožja in streliva iz šestdnevne vojne leta 1967, od tega je večina končala v palestinskih rokah. Nekaj orožja pa so vojaške organizacije proizvedle tudi same⁴⁰ (Chehab 2007: 43).

³⁹ Zgledujejo se po Hamasovi ustanovni listini, ki vzpodbuja k oboroženemu boju zoper izraelske okupatorje na palestinskih ozemljih. Za Hamas je džihad edini način osvoboditve izpod izraelske nadvlade, Al Qassam brigade pa skušajo ta cilj tudi doseči (povzeto po Chehab 2007: 67 in Izz al-Din al-Qassam Brigades 2006)

⁴⁰ Tu gre za IED (improvised explosive device) oziroma doma narejena eksplozivna telesa, predvsem granate in bombe.

Šele izraelski umik iz Gaze avgusta 2005 je omogočil Palestinskim vojaškim organizacijam bolj proste roke pri tihotapljenju orožja in izdelovanju različnih eksplozivov, saj ni bilo več neposrednega nadzora na ozemlju znotraj meje (Chehab 2007: 52).

Cilj Al Qassam brigad je ostal večinoma nespremenjen. Uperjeni so proti judovski okupaciji palestinskih ozemelj. Imad Aquel, legendarni vodja Skupine mučenikov, ene izmed celic Al Qassam brigad, ki je bil ubit v Gazi novembra 1993, je nekoč dejal: *»Ubijanje Izraelcev je ibada - dejanje vdanosti«* (Chehab 2007: 50).

Rekrutiranje mladih bojnikov nikoli ni bil problem. Eden vir so študentska naselja in univerze, drug vir so mošeje⁴¹. Pripadnike Al Qassam brigad izbirajo iz gibanja Muslimanskega bratstva v Gazi. Nacionalna pripadnost ni ovira. 30. aprila 2003 sta v Tel Avivu izvedla samomorilski napad na bar poln Izraelcev dva muslimana britanskega državljanstva, člana Brigad Al Qassam. Ubila sta tri, ranila pa več kot 60 ljudi⁴² (Izz al-Din al-Qassam Brigades 2006).

Pomemben vir rekrutov so nedvomno tudi palestinski otroci. Dr Eyad al-Sarraj, palestinski psihiater, je iz svoje študije izpeljal zanimive zaključke:

»Raziskava na 3000 palestinskih otrocih na zasedenih ozemljih je pokazala, da jih je 45 % že videlo izraelsko nasilje in ponižanje v lastni družini, predvsem nad očeti. Očetje so postali nemočni, niso se mogli braniti pred izraelskimi vojaki. Vtis na otrocih ostane zelo močan. V času pubertete najdejo zamenjavo za figuro očeta v skupini – Hamas. Ta prevzame vlogo očetovstva in skrb nad otroki. Skupaj se poistovetijo z najvišjim očetom – bogom. Zakaj z bogom? Ker v nasprotju s pravim očetom bog ne more biti ponižan in premagan – bog je lahko le

⁴¹ Na obeh krajih je moč najti mlade, sposobne in verne mladeniče, ki so pripravljeni sodelovati v boju zoper okupatorja.

⁴² To daje slutiti, da ima Hamas dobro razvejano mrežo delovanja, informiranja in rekrutiranja tudi v tujini.

zmagovalen. In četudi umrejo za boga, ne umrejo. Postanejo mučeniki in pridejo k bogu v raj« (Bishari Film Productions Inc. 2006).

Edina omejitev za članstvo je neomajna vera v islam in goreča odločnost za dosego cilja organizacije⁴³. Število pripadnikov v devetdesetih letih prejšnjega stoletja ni nikoli preseгло številke 100. Njihov poudarek je bil na kvaliteti in ne na kvantiteti, delovali pa so v majhnih skupinah. Danes je njihovo natančno število zelo težko določiti, saj so nenehne tarče izraelskih atentatov (Chehab 2007: 52).

Poleg Al Qassam brigad obstaja v Palestini še več vojaških organizacij. Najpomembnejše so brigade mučenikov Al Aqsa⁴⁴ in Al Jihad Al Islami⁴⁵. Med njimi ne vlada vedno solidarnost in enotnost, saj so v vsaki skupini posamezniki, ki povzročajo napetosti, sovraštvo in zavist zaradi različnih interesov, kar povzroča razdvojenost⁴⁶. Vseeno se od časa do časa združijo in nastopajo proti skupnemu sovražniku, vendar se to večinoma zgodi zaradi osebnega poznanstva ali družinskih vezi med posameznimi borci različnih skupin⁴⁷ (povzeto po Chehab 2007: 53 in Izz al-Din al-Qassam Brigades 2006).

Prvi Hamasov samomorilski napad se je zgodil 6. aprila 1994 – avto bomba je ubila 8 Izraelcev in jih 44 ranila. To je bil odgovor na krvavi pobjo v mošeji Al Ibrahimy v Hebronu na Zahodnem bregu.⁴⁸ Bombo je skonstruiral Hamasov najbolj znani izdelovalec bomb Yehia Ayyash, ki se ga je prijel vzdevek Inženir⁴⁹. Njemu so sledili številni drugi »strokovnjaki«, ki so svoje znanje nabirali v Egiptu, Siriji in Iranu ter ga

⁴³ »V konfliktu je mogoče vse. Hamas ni organizacija, katere člani bi bili angeli,« je nekoč izjavil eden izmed vodij Al Qassam brigad (Chehab 2007: 52).

⁴⁴ Vojaška veja Fataha.

⁴⁵ Islamski džihad.

⁴⁶ Brigade mučenikov Al Aqse na prvo mesto postavljajo ljudstvo, Al Qassam brigade pa vero.

⁴⁷ 14. januarja 2005 so palestinski uporniki detonirali bombo na mejnem prehodu Karni med Izraelom in Gazo ter pri tem ubili 6 Izraelcev. Odgovornost za napad sta prevzeli tako Al Qassam kot Al Aqsa brigade (Izz al-Din al-Qassam Brigades 2006).

⁴⁸ 25. februarja je judovski naseljenc dr. Baruch Goldstein v Abrahamovi mošeji med molitvijo z avtomatsko puško postrelil 29 Palestinev. Goldsteina je nato jezna množica pretepla do smrti.

⁴⁹ Njegove bombe so ubile več kot 70 in ranile več kot 400 Izraelcev. Naposled so ga Izraelci kljub spretnemu izmikanju le dobili in ga ubili 5. januarja 1996 s pomočjo mobilnega telefona-bombe, ki mu jo je dostavil ovaduh, ki mu je zaupal. Izrael naj bi ovaduhu, ki je bil član Hamasa, plačal 1 milijon USD in ga premestil v varno hišo v Izraelu (Chehab 2007: 61).

širili dalje. Sedaj so sposobni sami izdelovati že zelo zapletene kose orožja, da se po kvaliteti lahko kosajo z izdelki iz ZDA ali Kitajske⁵⁰ in izpopolnjujejo taktiko, s katero bodo počasi lahko resneje nastopali proti najmočnejši vojski na Bližnjem vzhodu (Chehab 2007: 60–65).

Tudi vojaško urjenje Hamasovih aktivistov od leta 1993 večinoma poteka v Siriji in Iranu ter pod okriljem Hezbolaha v Libanonu. Baze za urjenje prikrito delujejo tudi v Gazi, eno je specializirano samo za ženske pripadnice Al Qassam Brigad (Izz al-Din al-Qassam Brigades 2006.)

Z zmago na volitvah je Hamas spoznal, da obstajajo notranja nasprotja v samem delovanju organizacije, z željo po varni družbi na eni in napadi na drugi strani. Hamas je predlagal ustanovitev palestinske uradne vojske, katere jedro bi bila njegova obstoječa vojaška veja – Al Qassam brigade. To je trenutno nedvomno najbolj razvita in učinkovita vojaška skupina na palestinskih ozemljih. Do dogovora v praksi nikoli ni prišlo, saj se niso mogli zmeniti, kdo in kako bi poveljeval tej novi strukturi (povzeto po Chehab 2007: 52 in Izz al-Din al-Qassam Brigades 2006).

Brigade delujejo večinoma v Gazi, kjer se vojaška veja oziroma vojaški sektor deli na pet teritorijev, od katerih ima vsak svojega poveljnika, vsi so odgovorni osrednjemu poveljniku Mohamedu Deifu in njegovemu namestniku Ahmadu al-Jabariju, po podatkih izraelskih obveščevalnih služb pa naj bi vse aktivnosti vojaške veje usklajeval in koordiniral Imad Al Alami. Ni točno jasno, v kakšni meri so vojaški poveljniki povezani med seboj med Gazo in Zahodnim bregom (povzeto po Chehab 2007: 169 in Izz al-Din al-Qassam Brigades 2006).

Al Qassam brigade uporabljajo različne taktike bojevanja: ugrabitve, atentate na izraelske vojake, napade na izraelske civiliste, zasede ... Predvsem med drugo intifado so začeli v povečanem številu uporabljati samomorilske napade na avtobuse, restavracije, bare,

⁵⁰ Od pušk, ročnih bomb do raket, ki imajo doseg 10 km in nosijo 20 kg razstreliva (Izz al-Din al-Qassam Brigades 2006).

hotele in druga civilna zbirališča v Izraelu. Cilji njihovih napadov so večinoma locirani v Izraelu, saj tako dobijo večjo vrednost, ker sovražnika napadejo na lastnem ozemlju, namenjena pa jim je tudi večja medijska pozornost (Izz al-Din al-Qassam Brigades 2006).

4.3.3.1 OBOROŽITEV IN VOJAŠKA SESTAVA

Izraelska vojska (IDF) je v letih konflikta s Hamasom zasegel veliko kosov orožja, najpogosteje se pojavljajo:

- AK-47 jurišna puška,
- M-16 jurišna puška,
- ostrostrelna puška Dragunov in druge ostrostrelne puške,
- polavtomatsko orožje različnih tipov in kalibrov,
- brzostrelke različnih tipov in kalibrov,
- pištole različnih tipov in kalibrov,
- ročne bombe,
- raketometi različnih tipov in kalibrov,
- protioklepni raketometi različnih tipov in kalibrov (Small Arms & Light Weapons: Introduction 2007).

Zgoraj naštetu orožje uporabljajo Hamasovi privrženci v pouličnih spopadih, zato ga vojaško superioren IDF najlažje zaseže. Hamas pa nima vsega svojega potenciala v lahkem orožju. Največ časa, truda in denarja nameni razvoju raket kratkega dosega, s katerim lahko ogroža notranjost Izraela. Pri tem se po pomoč in znanje največkrat zateka k Iranu in Siriji. V omenjenih državah poteka urjenje strokovnjakov, ki kasneje v Gazi in na Zahodnem bregu rakete sami sestavljajo. Sestavne dele tihotapijo preko meje z Egiptom ali pa jih naredijo v celoti sami. Funkcionalnost in učinkovitost doma narejenih raket sta od začetka uporabe bliskovito napredovali. Kljub napredku je natančnost teh raket zelo slaba in največkrat povzročijo le materialno škodo. Vendar je psihološki učinek na izraelsko prebivalstvo vseeno zelo velik. Najučinkovitejše Hamasovo strateško orožje z izjemno velikim psihološkim učinkom pa so nedvomno samomorilski napadalci.

Rakete domače proizvodnje:

- Al-Bana in Al-Yassin: Protioklepni raketi z dometom do 500m. Al-Yassin je narejen po zgledu ruske PG-2.
- Al-Batar: protioklepna raketa z močno 3.5 kg težko bojno konico z dometom 3 km.
- Al-Samoud: raketa kalibra 120 mm z dometom 8 km.
- Protiletalska raketa SA-7 sovjetskega izvora: novembra 2004 je Hamas razvil svojo prvo raketo, namenjeno protizračni obrambi.
- Qassam: najpogostejše rakete brigad Al Qassam kalibra 155 mm. Pogonsko gorivo sestavljata kalijev nitrat (umetno gnojilo) in sladkor. Dolge so od 2 m do 2.5 m. Prva je bila izstreljena 10. februarja 2002 z dosegom 1 km. Qassam 1 ima doseg 4.5 km, Qassam 2 ima doseg 9.5 km in nosi bojno glavo od 5—9 kg, Qassam 3 ima doseg 10—12 km z bojno glavo od 10—20 kg. Qassam 4 (zadnja v generaciji raket te vrste) pa naj bi imela doseg 17 km. Junija 2006 so prvič izstrelili Qassam raketo z dvojnimi pogonom. Januarja 2007 je Hamas ustavil proizvodnjo raket Qassam, saj naj z uporabljenimi tehnologijami ne bi mogli doseči bolj oddaljenih ciljev ali povečati učinkovitosti bojne glave.
- Quds: trenutno je Hamas usmerjen v razvoj raket kratkega dosega Quds po vzoru ruske Katyushe (BM-21 Grad) 122 mm, ki bi imele doseg do 35 km in večcevne raketomete – sistem, ki bi bil sposoben izstreliti 40 raket v 20 sekundah. Nekaj primerkov teh raket so že preizkusili. Quds 1 ni bila širše uporabljena. Quds 2 je izboljšana verzija, z dosegom 12 km. Julija 2006 naj bi Quds 3 poletela 24 km v notranjost izraelskega ozemlja. Raketa je dolga 2.3 m in tehta 66 kg. Februarja 2007 naj bi v Hamasovih rokah že bila raketa Quds četrte generacije kalibra 220 mm z dometom 22 km.

Rakete tuje proizvodnje:

Gre predvsem za ročne protioklepne raketomete in protioklepne rakete ruske, iranske in egipčanske proizvodnje:

- raketomet 107 mm (domet 8.5 km, bojna konica 6.4 kg),
- raketomet 122 mm (domet 20 km, bojna konica 18 kg),

- Sagger – proti tankovska raketa na daljinsko vodenje (domet 3.5 km),
- ročni protioklepni raketometi RPG7 (domet 400 m),
- ročni protioklepni raketometi RPG (domet 200 m).

Pomembni so tudi minometi. Najboljši v trenutnem Hamasovem arzenalu je Sariya-1 240 mm z dometom 15 km (povzeto po Missiles & Mortars: Introduction 2007 in Izz al-Din al-Qassam Brigades 2006).

Pomemben delež v boju zoper okupacijo dajejo tudi IED, ki jih Hamasovi strokovnjaki prav tako kot Qassam in druge rakete vedno bolj uspešno sestavljajo na svojih domovih. Eksplozivna sredstva so maskirana v vse mogoče oblike in preobleke, največkrat pa jih uporabljajo samomorilski napadalci (Countering Landmines and IEDs 2007).

Večina orožja pride v Gazo in na Zahodni breg s tihotapljenjem iz Irana, po morju do Gaze, največ pa po skrivnih podzemnih tunelih med Gazo in Egiptom. Po Mosadovih podatkih pa naj bi večina orožja, ki pride v Gazo, ne bila iz Irana pač pa iz Egipta, Libije in Jemna, od leta 2005 dalje tudi iz Sudana (povzeto po Chehab 2007:169 in Smuggling Routes 2007).

Izkop prvih tihotapskih predorov na meji med Gazo in Egiptom se je začel leta 1982. Vse od takrat predore redno uporabljajo za tihotapljenje orožja, tujih valut, obleke, cigaret, alkohola, droge, elektronike, prostitutk in vsega, kar v danem trenutku potrebujejo. Zaradi zelo visoke cene prepovedanih dobrin in dobrega zaslužka se s tihotapljenjem ukvarjajo številne družine na tem področju. Predore pogosto skopljejo kar pod svojo hišo, zato jih je toliko težje odkriti. Taki predori so v povprečju dolgi 500 m in so zelo preprosti. Glavne predore za tihotapljenje pa izkopavajo in nadzorujejo Hamasovi privrženci⁵¹. Pomembno je tudi dejstvo, da Egipt glede tihotapljenja orožja preko svojega ozemlja ne stori ničesar in tako Palestincem pušča odprte roke (Smuggling Tunnels: Introduction 2007).

⁵¹ Kot že povedano, se je pospešena gradnja predorov za tihotapljenje orožja začela med drugo intifado leta 2000.

Preprosti tuneli za tihotapljenje stanejo od 15.000 USD do 20.000 USD, sofisticirani tuneli z električnim in komunikacijskim omrežjem ter preprostimi dvigali stanejo do 200.000 USD. Zaradi vse bolj izpopolnjenih sistemov izraelske vojske za odkrivanje in zaradi ranljivosti pod težkimi oklepnimi vozili, so Palestinci prisiljeni kopati predore vse bolj globoko, med 12 m in 25 m (Chehab 2007:180).

Predori omogočajo tudi nenadne napade in hitre umike brigad Al Qassam, namestitvev IED in kasnejšo razstrelitev iz varne razdalje in vtihotapljanje na izraelsko ozemlje.

Statistika tihotapljenja orožja za leto 2006:

- 28 ton eksploziva (6 ton v letu 2005),
- 14.000 jurišnih pušk (9.300 v letu 2005),
- 5 milijonov kosov vojaške opreme (2 milijona v letu 2005),
- 150 RPG raket,
- 65 raketometov,
- 10 nadgrajenih protioklepnih raket,
- 10 nadgrajenih protiletalskih raket.

V obdobju med septembrom 2005⁵² in junijem 2006 je bilo v Gazo pretihotapljenega več orožja, kot je skupna količina vsega orožja pretihotapljenega po šestdnevni vojni leta 1967 do leta 2005. Po nekaterih podatkih naj bi v letu 2006 pretihotapili tudi 12 vodenih proti letalskih raket, 20 vodenih protioklepnih raket, 95 protioklepnih raketometov in 410 protioklepnih raket (Post-Disengagement Smuggling 2007).

1.726 raket je padlo na izraelska tla v letu 2006 (401 v letu 2005). 279 potencialnih samomorilskih napadalcev je bilo aretiranih na Zahodnem bregu leta 2006 (80 % več kot leta 2005, ko so jih aretirali 154). Vse to govori v prid močno povečanemu tihotapljenju orožja (Smuggling Tunnels: Introduction 2007).

⁵² Umik Izraelskih naselij in (vsaj na papirju) stalne vojaške prisotnosti iz Gaze.

Poleg podzemnih predorov sta za tihotapljenje zelo pomembni tudi obali Gaze in Zahodnega brega. Januarja 2002 je IDF v Rdečem morju prestregel palestinsko potniško ladjo Karine A, ki je bila na poti iz grškega otoka Santorini. Prevažala je kar 50 ton različnega, predvsem lahkega orožja (The Santorini & Karine A 2007).

Hamasovo oboroženo krilo šteje trenutno med 15.000 in 18.000 bojnikov, ki so glavna vojaška sila na območju Gaze. Od izraelskega umika naprej je bilo ustanovljenih več poligonov, na katerih se novi rekruti lahko urijo v natančnosti streljanja, lansiranju raket, vtihotapljanju v zastražene objekte ... Veliko trenutnih operativcev se je urilo v Libanonu s Hezbolahom in v Iranu⁵³ (Military Capabilities 2007).

Hamasove vojaške enote se delijo na:

1. Bojne enote:

- artilerija (rakete in RPG),
- eksplozivna sredstva (IED),
- eksplozivna sredstva (neobdelan material),
- zaščitne enote,
- samomorilske enote,
- specialne enote.

2. Enote za bojno podporo:

- obveščevalne enote,
- logistika,
- enote za informiranje (propaganda).

V Gazi deluje 5 brigad, vsaka ima svoje območje in poveljnika:

- osrednja Gaza (poveljnik Marwan Isa),
- mesto Gaza (poveljnik Raed Saad),

⁵³ Marca 2007 je Juval Diskin, direktor agencije Shin Bet, potrdil, da je na stotine Hamasovih pripadnikov odšlo na izpopolnjevanje v Iran. Ne gre le za kratkoročno urjenje, pač pa za dolgoročno, precizno in izpopolnjeno urjenje, ki se konča pri zelo dobro izurjenemu vojaku, večjemu upravljanja z vsakim orožjem v vsaki situaciji (Military Capabilities 2007).

- severna Gaza (poveljnik Ahmed Ghaldour),
- južna Gaza (poveljnik Mohammed Abu Shamala),
- Khan Younis (poveljnik Mohammed al-Sanwar).

Vsaka brigada je razdeljena na čete in vode. Vod ima deset vojakov, ki se razdelijo v dve celici. Vsaka celica ima pet vojakov in poveljujočega častnika. Vod je ponavadi opremljen z dvema protioklepnima raketometoma. V standardni sestavi sta poleg navadnih pehotnih vojakov vedno tudi ostrostrelec in inženirec (povzeto po Military Capabilities 2007 in Izz al-Din al-Qassam Brigades 2006).

Za primerjavo; IDF je sestavljen iz treh zvrsti, vsaka se deli na več rodov, vse pa sestavljajo združeno vojsko pod enim samim poveljnikom, to je minister za obrambo, ki je de facto vrhovni poveljnik vojske. Število pripadnikov po zvrsteh pa je sledeče:

- KoV: 125.000 (85.000 nabornikov, 380.000 rezervistov),
- VM: 8.000 (2.500 nabornikov, 11.500 rezervistov),
- VL: 35.000 (24.500 rezervistov).

Vse zvrsti skupaj štejejo 168.000 vojakov (od tega 87.500 nabornikov), dodatno je v stalni pripravljenosti kar 415.000 rezervistov. Kot dopolnitev je tu še paravojaška obmejna policija, ki šteje 8.000 pripadnikov. Izrael ima nedvomno eno izmed največjih in najboljše sodobno oboroženih in opremljenih vojsk na svetu. Ob tem pa je pomembno tudi dejstvo, da gre za vojsko, ki temelji na naborniškem sistemu, kjer vojaški rok za moške traja tri leta, za ženske dve leti, za častnike pa ponavadi štiri leta (odvisno od položaja in čina). Torej gre hkrati tudi za eno najboljše izurjenih vojsk. Izrael za svoj obrambni proračun nameni 9.5 % BDP, kar znaša cca 10.3 milijarde USD⁵⁴. Višje obrambne proračune imata le Katar in Kuvajt (Stateman's Yearbook 2007: 696).

⁵⁴ Podatki za leto 2003

4.3.3.2 FENOMEN SAMOMORILSKIH NAPADOV

Izpostaviti moramo dejstvo, da samomorilski napadi niso nič novega. Ta fenomen se je pojavil na palestinskem območju med judovskimi sikarji⁵⁵ že v prvem, med muslimanskimi hašišarji⁵⁶ v enajstem in med Azijci v osemnajstem stoletju, najbolj znane pa so japonske kamikaze iz druge svetovne vojne. Tudi v dvajsetem stoletju so člani palestinskih levičarskih organizacij načrtovali tvegane napade, ki so mejili na samomorilske akcije. Vseeno pa so v teh akcijah napadalci imeli možnost preživetja, čeprav zelo majhno. Njihovo preživetje ni omadeževalo uspeha napada (Schweitzer 2001).

»*Moderni*« samomorilski napadi so edinstveni in so različni od predhodnih. V zadnjih dveh desetletjih⁵⁷ se napadalci zavedajo, da so »*človeške časovne bombe*«. Samomorilski napadalec nosi eksploziv na svojem telesu ali v prevoznem sredstvu, se približa vnaprej izbrani tarči in se, po lastni izbiri in ob polni zavesti, razstreli. Samomorilski napadalec največkrat sam izbere čas in kraj napada, saj sam ve, kako lahko povzroči največjo možno škodo. Napad velja za samomorilskega izključno v primeru, ko napadalec umre. V nasprotnem primeru ne gre za samomorilski napad. Smrt napadalca je ključ do uspeha napada in napadalec se tega zaveda (Schweitzer 2001).

Iz povedanega lahko definiramo »*moderni*« samomorilski napad kot *nasilen, politično motiviran napad, ki ga oseba, ki se razstreli skupaj z izbrano tarčo, izvede premišljeno in ob polni zavesti. Vnaprej predvidena zanesljiva smrt napadalca je predpogoj uspeha napada* (Schweitzer 2001).

⁵⁵ Judovski teroristi, ki so hoteli pregnati Rimljane in njihove somišljenike iz Judeje v desetletjih po krvavem zatrtju judovskega upora leta 70 (Wikipedia - The Free Encyclopedia 2007d).

⁵⁶ Srednjeveški islamski kult morilcev (orig. "hashishiyun" iz česar danes izvira beseda "assassin" ali morilec, atentator) (Linnett 2004).

⁵⁷ V 80-ih so bili primeri posameznih samomorilskih napadov v Libanonu, Šri Lanki in Kuvajtu. V 90-ih so se razširili na Izrael (in na Gazo ter Zahodni breg), Indijo, Pakistan, Alžirijo, Panamo, Argentino, Turčijo, Tanzanijo in Kenijo. 11. september 2001 je samomorilske napade ponesel tudi na tla ZDA na novi, obsežnejši in učinkovitejši ravni. Po napadu na Irak leta 2003 prihaja do najhujše oblike uporabe tega »orožja« v omenjeni državi, kjer mesečno umre za posledicami medsektaškega nasilja več 100 ljudi. Posledice samomorilskih napadov so v novem tisočletju čutili tudi prebivalci Velike Britanije ter Španije (Suicide terrorism: a global threat 2006).

Revija Jane's definira samomorilski napad rahlo drugače kot Schweitzer, saj k napadu doda še teroristični element: *Samomorilski napad v okviru terorizma je mišljen kot pripravljenost na žrtvovanje lastnega življenja v procesu uničenja ali poskusa uničenja tarče za dosego političnega cilja. Cilj psihološko in fizično vojno-pripravljenega terorista je umreti med uničevanjem sovražne tarče* (Suicide terrorism: a global threat 2006).

Abdul Aziz Al Rantisi je poudarjal, da je izraz samomorilski napad nepravilen, saj je po njegovem mnenju to pomenilo nasilno dejanje duševno motene osebnosti, ki je po islamski veri tudi prepovedano⁵⁸. Pravilen izraz za to dejanje je »*prostovoljno žrtvovanje*«, ki naj bi si ga želeli vsi muslimani in naj bi to sprejeli kot del njihove religiozne obveznosti. Osnovo za tako definiranje lahko po njegovem mnenju najdemo tudi v naslednjih pisnih virih:

- **Koran:**

Alah je rekel: »... in nekateri ljudje bi dali svoje življenje za zadovoljitev Alaha. Alah je milostljiv do svojih podložnikov.«

- **Haditi:**

1. Ibn Masud sporoča Odposlančeve besede (Odposlanec skupaj s sedmimi Ansarji v boju pri Uhudu): »*Tisti, ki se bo boril, bo nagrajen z Rajem ali pa bo moj prijatelj v Raju.*« V tem boju se je vseh sedem Ansarjev borilo do svoje smrti.

2. Ibn Mindad je povedal: »*Tam sta dve stanji, v katerih se lahko musliman sam bori:*

- *če je prepričan, da lahko škodi sovražniku in pri tem preživi,*

- *če je prepričan, da lahko škodi sovražniku in pri tem umre*« (Kodba 2005: 43).

Tudi drugi Hamasovi pripadniki zavračajo termin samomorilski napadalec in namesto tega uporabljajo besedno zvezo »*dejanje mučeništva*« (Chehab 2007: 98)

⁵⁸

V Haditu na primer Bin Junada sporoča Odposlančeve besede:

»V preteklosti je bil ranjen človek, ki je nervozno prerezal svojo roko, da je izkrvavel do smrti.«
Alah je rekel: »Moj suženj si je vzel prvi korak do smrti, vstop v Raj mu je prepovedan« (Kodba 2005: 43).

V Koranu najdemo tudi druge verze, ki ob določenih razlagah lahko nudijo osnovo za samomorilske napade: *»Niste jih vi pobijali, temveč Gospod. In nisi ti vrgel kamna, marveč ga je vrgel Gospod«* (Koran 2005: Sura 8, Verz 17).

Rantisi je poudarjal, da Hamas ne ukazuje, ampak zgolj izdaja in izraža odobritev teh napadov. Razlog za napade na civilne in vojaške cilje je našel v dejstvu, da so v vojnem stanju ne samo z izraelsko vlado, ampak s celotno izraelsko skupnostjo, ki nasprotuje Hamasovemu konceptu islamske Palestine. Pri tem je zanimiva njegova razlaga uporabe vojaške sile za obrambo islama, saj naj bi bilo to dovoljeno v primeru socialne ali politične nepravilnosti, kajti Hamas ni agresor, kakor ga predstavljajo mediji, ampak se samo brani, kar mu dopušča tudi islam kot religija (Kodba 2005:43).

»To je edini način za osvoboditev Palestine. Na žalost brez nasilja in krvi ne dosežemo ničesar,« je o samomorilskih napadih dejal Jasin (Chehab 2007: 121).

Tretjina vseh žrtev med Palestinci v drugi intifadi do leta 2004 je bila otrok, je v intervjuju za CBC dejal Mahmud Zahar: *»Prenehajte ubijati naše civiliste in mi bomo prenehali ubijati vaše. Ali sploh imamo alternativo? Menim, da je naša pravica, da branimo naš narod in naš cilj pred tujo okupacijo«* (Bishari Film Productions Inc. 2006).

»Če hočete varnost, potem prenehajte okupirati našo zemljo. Če pa vztrajate na okupaciji, tudi varnosti ne boste imeli,« meni o samomorilskih napadih Haled Mešal (Bishari Film Productions Inc. 2006).

Obstajata dve vrsti samomorilskih napadov: na bojišču in izven bojišča. Na bojišču so samomorilski napadalci integrirani v napadalne skupine. Večina samomorilskih napadalcev izven bojišča pa deluje individualno. Tarče so lahko statične ali premikajoče, infrastruktura (vojaška, politična, gospodarsko-ekonomična, kulturna) ali ljudje (civilisti na avtobusih, običajnih zbirališčih, stavbah ...). Tarče so tudi politični in vojaški vodje. Le redke skupine se odločajo za napade na tujih ozemljih, večinoma delujejo na domačem teritoriju (Suicide terrorism: a global threat 2006).

Velika večina samomorilskih skupin najde motivacijo za svoja dejanja v veri in nacionalizmu in ne več v političnih ideologijah (Suicide terrorism: a global threat 2006).

V palestinskem primeru je kot posledica dolgotrajne okupacije močno prisoten antisemitizem, ki s podlago v globoki in goreči veri tvori popolno samomorilsko kombinacijo⁵⁹. Veliko jih je tudi izgubilo upanje na mirno rešitev spora po več propadlih mirovnih sporazumih. Z naraščanjem števila žrtev, ki jih povzroči izraelska vojska, narašča tudi sovraštvo svojcev žrtev in Palestincev nasploh. Samomorilski napadi so lahko tudi posledica jeze in maščevanja.

»Upam, da bodo odtrgane okončine mojega telesa delovale kot šrapnel, ki bo raztrgal sioniste na koščke in da bom trkala na nebeška vrata z njihovimi lobanjami,« je v videu, posnetem pred napadom, dejala samomorilska napadalka (Chehab 2007: 88).

»Če bi živel svobodno življenje ne bi razmišljal o bombnem napadu. Trenutno je za nas bolje, da živimo za boj in se bojujemo, dokler ne umremo,« je na vprašanje, kaj meni o samomorilskih napadih, povedal študent v Gazi (Bishari Film Productions Inc. 2006).

Samomorilski napadalci so večinoma moški, v zadnjem času pa se v takih napadih udeležujejo tudi ženske. Ponekod so ženske celo bolj uspešne, saj so manj sumljive in se tako lažje infiltrirajo⁶⁰ (Suicide terrorism: a global threat 2006).

Prvi ženski samomorilski napad se je zgodil 27. januarja 2002 iz strani Brigad mučenikov Al Aqse. Prva samomorilska napadalka, ki je prišla iz vrst Hamasa oz. Al Qassam brigad, je napad izvedla 14. januarja 2004. Do tega trenutka Hamas ni odobral žensk za

⁵⁹ Gre za popolno predanost posameznika višjemu cilju – džihadu. »Besede ne morejo opisati veselja, ki ga čutim ob bližanju dneva moje misije« (Chehab 2007: 92).

⁶⁰ V konzervativnem okolju Bližnjega vzhoda so pri telesnem pregledu žensk bolj zadržani, zato lahko ženska nosi pod obleko eksplozivno napravo in na zunaj zgleda noseča ter se tako izogne pregledu (Suicide terrorism: a global threat 2006).

Po prvem napadu Hamasove samomorilske napadalke, je bila uradna Hamasova izjava, da je to nova strategija upora proti okupatorju in da ženske prinašajo taktično prednost (Chehab 2007: 87).

izvedbo takih misij, čeprav je vseskozi zagovarjal dejstvo, da je džihad dolžnost vsakega muslimana, tako moškega kot ženske (Chehab 2007: 87).

Mati samomorilskega napadalca je o vlogi žensk v džihadu povedala sledeče: *»Džihad je odprt vsem. Nihče ne more zadrževati moškega ali ženske, ki si želi sodelovati v džihadu. Ne smemo pa zanemarjati tudi podpornih vlog, ki jih imajo ženske, predvsem pri rojevanju novih sinov, ki so pripravljeni umreti za cilj«* (Chehab 2007: 87).

Samomorilske skupine so izredno zaprte in molčeče. Uspeh misije je odvisen od naslednjih elementov:

- stopnja tajnosti,
- temeljito poizvedovanje o cilju (ogled terena in tarče, ljudi, morebitnih nevarnosti ...),
- temeljite vojaške vaje in priprave.

Tajnost omogoča element presenečenja, ki je bistvenega pomena za tovrstne akcije. Poizvedovanje omogoča osnove uspešnega načrta (velikokrat pripravijo model tarče). Priprave in vaje omogočijo napadalcu hitrost, spretnost in prikritost. Seveda so tudi nekateri drugi elementi zelo pomembni, npr.: nastanitev napadalca v *»varni hiši«*, obleka, hrana ter v končni fazi prevoz do cilja. Pred samo izvedbo napada še enkrat preverijo vse podatke, ki jih posredujejo agenti na terenu (Suicide terrorism: a global threat 2006).

Uspešna obramba sloni na poglobljenemu znanju celotnega aparata rekrutiranja in pripravljanja samomorilskih napadalcev. Napadalca je treba zaznati, ko se pridruži organizaciji ali med pripravami in vajami. Edino pravo obrambo pred takimi skupinami nam torej daje razkrinkanje. Skupino je treba uničiti preden sproži napad, saj je v nasprotnem primeru že prepozno. Sekundarna obramba je večja zaščita potencialnih tarč (po Schweitzer 2001 in Suicide terrorism: a global threat 2006).

Operacije izraelskih obveščevalnih služb, da bi prodrle in razkrile Hamasovo mrežo samomorilskih napadalcev, so ene izmed najbolj odločnih in vztrajnih na vsem svetu,

vendar jim predanost pripadnikov Al Qassam brigad, ki se zavedajo svojega najmočnejšega orožja, to vedno znova onemogoča (Chehab 2007: 90).

Kot odgovor na samomorilske napade izraelska vojska poruši hišo napadalca in ljudi osumljenih sodelovanja v teh akcijah. Med leti 2000 in 2004 je bilo v Gazi porušenih več kot 2.500 palestinskih hiš, brez domov je tako ostalo 16.000 ljudi (Chehab 2007: 98).

Samomorilci uporabljajo 6 različnih prenosov IED:

- človek-bomba⁶¹ (samomorilska obleka),
- avto-, kamion-bomba,
- motor-bomba,
- čoln-bomba,
- potapljač-bomba,
- zmaj-, padalec-, minihelikopter-bomba (Suicide terrorism: a global threat 2006).

Pri samomorilskih napadih tudi ni treba skrbeti za pot za pobeg, ki je največkrat najtežja faza v podobnih akcijah. Napadalec se tako lahko infiltrira v strogo varovano območje in mu ni treba skrbeti za nič drugega kot za uspeh svoje misije. Gotova smrt daje organizaciji možnost izpeljave zelo kvalitetne akcije brez skrbi za svoj obstoj, saj nihče ne bo mogel izdati kakršnihkoli informacij. Kljub temu se morebitnega zajetja, zasliševanja (mučenja), sojenja ali zaporne kazni napadalci ne bojijo (Suicide terrorism: a global threat 2006).

Poudariti je potrebno, da se je razmah samomorilskih napadov s strani Hamasa začel v drugi intifadi, leta 2000. Med leti 1980 in 2000 je bilo v Izraelu »le« 22 napadov, za katere je odgovornost prevzel Hamas (Suicide terrorism: a global threat 2006).

Kljub majhnemu številu napadov so bili samomorilski napadi v devetdesetih letih prejšnjega stoletja Hamasovo primarno strateško orožje. Po letu 2000 je Hamas izvedel

⁶¹ Največkrat uporabljen način napada.

največ takih operacij med vsemi skrajnimi palestinskimi gibanji, kar 40 % (Military Capabilities 2007).

4.4. FINANCIRANJE HAMASA

Veliko preden je Iran postal glavni akter v politiki arabsko-izraelskih odnosov, se je Hamas zanašal (in se še vedno) na prispevke bogatih Arabcev, predvsem iz zalivskih držav, ki financirajo organizacijo po načelu »*zakat*«, ki je eden od petih temeljnih stebrov islama in pravi, da mora vsak musliman skrbeti za revne, vdove in sirote. To načelo je prišlo v moderni zgodovini do izraza po sovjetski zasedbi Afganistana v 80-ih letih prejšnjega stoletja, ko so nastale številne dobrodelne organizacije, ki so skrbele za osiromašeno prebivalstvo. V 90-ih so ZDA začele pritiskati na vlade držav, v katerih so take organizacije delovale, da bi vzpostavile sistem po katerem bi bilo razvidno, da gre pomoč resnično v prave roke in ne v roke skrajnih islamističnih skupin, kot so na primer Al Kaida, Hamas ali Hezbollah (Chehab 2007: 150).

Bogati Savdijci in Kuvajtčani so odkrito podpirali Hamas tako politično kot finančno, ko se je ta postavil na stran Kuvajta po Iraški zasedbi avgusta 1990⁶². Hamas je velik del denarja porabil za svoj socialni program, gradnjo šol in mošej. V takratnem času je število minaretov v Gazi poskočilo iz 200 na 600, število mošej na Zahodnem bregu pa iz 400 na 750. Na začetku je tudi Izrael dovoljeval krepitev in napredovanje Hamasa, saj se je s tem destabiliziral Fatah⁶³. Denar je iz zalivskih in drugih držav neomejeno pritekal na zasedena ozemlja (Chehab 2007: 151).

Vse to se je spremenilo, ko se je Hamas leta 1995 znašel na seznamu terorističnih organizacij vlade ZDA. Takratni ameriški predsednik Bill Clinton je izdal odlok, s katerim je financiranje ali nakazovanje denarja terorističnim organizacijam in njihovim krovnim organizacijam postalo kaznivo dejanje (Chehab 2007: 151).

⁶² Jaser Arafat je takrat podprl Sadama Huseina in s tem naletel na neodobranje v večjem delu arabskega sveta (Chehab 2007: 151).

⁶³ Takrat je bil Fatah v okviru PLO-ja edini »sovražnik« Izraela, ki je zahteval vrnitev zasedenih ozemelj. Hamas jim takrat ni predstavljal resne grožnje, saj je bil tako rekoč še v povojih.

Kot odgovor na zamrznitev sredstev in financiranja takoj po razglasitvi za teroristično organizacijo, je visok predstavnik Hamasa zatrdil, da to ne bo ogrozilo njihovega delovanja, saj imajo »*skrivne vire financiranja*«. V realnosti pa je večji del organizacij in posameznikov, ki se ukvarjajo z zbiranjem in posredovanjem denarja Hamasu skozi različne kanale, postal znan izraelskim in zahodnim obveščevalnim službam že v začetku 90-ih letih prejšnjega stoletja. (Post-911 financial freeze dries up Hamas funding 2002).

Poleg socialne veje mora Hamas skrbeti tudi za čim boljše oborožitev in delovanje Al Qassam brigad. Vojaške operacije so zelo drage. Puška M-16 A2 stane 6.642 USD, vsak naboj za AK-47 stane 2,2 USD, ukradeno vozilo stane med 600 in 1550 USD. Vsak napad je torej finančno breme, ki Hamas stane od 3.500 USD do 50.000 USD, odvisno od obsežnosti operacije (Morris 2006).

Del denarja se porabi tudi za družine mučenikov, kar dodatno motivira revno palestinsko mladino, da se pridružijo Hamasu in sami postanejo mučeniki. V letu 2000 so posameznim družinam mučenikov namenili 4.990 USD. 16.257 USD so namenili zapornikom, 17.275 pa njihovim družinam⁶⁴ (Morris 2006).

Podatki za leto 2003 kažejo, da se med take družine mesečno nameni do 1 milijon USD v enkratnih zneskih, in sicer: 5.300 USD gre družini, ki je ostala brez moža ali očeta oz. je le-ta tako poškodovan, da ne more več delati in služiti denarja, 1.300 USD gre ranjenim, 2.650 USD gre družinam, katerih domovi so bili poškodovani ali porušeni, 2.600 USD gre družinam zapornikov (Chehab 2007: 156).

Večino denarja in logistične podpore prispevajo bližnje arabske države: Irak, Sirija, Savdska Arabija, Jordanija, Katar in druge zalivske države. Močna je tudi pomoč iz Latinske Amerike, predvsem iz Brazilije, Paragvaja in Argentine⁶⁵. Po pomoči prednjači Iran, saj vidi lasten interes v radikalizaciji konflikta med Palestinci in Izraelci ter v

⁶⁴ Podatki se nanašajo na domnevne dokumente, ki so jih Izraelci zajeli v Gazi v eni izmed vojaških operacij.

⁶⁵ Denar prispevajo prebivalci z arabskimi koreninami, ki simpatizirajo z gibanjem (Post-911 financial freeze dries up Hamas funding 2002).

ustanovitvi nove konzervativne islamistične države po načelih Irana. Sirija podpira predvsem vojaško vejo Hamasa ter omogoča sestanke ter celotno operacijsko infrastrukturo na svojem ozemlju. Muslimanske skupnosti v Veliki Britaniji zberejo letno okoli 2 milijona USD, v ZDA do 20 milijonov USD. Nekaj denarja prispevajo tudi premožnejši lokalni prebivalci v Gazi in na Zahodnem bregu. Letni proračun se giblje med 80 in 100 milijoni USD (Post-911 financial freeze dries up Hamas funding 2002).

Del »sponzorskega denarja« je uradna državna podpora, del pa pride od zasebnikov predvsem iz Zalivskih držav. Hamas upravlja tudi mrežo organizacij, ki skrbijo za zbiranje denarja v ZDA in Evropi. Tudi palestinska skupnost v ZDA je vir denarnega prihodka. Izraelsko zunanje ministrstvo v svojem poročilu julija 2003 trdi, da Iran prispeva letno 3 milijone USD, zalivske države (predvsem Savdska Arabija) 12 milijonov USD, obtožena je bila tudi Sirija in druge arabske države. Celotna številka zbranega denarja na letnem nivoju naj bi se gibala okoli 70 milijonov USD (Hamas 2005b).

Po nekaterih kasnejših podatkih je Iran v letu 2006 namenil Hamasu med 20 in 30 milijoni USD, skupne finance pa naj bi znašale 80 milijonov USD (povzeto po Israel Ministry of Foreign Affairs 2007 in Council on foreign relations 2006).

Natančno število zbranega denarja je skoraj nemogoče določiti. Glede na poznavanje Hamasove finančne mreže s strani tujih obveščevalnih služb, ujete kurirje, razkrite bančne goljufije in ovaduhe lahko sklepamo, da se številka giblje nekje med 70 in 100 milijoni USD.

Hamas se pri financiranju ne zanaša zgolj na en vir, kar onemogoča popolno blokado z izraelske ali strani zahodnih vlad. Financiranje poteka predvsem izven zasedenih ozemelj, in sicer skozi državna sponzorstva, prostovoljne prispevke, dobrodelnice organizacije, nevladne organizacije, načrtne prevare, lahko industrijo (predvsem tekstilna industrija) in živinorejo (Post-911 financial freeze dries up Hamas funding 2002).

Takoj po volilni zmagi Hamasa januarja 2006 je Izrael PA-ju prekinil nakazovanje denarja, zbranega predvsem v obliki carin pa tudi davkov in dajatev, ki jih v njihovem imenu pobirajo na zasedenih ozemljih vse od podpisa Pariškega protokola leta 1994⁶⁶. Prekinila se je tudi vsa pomoč palestinskim oblastem iz ZDA, EU in drugih zahodnih držav. Bližnjevzhodni kvartet, ki ga sestavljajo ZDA, EU, OZN in Rusija, se je odločil, da ustavi financiranje, dokler se situacija, ki je nastala po volitvah, ne razjasni. S tem so močno okrnili finančno zmožnost izplačevanja plač med 130.000 in 165.000 javnim uslužbencem. Kasneje se je izkazalo, da je bojkot trajal vse dokler ni palestinski predsednik Mahmud Abas junija 2007 razpustil parlamenta in tako odstranil vse predstavnike Hamasa iz vlade. Posledice svoje odločitve na demokratičnih in svobodnih volitvah je najbolj čutilo revno palestinsko prebivalstvo (povzeto po Secutity 2006 in Hamas at the crossroads 2006).

To je že tretjič, da je Izrael prekinil nakazovanje zakonitega palestinskega denarja palestinskim oblastem. Po povečanem številu samomorilskih napadov poleti 1997 je Izrael prvič prekinil nakazovanje denarja za nekaj mesecev. Isto se je zgodilo po začetku druge intifade septembra leta 2000. Druge metode, ki jih Izrael uporablja za namerno prizadejanje škode palestinski ekonomiji in gospodarstvu, je zapiranje mej med Zahodnim bregom, Gazo in Izraelom⁶⁷ ter omejevanje služb palestinskim delavcem v Izraelu (povzeto po Secutity 2006; Hamas at the crossroads 2006 in CNN 2007).

Iranski vrhovni verski poglavar ajatola Ali Hamenej je po volitvah in finančni blokadi pozval vse muslimanske države, naj združeno zbirajo finančno pomoč za Palestince. *»Ta prostovoljna gesta bo ustvarila duhovno vez med muslimani in Palestinci in bo imela*

⁶⁶ Mesečno to pomeni med 50 in 60 milijonov USD ali polovico mesečnega proračuna palestinskih oblasti. V letu in pol blokade (do junija 2007) se je nabralo za okoli 700 milijonov USD. Tudi palestinske oblasti same pobirajo davke na svojih ozemljih, vendar imajo za to razvite izjemno slabe mehanizme, veliko ljudi se davkom izogne in ostanejo nekaznovani, to pa le še pogloblja palestinsko finančno in gospodarsko krizo (Post-911 financial freeze dries up Hamas funding 2002).

⁶⁷ Gradnja ilegalnega zidu, ki ločuje Izrael od Zahodnega brega, je klasični primer izolacije Palestincev, posega pa tudi v poljedelsko sfero, saj je marsikje sedaj obdelovanje zemlje zaradi zidu onemogočeno. Sredi leta 2004 je bilo skupno uničenih 260 km² obdelovalnih površin, kar je predstavljalo 15 % vse obdelovalne zemlje na zasedenih ozemljih leta 2003 (Security 2006).

posledice za ves svet,« je dejal Hamenej (Iran pohvalil Hamas, da ne priznava Izraela 2006).

Hamas je na drugi strani sicer skušal zmanjšati pomen krize glede financ, ki je grozila celotnemu palestinskemu narodu. Kot je dejal mandatar za sestavo palestinske vlade Ismail Haniyeh, imajo Palestinci »*veliko alternativ*«. Islamski svet je glasno obljubljal, da bo družno priskočil na pomoč Palestincem. Po besedah malezijskega premiera Abdula Ahmada Badawija naj bi Palestincem finančno na pomoč priskočila tudi Organizacija islamske konference. »*Tudi mi želimo pomagati*«, je dejal Badawi, sicer predsedujoči omenjeni organizaciji 57 držav (Iran pohvalil Hamas, da ne priznava Izraela 2006).

Situacija, v kateri se je znašel Hamas, je res vodila do iskanja alternativnih virov financiranja po poteh, ki so jih uporabljali vse od svojega nastanka. Vendar so bili finančni zalogaji po volilni zmagi neprimerno večji. Če bi Hamasu uspelo najti zanesljive in stalne finančne vire, bi to nedvomno okrepilo palestinsko vlado, kar pa je najpomembnejše, postala bi finančno neodvisna od Zahoda. V nasprotnem primeru bi se revščina in pomanjkanje močno povečala. V nobenem primeru ne vodi poskus finančnega izstradanja Hamasa v hitrejšo rešitev bližnjevzhodnega konflikta (Davidson 2007).

Za preživetje je moral Hamas začeti in potencirati »*finančni džihad*« ter si priskrbeti čim večje število različnih virov financiranja. Za prenos denarja uporablja številne ustaljene bančne kot tudi izven bančne mehanizme, na primer:

- Zbran denar dobrodelnih organizacij pošljejo neposredno svojim izpostavam v Gazi in Zahodnem bregu, od tam pa gre v roke Hamasovim aktivistom.
- Denar nakažejo na bančni račun osebe, ki nima kriminalne preteklosti, je izraelskim varnostnim organom nepoznana in je tako ne morejo povezati s Hamasom. Ta oseba čez nekaj dni dvigne denar na banki in ga izroči neposredno Hamasovemu predstavniku v Gazi ali na Zahodnem bregu. Posrednik je nagrajen s provizijo.
- Zelo je razvejan tudi sistem kurirjev, ki potujejo po Evropi in obeh Amerikah ter denar osebno prinašajo v Gazo in na Zahodni breg v obliki gotovine.

- Donatorji preko uglednih bank predvsem iz Nemčije, ZDA in Velike Britanije izdajo čeke posameznikom, le-ti jih kasneje unovčijo v palestinskih menjalnicah in bankah.
- Denar se nakazuje tudi neposredno v menjalnice v vzhodnem Jeruzalemu in na račune tujih podjetji.
- Pomemben delež dajeta tudi siva oz. črna ekonomija.
- Hamasovi vodje tudi sami zbirajo denar na svojih obiskih v zalivskih državah, Iranu in drugje⁶⁸ (povzeto po Post-911 financial freeze dries up Hamas funding 2002 in Hamas: Israel's 'Frankenstein' 2001).

Zamrznitev pomoči se odraža v večanju gospodarske krize. International crisis group v svoji študiji trdi, da več kot polovica Palestincev dnevno nima dovolj hrane, zato se širi podhranjenost, zdravstveni sistem razpada, javni uslužbenci so brez rednih plač že vse od februarja 2006, odstotek revščine med prebivalstvom se je zvišal od 35 % leta 2005 na 71 % konec leta 2006 (International Crisis Group 2007a: 3).

Število gospodinjstev, ki živijo pod mejo revščine, se je med marcem 2006 in marcem 2007 povečalo za 26 %. BDP pa se je med leti 1999 in 2007 zmanjšal za 40 %, brezposelnost se je v istem času dvignila na dve tretjini (Two-thirds unemployment in occupied Arab territories 2007).

Po nekaterih drugih podatkih se je BDP na prebivalca samo v letu 2006 zmanjšal za 10 %, število družin, ki živijo pod mejo revščine pa se je dvignilo za 50 % (The squeeze continues 2007).

⁶⁸ Leta 1998 je Ahmed Jasin na svoji turneji po Zalivskih državah zbral okoli 60 milijonov USD. Podoben znesek je v letu 2006 palestinski zunanji minister iz Hamasovih vrst Mahmud Zahar prenesel preko meje v osebnih kovčkih, ki jih je na carini tudi prijavil. Večina denarja se je porabila za plače javnih uslužbencev. Enako je storil tudi palestinski minister za informiranje Jusef Rizka, ki je mejo prečkal z dvema milijonoma USD v kovčku, denar pa naj bi prenesli na palestinsko finančno ministrstvo (povzeto po International Crisis Group 2007a: 4; Post-911 financial freeze dries up Hamas funding 2002 in Hamas ponuja roko miru 2006).

Po podatkih WFP in FAO⁶⁹ skoraj polovica (46 %) prebivalstva na zasedenih ozemljih živi pod mejo revščine (manj kot 2.2 USD/dan), dodatnih 20 % pa je tej meji zelo blizu (Amnesty International 2007).

Mednarodna pomoč je pred zamrznitvijo znašala na letnem nivoju približno 1 milijardo USD⁷⁰, več kot polovico tega je prispevala EU. Celoten palestinski BDP je znašal okoli 4.5 milijarde USD. Še leta 2005 je Evropska komisija odobrila 30 milijonov EUR posameznim občinam, potrebnim pomoči v Gazi in Zahodnem bregu, ne glede na to, ali je kot posledica lokalnih volitev na oblasti bil Fatah ali Hamas⁷¹ (po International Crisis Group 2006: 25 in Hamas: Preživimo lahko tudi brez denarja EU 2006).

Bolj kot postajajo Palestinci obupani, manjša je verjetnost, da bodo pripravljani na kompromise in večja je verjetnost nasilja (The Hamas conundrum 2006).

Stališče EU do Hamasa ostaja med tem nespremenjeno. Povezava je namreč gibanju že takoj po zmagi na volitvah postavila pogoje za nadaljnje sodelovanje – med drugim mora priznati Izrael, se odreči nasilju in sprejeti vse obstoječe mirovne dogovore. Če bo to nova vlada storila, bodo črtani s črne liste terorističnih organizacij, na izpolnitev teh pogojev pa je EU vezala tudi svojo nadaljnjo finančno pomoč palestinskim oblastem. Isto stališče držijo tudi ZDA (Hamas: Preživimo lahko tudi brez denarja EU 2006).

V izogib finančnemu zlomu palestinskih ozemelj je bližnjevzhodni kvartet vzpostavil poseben sklad pri Svetovni banki. Pozvali so k večjim prispevkom donatorjev palestinskemu ljudstvu z razširitvijo začasnega mednarodnega mehanizma, da bi pomoč pritekala neposredno do palestinskega ljudstva mimo Hamasove vlade⁷². Palestinci bi tako vseeno dobili potrebna sredstva. Četverica je tudi pozvala Izrael, naj preko tega

⁶⁹ World Food Programme in Food and Agriculture Organization

⁷⁰ Sem se ne prištevajo prispevki iz Zalivskih držav in drugi viri Hamasovega financiranja.

⁷¹ Ibrahim Dajani (International Crisis Group 2006: 25): »Ne bi nas smelo skrbeti, ali je župan iz vrst Fataha ali Hamasa. Pomembno je, da se lotimo reševanja globljih problemov. Če skupnost rabi šolo, ali jih moramo kaznovati zgolj zato, ker je župan član Hamasa?« Tovrstno razmišljanje se je končalo po zmagi Hamasa na parlamentarnih volitvah.

⁷² Denar bi nakazali Fatahu.

začasnega mehanizma obnovi transferje davkov in carinskih prihodkov (povzeto po Hamas ponuja roko miru 2006 in Izrael zaskrbljen, Hamas zadovoljen 2006).

Izrael je palestinskemu predsedniku januarja 2007 nakazal 100 milijonov USD, iz celotne vsote zadržanih carin in davkov. Poteza Izraela je bila posledica ameriškega pritiska, s katerim naj bi okrepili gibanje Fatah in predsednika Mahmuda Abasa. Denar je bil nakazan neposredno Abasu tako, da palestinska vlada, ki jo je vodi Hamas, do denarja ni prišla. Denar je Abas dobil le nekaj dni po obisku ameriške zunanje ministrice Condoleeze Rice na Bližnjem vzhodu (Izrael izročil zamrznjena sredstva 2007).

Izrael je 1. julija 2007 končno sprostil zadržan denar in po 17 mesecih nakazal prvi uradni obrok uradnim palestinskim oblastem in ne predsedniku Abasa oz. Fataha⁷³. Ta poteza je sledila kmalu po Abasovi razpustitvi vlade narodne enotnosti, zato je Hamas to označil kot politično izsiljevanje, ki bo Palestinec le še bolj razdvojilo (Israel releases Palestinian funds 2007).

V tej potezi je lepo vidna zahodna naklonjenost Abasu in Fatahu. Takoj ko v vladi ni več bilo Hamasa, se je financiranje nadaljevalo po ustaljenih postopkih. Pred tem je palestinski predsednik vseeno ves čas kontinuirano dobival finančno pomoč v enkratnih zneskih in na tak način lahko bolje konkuriral Hamasu ter ga v čim krajšem možnem času skušal vreči iz oblasti. Le malo tega denarja je prišlo do palestinskega ljudstva. Fatah ga je večinoma porabil za svoje plače in za oborožitev svoje vojaške veje – brigade Al Aqsa.

ZDA in Izrael sta že od samega začetka želela osamiti, destabilizirati in sesuti Hamasovo vlado, odrekanje lastnih finančnih sredstev pa se je zdelo popolno orožje (Chehab 2007: 156).

⁷³ Prvi obrok je znašal 117 milijonov USD.

5. ZMAGA NA VOLITVAH LETA 2006

Svojo kandidaturo na volitvah je Hamas najavil na konferenci v Kairu devet mesecev pred volitvami. Parlamentarne volitve leta 1996 so bojkotirali v znak protesta proti sporazumom iz Osla, ki jih je podpisal PLO. Fatah je njihovo kandidaturo vzel kot de facto priznanje teh sporazumov in spremembo stališča o pravici Izraela do obstoja na območju Palestine (Chehab 2007: 4).

Začetna koraka h končni volilni zmagi sta bila sprejetje začasnega premirja z Izraelom (Hamas leto in pol, od avgusta 2005 do januarja 2007, ni izvajal nikakršnega nasilja zoper Izraelce⁷⁴, dokler se kriza in izraelske provokacije niso stopnjevale do točke preloma⁷⁵) in sodelovanje na občinskih volitvah. Hamas je upal, da ga bo volilna zmaga okrepila in bo tako lažje dosegel svoj namen in končni cilj. Vendar se nikoli niso odpovedali svoji oboroženi veji ali možnosti oboroženega boja v prihodnosti. Hamasova »zelena revolucija«, ki je podtalno trajala vse od odločitve, da bodo dosegli politično oblast na demokratičen način, ima dva ključna elementa:

- končanje vseh konfliktov med palestinskimi frakcijami (notranji boj, ki je skozi leta oslabil boj za lastno državo),
- mednarodna legitimnost, s katero bi dosegli kredibilnost in potencialne zaveznike oz. podpornike na zahodu (predvsem države znotraj EU in ZDA) in bili črtani iz list terorističnih skupin (Hamas and the 'Green Revolution' 2005).

Prva naloga v kampanji Hamasa je bila razdelitev ljudstva na tri kategorije: privrženci, nasprotniki in neopredeljeni. Procentualno je bilo slednjih največ. Njihov načrt ni bil

⁷⁴ Premirje je bolj koristilo Hamasu kot Izraelcem. Sledilo je kot »nujen premor« po izraelskem umiku iz Gaze avgusta 2005. V tem času so se enote Hamasa opomogle od spopadov, ki so trajali vse od začetka druge intifade leta 2000. V bistvu že sama uporaba islamskega izraza za premirje »tahdi'a«, ki pomeni »začasno premirje«, pove, da se Hamas nikoli ni popolnoma odrekel oboroženemu boju. Haled Mešal je enkrat izjavil, da je premirje »vojščakov počitek«. Po islamski vojaški ideologiji so taka premirja upravičena, če se bojavniki džihada lahko utrdijo na svojih položajih in obenem popolnijo svoje vrste z novimi rekruti (Hamas and the 'Green Revolution' 2005).

⁷⁵ Nenehni atentati in aretacije Hamasovih voditeljev s strani Izraela so se vrstili iz meseca v mesec. Julija 2006 so z lovskim letalom F-16 izvedli napad na vodjo brigad Al Qassam Mohameda Al Dayefa in njegovega namestnika Ahmeda Al Jouabarija, ki sta bila na skupnem sestanku. Oba sta napad preživela, civilnih žrtev pa je bilo veliko (Chehab 2007: 208).

prepričati volivce, da so cilji in strategije Hamasa najboljši, pač pa izpostaviti napake in pomanjkljivosti Fataha (40-letna zgodovina slabe vladavine, slabo ekonomsko stanje, korupcija, nezmožnost doseganja resničnega napredka v pogajanjih z Izraelom ...). Hamas se je izognil vsem omembam vojaškega krila in njihovih tendenc ter si izbral slogan: »*Za spremembe in reforme!*«. Potihnile so tudi njihove zahteve po uničenju Izraela. Ravno nasprotno. Abu Teir, kandidat za predstavnika v parlamentu, je izjavil: »*Ne izključujemo pogajanj z judovsko državo. Izrael in bodoča palestinska država bi lahko živele druga ob drugi*« (Chehab 2007: 5).

Hamas se z odklonitvijo od ustanovne listine in s približevanjem političnega programa narodnemu konsenzu skoraj ni več razlikoval od Fataha. Obdržali so le možnost oboroženega odpora za osvoboditev Palestine, čeprav niso poudarjali uničenja Izraela. Kar 60 % Hamasovih privrženecv zavrača vsebino ustanovne listine na račun predvolilnega programa (Šurk 2006a).

Na parlamentarnih volitvah 25. januarja 2006, ki se jih je udeležilo 1.073.000 ljudi (77 % volilna udeležba), je Hamas dobil 74 od 132 sedežev v parlamentu in s tem mandat za sestavo vlade. Prve naloge po volitvah so bile: dejanska formacija vlade, obdržati red in mir na zasedenih ozemljih⁷⁶ in se soočiti s finančno krizo⁷⁷ (Carter 2007 in Chehab 2007: 2).

Ameriški opazovalci, pod vodstvom nekdanjega ameriškega predsednika Jimmyja Carterja, ki so nadzorovali potek parlamentarnih volitev na palestinskih ozemljih, so sporočili, da so bile volitve »*dobro izvedene*«. Tudi opazovalci iz EU so volitve označili za »*odprte in poštene*«, volilni proces pa je potekal »*mirno in brez težav*« (Zmagoslavje 2006).

⁷⁶ Več tisoč Fatahových aktivistov je po volilnem porazu šlo na ulice kjer so s protesti zahtevali odstop voditeljev gibanja. Stopnjevala se je tudi napetost med pripadniki Fataha in Hamasa (Šurk 2006c).

⁷⁷ Palestina je bila v istem času že 900 milijonov USD v primanjkljaju, istočasno je na ulicah prihajalo do hudih trenj med privrženeci poraženega Fataha in zmagovalnega Hamasa.

Rezultat volitev je ob upoštevanju zgodovine palestinskega političnega delovanja po letu 1948, ko je nastala država Izrael, pomenil skoraj revolucionarno spremembo, saj je bila PLO, v kateri je Fatah vse od leta 1969 poglobitna politična skupina, več kot 40 let vodilna politična sila palestinskega naroda (Šterbenc 2006: 752).

Palestinci so po neuspešnih pogajanjih Fataha in PLO-ja z Izraelom, korupciji in nesposobnosti v vrstah vladajoče stranke bili nanjo tako besni, da je Hamas, ne pa sredinske in leve stranke, dobil večino protestnih glasov. Palestinci so na volitvah izkazali svoj protest proti Fatahu tako, da so svoj demokratičen in svoboden glas dali Hamasu (povzeto po Šurk 2006a in Chehab 2007: 162).

Hamasov presenetljiv uspeh je do neke mere tudi posledica dobro zamišljene in izpeljane strategije zavajanja. Volivcem so zabičali, da se morajo novinarskim vprašanjem o volilni izbiri izogniti oz. jim podati napačen odgovor. Na ta način so javnomnenjske raziskave vseskozi kazale na veliko prednost Fataha, tudi če temu v resnici ni bilo tako. Tudi izraelska obveščevalna služba je pričakovala zmago Fataha, kar jim je bilo kasneje v veliko sramoto (Chehab 2007: 2).

Hamas na svojo volilno zmago ni bil pripravljen. Bili so politično, administrativno in tehnološko neizkušeni (Chehab 2007: 209).

Zahodni svet se je na volilno zmago Hamasa odzval zaskrbljeno in skeptično, saj je v prvih odzivih ZDA in EU prevladovalo mnenje, da oblast islamskega gibanja ne bo prinesla nič dobrega v okviru reševanja izraelsko-arabskega spora. Februarja 2006 je bližnjevzhodni kvartet napovedal, da bo zamrznil finančno pomoč PA, če nova palestinska oblast ne sprejme podanih zahtev. Vodstvo Hamasa je na pritiske odgovorilo s poudarjanjem, da gre za kolektivno kaznovanje palestinskega naroda ter da bi morali najpomembnejši mednarodni akterji zahtevati konec izraelske okupacije in agresije. Večkrat je izpostavilo, da se je pripravljeno pogajati z Izraelom, če se bo judovska država vrnila na meje, kakršne so obstajale pred vojno leta 1967. Vendar ne Izrael ne ZDA nista skrivala teženj in želja po destabilizaciji nove vlade. S tem bi novo izvoljeni predstavniki

skrajnega gibanja Hamas doživeli neuspeh. Upali so, da bodo Palestinci tako nezadovoljni z življenjem pod Hamasom, da bodo na oblast vrnili reformirano doslej vladajoče gibanje Fatah. Bivši izraelski veleposlanik v ZDA, Salaman Šoval, je zmago Hamasa celo primerjal z nacistično osvojitvijo oblasti v Nemčiji leta 1933 (povzeto po Šterbenc 2006: 753; Načrt Zahoda: Izstradati Hamas 2006 in Odmevi na palestinske volitve 2006).

Izrael močno nadzira vsakršne premike Hamasovih voditeljev (tako v Gazi in na Zahodnem bregu kot v tujini), zato se po volilni zmagi nikoli niso mogli vsi zbrati na enem mestu. Sestanki so bili vodeni večinoma preko računalniških video konferenc (Chehab 2007: 210).

Takoj po volitvah je Hamas izrazil željo po ustanovitvi vlade narodne enotnosti, v katero bi bila vrata odprta vsem političnim frakcijam, saj se je zavedal, da sam ne bo mogel vladati. Na začetku so vsi zavrnili Hamasovo ponudbo, tako da je moral sestaviti vlado izključno iz svojih članov⁷⁸ in se sam soočiti z vsemi problemi. Vlada ob finančnem bojkotu ni bila sposobna plačevati svojih uslužbencev v javni sferi⁷⁹. Temu navkljub so zvesti privrženci, ki so sledili Hamasu že od prve intifade naprej, vseeno pričakovali državne in dobro plačane službe (povzeto po Chehab 2007: 202–210).

Ob blokiranjem mednarodnem financiranju in izraelskem neizplačevanju palestinskih carinskih prihodkov, so se morali soočiti še s popolno blokado svobodne trgovine z Izraelom in drugimi državami. Tudi izmenjava med Gazo in Zahodnim bregom je postala skoraj nemogoča⁸⁰. Hamasu so bile z vsemi ukrepi zahoda in Izraela zvezane roke in ni mogel najti poti iz poglobljajoče se socialne in varnostne krize (Chehab 2007: 205).

⁷⁸ Marec 2006 – prva Hamasova vlada (Carter 2007).

⁷⁹ Ljudske zahteve so se izražale skozi vse sektorje: zdravstveni, šolski, gospodarski, trgovino, javna podjetja ... Največja in najglasnejša je bila seveda potreba po plačah v javnem sektorju, ki je mesečno znesla približno 175 milijonov USD. Hamasovi viri financiranja so zadostni za normalno delovanje organizacije, ne pa celotnega državnega aparata (Chehab 2007: 202).

⁸⁰ Izrael lahko prodaja svoje izdelke na palestinskih ozemljih, Palestinci pa ne smejo trgovati na Izraelskem ozemlju, Jordaniji ali drugih sosednjih državah. Zasedena ozemlja postajajo ekskluzivna pravica

V prvi polovici leta po prihodu na oblast ni bilo večjih obljubljenih sprememb v številu delavnih mest, plačah in reformah. Ni bilo politične vizije. Hamas je začel ponavljati Fatahove napake in zaposloval še več državnih uslužbencev, ki jih ni mogel plačevati. Po javnomnenjskih raziskavah je julija 2006 njihova podpora med ljudstvom padla na 35 %. Po ugrabitvi izraelskega vojaka v Gazi in sledečih napadih izraelske vojske na Gazo istega meseca, so zopet pridobili ljudi na svojo stran (Chehab 2007: 202).

Hamasu je kmalu postalo jasno, da sam ne bo mogel obvladovati politične krize in da bo potrebno sestaviti vladno koalicijo. 26. maja 2006 so vodje Hamasa, Fataha, Ljudske fronte za osvoboditev Palestine in Islamskega džihada podpisali dokument o ljudski spravi – t. i. zaporniški dokument, v katerem so dali vsa pooblastila PA-ju, katere vodja kot premier je postal Ismail Hanija. V dokumentu je izražena nuja po ustanovitvi palestinske države v Gazi, Zahodnem bregu in vzhodnem Jeruzalemu, pravica beguncev do vrnitve na njihove domove na sedaj izraelsko ozemlje, predstavljen je okvir za združitvev in sodelovanje različnih vojaških frakcij, pazljivo je omenjena tudi pravica do obstoja judovske države. V teoriji je Hamas s podpisom tega dokumenta priznal vse resolucije OZN in vse v preteklosti podpisane sporazume z Izraelom, saj je v njem bila točka, ki je priznavala vse dosedanje arabsko-izraelske sporazume. V praksi podobnih odločitev niso sprejeli nikoli. Zaporniški dokument je bil osnova za graditev in utrditev odnosov med Fatahom in Hamasom. To je bil tudi prvi sporazum na tako visoki ravni, ki ga je Hamas sprejel s stranko, ki je pripadala PLO-ju (Chehab 2007: 202).

Zaporniškemu dokumentu je sledil dogovor o sodelovanju v skupni vladi. Sporazum med dvema največjima palestinskima strankama o skupnem oblikovanju vlade narodne enotnosti pa je bil podpisan septembra 2006⁸¹. Dogovor je doživel epilog v vzpostavitvi vlade narodne enotnosti s podpisom sporazuma v Meki 8. februarja 2007, ko se vse glavne funkcije v vladi enakomerno porazdelijo med obe stranki. Za svoj cilj ima

za izraelske trgovce. Izrael obvladuje produkcijski sektor. Palestinski ekonomski sistem je potisnjen v predindustrijsko dobo (Carter 2007).

⁸¹ National conciliation document (Carter, 2007).

uresničitev ideje o dveh državah, priznanje Izraela in dolgoročno prekinitev sovražnosti tako med gibanjema kot z Izraelom (povzeto po Carter 2007 in Mecca Agreement 2007).

5.1 ODNOS HAMAS – FATAH

PLO je med najbližjimi Hamasu, saj predstavlja očeta, brata, sorodnika, prijatelja. Se lahko musliman obrne stran od njih? Naša domovina je ena, naša nesreča je ena in sovražnik nam je skupen. Pod spletom okoliščin je PLO prevzel idejo sekularizma, kar je diametrično nasprotno verski misli. Verska misel je osnova za stališča, načine vodenja in za iskanje rešitev. Zato kljub našemu spoštovanju in njegovi potencialni spreobrnitvi v prihodnosti in kljub temu, da ne podcenjujemo njegove vloge v arabsko-izraelskem sporu, ne moremo zamenjati za islamsko naravo Palestine, saj je le-ta del naše vere in kdorkoli svojo vero zanemarja, je zapisan porazu. »*Kdor zapusti Abrahamovo vero, reši ga, saj se slepi*« (Koran 2005: Sura 2, Verz 130).

Ko bo PLO sprejel islam kot smernico v življenju, bomo postali njegovi vojaki in prilili olje na njegov ogenj, ki bo zažgal sovražnika (Hamasova ustanovna listina 1987).

Temeljna razlika med gibanjema je ta, da je Hamas skrajno, Fatah zmerno gibanje. Prva verska, druga pa posvetna organizacija (Hladnik Milherčič 2007).

Fatah je od svoje ustanovitve do začetka 90-ih popolnoma spremenil svoj cilj in strategijo iz osvoboditve celotne Palestine z oboroženim bojem do samostojne države v Gazi in Zahodnem bregu s pomočjo diplomacije namesto orožja⁸². Spremembo je okronal sporazum v Oslu leta 1993. Na drugi strani pa Hamas zavrača spremembo svojih ciljev in je med prvimi nasprotoval pogajanjem v Oslu (Farsoun in Zacharia 1997: 192).

⁸² PLO se je v prvi polovici sedemdesetih začel posredno odpovedovati cilju ustanovitve palestinske države na vsem ozemlju mandatne Palestine. Na dvanajstem zasedanju Palestinskega nacionalnega sveta (palestinskega parlamenta) junija 1974 v Kairu je sprejel program desetih točk, v katerem se zavzema za ustanovitev palestinske države na Zahodnem bregu in v Gazi (Šterbenc 2006: 756).

V prvi intifadi leta 1987 se Hamas ni hotel pridružiti PLO (razen, če bi vstopili v gibanje pod svojimi pogoji in kot prevladujoča stran, kar pa je bilo za Fatah in njihovega voditelja Jaserja Arafata nesprejemljivo), ker je ta že spremenil svojo ideologijo in strategijo (Farsoun in Zacharia 1997: 197).

Glede na očitno pomanjkljivost in celo škodljivost določil podpisanih za palestinski narod se postavlja vprašanje vloge vodstva PLO-ja, ki je te sporazume podpisalo. Palestinska delegacija z okupiranih ozemelj ni bila pripravljena popuščati v Deklaraciji o načelih glede prehodne samouprave, zato je Izrael navezal stike s PLO-jem v izgnanstvu v Tuniziji, ki je bilo mnogo manj nepopustljivo do vprašanj vitalnega pomena za Palestine. Članica uradne palestinske pogajalske delegacije Hanan Ašravi je parafirano Deklaracijo o načelih komentirala z besedami, da je tak sporazum lahko sklenil zgolj nekdo, ki ni živel pod okupacijo. Še posebej je kritizirala pomanjkanje varovalk za preprečevanje izraelskega ustvarjanja dejstev na terenu (Šterbenc 2006: 764).

Fatah je ob vrnitvi Arafata iz Tunizije uvedel avtoritarno obliko vladavine in v sedmih letih (1993–2000) ostal neomajen zagovornik izvajanja procesa iz Osla. Bili so prepričani v pravilnost svojega pristopa. Takšno delovanje PA bi bilo verjetno sprejemljivo, če bi v realnosti nastale možnosti za palestinsko državo, ob vse bolj katastrofalnem stanju na terenu pa je bila tovrstna politika samouničevalna (Šterbenc 2006: 765).

Vodstvo PLO je dodatno izgubljalo podporo, ko zaradi verjetja v mirovne načrte in želje po lastnem političnem preživetju celo prvo leto⁸³ ni poskusilo zaustaviti gradnje ilegalnega »varnostnega zidu«, in to kljub obupanim pozivom prizadetih palestinskih kmetov in civilne družbe (Šterbenc 2006: 769).

Upoštevač dogajanje v izraelsko-palestinskem sporu od leta 1993, rezultat zadnjih palestinskih parlamentarnih volitev torej ni bil nikakršno presenečenje, temveč logična posledica. Mogoče je ugotoviti, da sta PLO in Fatah izgubila politični ugled zaradi:

⁸³ Gradnja zidu se je začela s Šaronovo odobritvijo leta 2003.

- pristopanja Izraela v proces iz Osla mala fide,
- pristranske politike najpomembnejših mednarodnih akterjev,
- svoje skrajne politične naivnosti in nepazljivosti, ki sta bili predvsem želja po ohranitvi političnega vpliva za vsako ceno,
- postavljanja osebnih interesov članov vodstva Fataha pred vitalne interese palestinskega naroda (Šterbenc 2006: 796).

Leta 1992 sta se Hamas in Arafat na čelu Fataha, kot predstavnik PLO-ja v izgnanstvu, srečala v Tuniziji. Leta 1995 pa sta se prvič uradno sešla v Kairu, da bi premostila že nastale razlike. Obe gibanji sta si lastili začetek intifade, čeprav je do upora prišlo spontano. Na koncu konference sta si bili gibanji enotni, da je vsak prispeval svoj delež k ljudskemu upor. Glavni kamen spotike je bil ta, da Hamas mirovnega sporazuma sprejetega leta 1993 ni priznaval in je zato nadaljeval z napadi. To je bil eden izmed razlogov, da je na oblast v Izraelu prišel nacionalistično usmerjen Netanjahu, ki je prekinil izvajanje sporazuma, kar je blatilo Fatahov ugled. Arafatov glavni svetovalec za varnost v Gazi, Mohamed Dahlan, je Hamas obtožil uničevanja vsakega koraka, ki ga stori na poti k miru z Izraelom. Krivil ga je trpljenja palestinskega ljudstva zaradi njegovih političnih obvez Iranu in Siriji (Chehab 2007: 115).

Po podpisnem sporazumu v Oslu se je veliko Palestincev iz diaspore vrnilo na zasedena ozemlja, saj so mislili, da so se problemi in konflikti zaključili. Večinoma so bili to pripadniki PLO-ja in ne glede na to, ali so bili kot njegovi člani visoko ali nizko, so si lahko privoščili veliko več kot ostali Palestinci. Oprijel se jih je vzdevek »*Al Aedoun - povratniki*«, vendar je beseda imela negativen prizvok nove gosposke. Začeli so graditi razkošna stanovanja in hiše, vozili so se v dragih avtih, ki niso bili v navadi za zasedena ozemlja. Ta kulturni prepad je izkoristil Hamas, ki je začel PLO-ju očitati korupcijo in neprimerno porabo denarja, ki je bil v osnovi namenjen revnim prebivalcem zasedenih ozemelj (Chehab 2007: 10).

Že pred volitvami januarja 2006 je postalo jasno, da gre Hamas zmagi naproti. Pod šibkim vodstvom Fatah ni naredil ničesar, da bi premagal globoko zakoreninjeno

razklanost in korupcijo. Med seboj tekmujoči Fatahovi kandidati so si razdelili glasove in Hamasu zagotovili zmago. Celo po porazu Fatah ni uvedel niti ene reforme ali spremembe v vodstvu. Njegovi voditelji so se prepirali in same sebe imeli za mogoče vladarje ter se vdajali pobožnim željam, da jim bo že nekdo od zunaj dal vse, kar si želijo (Rubin 2007).

Hamas je javno napovedal boj proti korupciji, ki se je razpasla v letih Fatahove vladavine⁸⁴, vendar je bilo to, upoštevajoč dejstvo, da je bil večji del varnostnih in organov pregona še vedno pod Fatahovo oblastjo, nemogoče. Hamas je vztrajal pri svojem oboroženem krilu, razen če bi se oblikovala skupna vojska iz vseh oboroženih frakcij, kar je bilo ob mednarodnemu finančnemu bojkotu nemogoče doseči. Ohranjanje reda in miru je bila Hamasova najtežja naloga, saj je notranje ministrstvo, ki jo sestavlja policija in druge varnostne organizacije, večinoma sestavljeno iz Fatahovitih privržencev. Prav ta kompleksnost v sestavi in poveljevanju je preprečevala Hamasu uspešno spopadanje s kaosom in nemiri na palestinskih ozemljih. Čeprav se je palestinski predsednik Mahmud Abas strinjal s tem, da nekatere varnostne organizacije preidejo pod poveljstvo notranjega ministrstva in tako vsaj posredno pod Hamasov nadzor, se pomembnejši uradniki in izvršni vodje Fataha s tem niso strinjali in so zahtevali, da nacionalni varnostni sistem, tajne službe, osebna garda generalštaba in Force 17⁸⁵ ostanejo v rokah predsednika Abasa. Po volilni zmagi je Hamas hotel delno po vzoru Fataha uzakoniti svoje vojaško krilo. Ustanovili so novo varnostno organizacijo, imenovano Sile za posredovanje⁸⁶, ki so ločene od Al Qassam brigad, vendar jim nudijo podporo, če je to potrebno. Na Hamasovo odločitev, da ustanovi oddelek 3.500 mož⁸⁷, ki bodo glavna oborožena sila v sestavi notranjega ministrstva, je Abas pristal in privolil v

⁸⁴ Marca 2005 je evropska protikorupcijska komisija zaprla preiskavo o proračunu PA brez specifičnih dokazov o financiranju oboroženih napadov ali nezakonitih delovanj z donatorskim denarjem. Vseeno ni izključila uporabe denarja v napačne namene, saj naj bi bili načini revizije, ki jih uporablja PA, še nerazviti. Vodstvo PA je nakazalo 238 milijonov USD na račune različnih švicarskih bank med leti 1997 in 2000, ne da bi o tem obvestila svoje mednarodne donatorje. Februarja 2006 pa je palestinski vrhovni tožilec najavil, da so uradniki v zadnjih nekaj letih iz blagajne PA zapravili ali ukradli vsaj 700 milijonov USD in da čaka na izročitev desetih osumljenih oseb, ki so medtem pobegnile v tujino (Financial fraud 2006).

⁸⁵ Posebne enote predsedniške straže, ki jih je leta 1970 v Bejrutu ustanovil Jaser Arafat.

⁸⁶ Executive forces.

⁸⁷ Junija 2007 naj bi jih po nekaterih podatkih bilo že 6.000.

financiranje iz državne blagajne, vendar je hkrati s tem tudi povečal število Fatahových vojaških pripadnikov in jih poslal na glavne mejne prehode z Izraelom in Egiptom (povzeto po Chehab 2007: 205–210).

Fatah je močna politična sila z močnim zaledjem odporniškega gibanja. Ljudje so občudovali njihov zanos, s katerim so vzpostavili nacionalno agendo Palestincev, ki naj bi pripeljala do države. Kot socialno gibanje pa so zelo šibki. Hamas obravnavajo kot otroke druge žene, ki nimajo pravice do premoženja in jim ne priznajo glasu. Fatah je moral Hamasu predati parlament in vlado, obdržati pa je hotel policijo in vojsko.

»Veliko ljudi v Fatahu hoče pokopati Hamas, ker preprosto nočejo, da bi islamisti uspešno vodili državo. To bi bila za mnoge ljudi katastrofa. Palestinci smo politično razvita družba. Ideološko in socialno tkivo lahko delata z roko v roki. Vendar mnogim to ni všeč,« meni o tem Ahmed Jusef, prvi politični svetovalec premiera Hanije (Hladnik-Milharčič 2007).

Fatah je v palestinski družbi še vedno vpliven zaradi bližnje zgodovine. Politični obraz je doživel velik udarec predvsem zaradi nesposobnosti varovanja njihovega lastnega predsednika Jaserja Arafata, ko je bil oblegan⁸⁸; drugi velik udarec je bil nesposobnost resne in poglobljene raziskave o okoliščinah njegove smrti⁸⁹ (Cheheab 2007: 225).

Abas je od izvolitve za Arafatovega naslednika januarja 2005⁹⁰ naprej zagovarjal nevtralizacijo Hamasove vojaške moči z vključevanjem gibanja v proces političnega odločanja, ne pa z nasilno razorožitvijo, ki sta jo od njega zahtevala Izrael in ZDA. Abas in mlajša generacija Fataha sta z vztrajanjem pri volitvah, kljub sabotaži demokracije v

⁸⁸ Izraelci so izvedli raketni napad na Arafatovo rezidenco v Ramali leta 2003, vendar je napad preživel.

⁸⁹ Po nekaterih teorijah zarote naj bi Arafat umrl za AIDS-em, ki naj bi bil podtaknjen s strani izraelskih tajnih služb.

⁹⁰ Abas je bil po smrti Arafata novembra leta 2004 demokratično izvoljen predsednik palestinskih ozemelj, kar je najvišja politična funkcija v državi, vendar ga je Izrael ob podpori ZDA politično izoliral, ni bil dojemljiv za njegove predloge o demilitarizaciji intifade in je prezrl njegove mirovne načrte, zaradi česar ni mogel rešiti poglobljajoče se krize na palestinskih ozemljih. Vsi propadli poskusi PA so odprli pot Hamasu. Gibanje je pridobilo tako na popularnosti kot na moralni moči (Chehab 2007: 224).

vrstah stare garde Fataha, ponudila priložnost za institucionalizacijo ljudske podpore (Šurk 2006a).

»Vlada v palestinskem političnem sistemu ni odločilna, ker je center oblasti predsedniška institucija. Zato je veliko Fatahovich ljudi videlo v predsedniku možnost za zaščito svojih interesov v novih okoliščinah,« je o moči Fataha povedala palestinska poslanka, aktivistka za pravice žensk in družbene svoboščine, edina ženska pogajalka z Izraelom v času mirovnega procesa iz Osla, Hanan Ašravi (Šurk 2006b).

Vsemu navkljub je Abas vedno priskočil na pomoč premieru Haniji, če ga je ta potreboval. Večkrat se je zbal poskusa izraelskega atentata in takrat je Abas vedno poslal ponj svoj predsedniški konvoj in mu tako nudil zaščito. Večkrat ga je sprejel v svojo predsedniško palačo, če se je počutil ogroženega. Kljub navidezni sovražnosti med njima, je Abas Hanijo vedno zaščitil, če mu je šlo za življenje (Chehab 2007: 199).

Mednarodna osamitev najprej Hamasove, kasneje vlade narodne enotnosti kot tudi prekinitev financiranja, je bolj škodovala Fatahu kot Hamasu, saj se prvi že 40 let zanaša večinoma na mednarodno pomoč in po tolikem času ni več sposoben preživeti sam, medtem ko ima Hamas svoje vire financiranja in je finančno večinoma neodvisen od zahodne pomoči (povzeto po Chehab 2007: 203).

5.2 PROPAD VLADE NARODNE ENOTNOSTI

»V tisto, čemur pravijo vlada narodne enotnosti, ne verjamem, še posebno če se partnerji ne strinjajo v osnovnih zadevah,« je že pred samo ustanovitvijo te vlade dejala Hanan Ašravi (Šurk 2006b).

Vlado narodne enotnosti, ki je bila vzpostavljena v januarju ter reorganizirana v marcu 2007, njeno delovanje pa so vedno ovirala ideološka in osebna nasprotja med vodilnima palestinskima organizacijama, je palestinski predsednik in Fatahov prvi mož Mahmud Abas razpusil in namesto nje ustanovil novo, izključno Fatahovo vlado. Palestinski

predsednik ima možnost, da brez soglasja parlamenta razpusti vlado in imenuje začasno vlado za obdobje enega meseca. Mednarodna skupnost je že ponudila podporo novi vladi, v kateri ni predstavnikov Hamasa in jo vodi dosedanji finančni minister Salam Fajad⁹¹. Takoj so jo priznali tako Izrael kot ZDA in EU (povzeto po Abas razpustil Hamasovo vlado 2007; Snatching power – Hamas seizes control 2007 in Medvešek 2007).

»Odlok je podpisan, vlada premierja Ismaila Hanije je odstavljena in na palestinskih ozemljih je razglašeno izredno stanje«, je 14. junija 2007 povedal Fatahov svetovalec za medije Nabil Amr. Odločitev o razpustitvi vlade narodne enotnosti je Abas sprejel po dolgotrajnih pogajanjih v Ramali, prvotno pa je to predlagala PLO (Izredno stanje na palestinskih ozemljih 2007).

Poraženi Fatah se ni nikoli sprijaznil z volilnim izidom in med rivalskima gibanjema so večkrat izbruhnile sovražnosti s smrtnimi žrtvami. Vlada narodne enotnosti ni bila po godu ne eni ne drugi strani in spopadi so se nadaljevali. Vrhunec so dosegli v juniju 2007, ko je Hamas s šokantno ofenzivo skoraj izkoreninil Fatah v Gazi. V krutih bojih je v mestu izgubilo življenje več kot sto ljudi. Trenja med Palestinci so od volitev do razpada vlade terjala več kot sedemsto življenj (Medvešek 2007).

»Zgodilo se je to, da je Hamas zmagal na volitvah. Fatah je izgubil in ni hotel prepustiti nadzora nad institucijami PA. Izgubili so politično oblast in hočejo obdržati orožje. ZDA in EU jih podpirata z denarjem in puškami⁹². Nas so postavili pod ekonomski in politični embargo. To se je zgodilo. Položaj je katastrofalen. O Izraelu, okupaciji in državi ne govori nihče več. Zmotili smo se v presoji Fataha. Pričakovali smo, da bodo priznali našo politično zmago in nam prepustili vodenje institucij.

⁹¹ Ta velja za neodvisnega politika, ki ima dobre vezi z vladami zahodnih držav. Vlado naj bi sestavljalo deset ali 12 ministrov, kar je precej manj od razpuščene vlade, ki jih je imela 25. Ministri naj bi bili pretežno neodvisni tehnokrati (povzeto po Palestinci z dvema vladama? 2007 in Fatah vrača udarec 2007).

⁹² ZDA so zagotovile 59 milijonov USD za urjenje in oskrbo predsedniške garde Mahmuda Abasa. Izrael je pustil pošiljko čez svojo mejo ob tem pa dovolil še vsaj eno pošiljko orožja iz arabskih držav (Hamas seizes control 2007).

Napačno smo presodili tudi evropske države, ki so nas silile, naj gremo v politiko. To smo naredili, prepričljivo zmagali, potem pa so odklonili sodelovanje z nami in nas postavili pod ekonomski embargo. Pridigali so nam demokracijo, ko so bili soočeni z rezultati demokratičnih volitev, pa so zahtevali kapitulacijo,⁹³«

meni o spopadu med Hamasom in Fatahom za oblast v Gazi Ahmed Jusef (Hladnik-Milharčič 2007).

Na drugi strani so Fatahovi pripadniki imeli svoj pogled na celotno dogajanje:

»Fatah se je desetletja boril za palestinsko državo. Institucije palestinske države smo začeli graditi v Jordaniji v petdesetih letih, ko so fedajini izvajali prve napade na Izrael. Mi smo njihovi dediči. Naša zastava je bila v Bejrutu, v Siriji, V Jeruzalemu. Mi smo naredili strukturo, na kateri temelji naš osvobodilni boj. Brez Fataha ni Palestine. Izgubljali smo bitko za bitko in nismo nikoli odnehali. Palestino nosimo v srcu. In zakaj naj bi jo prepustili Hamasu? Zato ker smo izgubili volitve« (Hladnik-Milharčič 2007) ?

Če dva brata zapreš v kletko in ju prikrajšaš za najosnovnejše stvari v življenju, se bosta spopadla (Zrcalo tedna 2007).

Prvi večji spopadi so se začeli v četrtek, 7. junija 2007, ko je Hamas zavzel prostore Fatahových varnostnih sil na severu Gaze. Konflikt je še bolj eskaliral, ko je Fatah najavil, da se bo umaknil iz vlade narodne enotnosti, če se spopadi ne prenehajo. Zgodilo se je

⁹³ »Hamas si bo legitimnost na oblasti zaslužil s priznanjem Izraela, razorožitvijo in izpolnitvijo vseh pogojev, ki jih Abas ni mogel, ne pa s podporo večine Palestincev na demokratičnih volitvah. To je smešno in hkrati žalostno. Mednarodna skupnost ima samo eno palico in ta je podaljšek izraelske.« (Aršavi v Šurk 2006b).

ravno nasprotno, na obeh straneh je prihajalo do novih zaostrovanj odnosov⁹⁴ (Rocket-propelled grenade fired at house of Palestinian PM 2007).

Fatahovi poveljniki so se pritoževali, da ves čas spopada niso dobili jasnih ukazov predsednika Abasa, da ni bilo osrednjega poveljstva in da je bil vodja njihovih varnostnih sil, Mohamed Dahlan na operaciji kolena v Egiptu, vsi drugi Fatahovi veljaki pa so medtem že prebežali na Zahodni breg ali v Egipt. (Rocket-propelled grenade fired at house of Palestinian PM 2007).

»Velika razlika je med poveljevanjem na ulicah in poveljevanjem preko mobilnega telefona,« je dejal predstavnik policije, ki je bila še vedno pod upravo Fataha (Rocket-propelled grenade fired at house of Palestinian PM 2007).

»Odločilo se bo na ulicah,« je dejal Hamasov tiskovni predstavnik Islam Shahwan. (Rocket-propelled grenade fired at house of Palestinian PM 2007).

Eden izmed poveljnikov Al Qassam brigad je na vprašanje, kako se sedaj počuti, ko Palestinci pobijajo Palestince in se ne borijo skupaj proti Izraelu, odgovoril, da je treba počistiti plevel, če naj bo vrt urejen (Hladnik-Milharčič 2007).

Do petka 15. junija je Hamas prevzel nadzor nad Gazo. Vse to je bila posledica nekaj večjih sporadičnih sporov in spopadov med gibanjema v maju, ki so ušli izpod nadzora. Ko so pripadniki Fataha raketirali rezidenco premiera Hanije, je Hamas vrnil z obširno ofenzivo in pregnal vse pripadnike Fataha in njegovih oboroženih sil ter usmrtil nekaj visokih oficirjev. Uničili so tudi Abasovo predsedniško palačo v Gazi. Hamasovi borci so bili številčno in vojaško superiorni. Fatah je odvrnil z enako mero na Zahodnem bregu ter začel preganjati Hamasove pripadnike in jih veliko število aretiral. Po koncu spopadov je bila večina območja v Gazi pod nadzorom Hamasa, medtem ko je bil Zahodni breg pod

⁹⁴ Na primer: metanje visokih članov nasprotnih gibanj iz stolpnic, javne usmrtitve na ulicah, do spopada je prišlo celo v neki bolnici (Rocket-propelled grenade fired at house of Palestinian PM 2007).

večinskim nadzorom Fataha⁹⁵. Pripadniki Fataha so obenem vsem privržencem Hamasa na Zahodnem bregu ponudili amnestijo. Pred tem je Hamas po prevzemu nadzora nad Gazo razglasil amnestijo za vse pripadnike Fataha na tem območju (povzeto po Snatching power – Hamas seizes control 2007; Fatah vrača udarec 2007 in Rocket-propelled grenade fired at house of Palestinian PM 2007).

Hamas je sicer zavrnil predlog, da bi na območju Gaze namestili mednarodne sile, ki sta jih predlagala tako Abas kot izraelski premier Ehud Olmert, in sporočil, da bo tovrstne sile obravnavalo kot »okupacijsko vojsko«.

»Hamas je proti namestitvi kakršnih koli mednarodnih sil,« je dejal tiskovni predstavnik Hamasa Sami Abu Zukri (Abas razpustil Hamasovo vlado 2007).

Vodja Hamasa v izgnanstvu Haled Mešal je po prevzemu nadzora sicer izjavil, da njegovo gibanje priznava vodjo Fataha – Abasa kot palestinskega predsednika in da je z njim pripravljeno sodelovati v dobro palestinskega ljudstva. Hamas po njegovih besedah ne želi prevzeti oblasti, saj je zvest palestinskemu ljudstvu. Dogodki v Gazi naj bi bili zgolj izreden ukrep za brzdanje »države«, ki je želela svojo voljo nasilno uveljaviti v vseh porah palestinske družbe (Fatah vrača udarec 2007).

Podobno izjavo, da Hamas nima namena na območju Gaze, ki ga v celoti nadzira, razglasiti države, je v tem času dal tudi Ismail Hanija: »Območje Gaze je del domovine in tamkajšnji prebivalci so del palestinskega naroda« (Palestinci z dvema vladama? 2007).

⁹⁵ Nasilje, ki se je v juniju razplamtelo v Gazi, se je razširilo tudi na Zahodni breg. Na stotine oboroženih pripadnikov palestinskega gibanja Fatah je namreč na Zahodnem bregu vdrlo v institucije pod nadzorom rivalskega gibanja Hamas, med katerima so potekali srditi spopadi, ki so terjali najmanj 110 življenj. Med drugim so vdrli v palestinski parlament in vladna ministrstva, osebju pa so zabičali, da se tisti, ki imajo stike s Hamasom, ne bodo več smeli vrniti. (Fatah vrača udarec 2007).

Pripadnik Brigad mučenikov al Akse, skrajne oborožene skupine Fataha, je dejal, da je njihov cilj v odgovoru na Hamasov prevzem nadzora nad Gazo prevzeti nadzor nad vsemi Hamasovimi institucijami na Zahodnem bregu. (Fatah vrača udarec 2007).

Eden od vodilnih poveljnikov Fatahu zveste oborožene skupine Zakarija al Zubejdi je pripadnike Hamasa na območju Zahodnega brega pozval k predaji orožja. "Po tem, kar se je zgodilo v Gazi, je Hamas postal prepovedana organizacija na Zahodnem bregu," je dejal (Fatah vrača udarec 2007).

Zahodni poznavalci menijo drugače, in sicer da je Hamasova zasedba Gaze ob Iranu ustvarila drugo radikalno islamsko državo na Bližnjem vzhodu – *Hamastan* (povzeto po Rubin 2007 in Zrcalo tedna 2007).

Ismail Hanija je sporočil, da ne bo upošteval Abasove odločitve o razpustitvi vlade⁹⁶. Dejal je, da bo ta še naprej delovala kot vlada narodne enotnosti, odločitev palestinskega predsednika pa je označil za prenagljeno. Hanija sicer trdi, da je z zlorabo oblasti sam sprožil tok dogodkov, hkrati pa Fatahu ponuja dialog. Odstavljeni palestinski premier je v nadaljevanju boja s palestinskim predsednikom Mahmudom Abasom in njegovim gibanjem Fatah imenoval novo varnostno poveljstvo na območju Gaze. S tem je odstavil vse poveljnike, ki so zvesti Abasu. Gre za novo dejanje Hamasovega prevzema oblasti na območju Gaze. Kot je pojasnil Hanijev tiskovni predstavnik, bodo sedaj zamenjali vse visoke varnostne poveljnike na območju Gaze. Ne bo pa ta ukrep prizadel nižjih častnikov. Prehodi z Izraelom so sicer uradno zaprti, vendar je nekaterim Palestincem iz humanitarnih razlogov omogočeno prečkanje. To so po Hamasovem zavzetju Gaze omogočili zlasti nekaterim visokim predstavnikom Fataha (povzeto po Palestinci z dvema vladama? 2007 in Fatah vrača udarec 2007).

To je najhujša palestinska notranjepolitična ovira doslej (Hladnik Milharčič 2007).

Palestinci medtem opozarjajo, da bo na območju Gaze v več kot tednu dni zmanjkalo osnovnih življenjskih potrebščin. Drastično se bodo zmanjšale količine moke, riža, sladkorja in zdravil, če mednarodne organizacije ne bodo priskrbele novih zalog. Na ozemlju bo lahko prišlo do humanitarne katastrofe. Po besedah palestinskega predstavnika je gospodarski položaj na območju Gaze slab in postaja »zelo resen«, saj so zaprti mejni prehodi z zunanjim svetom, tudi mejni prehod Rafa z Egiptom, mejni prehod Karni, ki je edini prehod za blagovno trgovino med Izraelom in območjem Gaze, ter prehod Erez z Izraelom. Po njegovih besedah potrebuje 1,4 milijona Palestincev, ki živijo

⁹⁶ Vladno gibanje Hamas je že sporočilo, da zavrača odlok palestinskega predsednika. "Hamas zavrača Abasovo odločitev, saj je ta brez pomena. Premier Ismail Hanija kljub razpustitvi vlade ostaja njen predsednik," je sporočil Sami Abu Zuhri (Izredno stanje na palestinskih ozemljih 2007).

na območju Gaze, okoli 450 ton hrane dnevno, zalog pa imajo dovolj za naslednjih devet dni. Dodal je, da potrebujejo okoli 33 ton zdravil in zdravstvenih pripomočkov dnevno, Svetovna zdravstvena organizacija pa dnevno dobavlja le osem ton zdravil⁹⁷ (Abas zavrnil dialog s Hamasom 2007).

Primož Šterbenc, strokovnjak na področju bližnjevzhodnega konflikta, za nastanek trenutnega dogajanja krivi predvsem mednarodno skupnost. Opozarja, da je treba za razumevanje trenutnih razmer upoštevati 40 let izraelske zasedbe palestinskih ozemelj in odnosa mednarodne skupnosti, predvsem ZDA in EU-ja, ki so to zasedbo sprejele in Izraela niso nikoli kaznovale. Prav tako so se mirovni sporazumi iz Osla in sporazumi med Izraelci in Palestinci po Šterbenčevem mnenju izkazali za neuresničene, saj je Izrael v teh letih povsem očitno kršil njihova določila (Leban 2007).

Šterbenc meni, da je Abas sestavil novo vlado v popolnem nasprotju s postulati predstavniške demokracije, saj ta vlada, ki sta jo nemudoma priznala tako Izrael kot tudi Zahod, nima na volitvah izražene podpore ljudstva. Pretekla pa tudi trenutna Fatahova politika je dokaz, da se je gibanje v zameno za oblast pripravljeno odpovedati nekaterim temeljnim nacionalnim interesom, pričakovanje nastanka vsestransko suverene palestinske države pa je v takšnih razmerah iluzorno (Leban 2007).

Nacionalna politika ni več prva prioriteta naroda (Hladnik-Milharčič 2007).

Nasilje med Palestinci je danes politične in ne verske narave. Musliman lahko ubije muslimana le, če obstajajo trdni dokazi o hudodelstvu in je kazen sprejemljiva po šeriatskem pravu (Chehab 2007: 110).

⁹⁷ Položaj v Gazi je bil že pred tem zelo težek. V Gazi je leta 1948 živelo 90.000 ljudi, danes jih je 1.4 M (3.700/km²). Nahaja se 40 km zahodno od Zahodnega brega. Letni prirast prebivalstva znaša 4.7 % (eden najvišjih na svetu), 70 % prebivalstva živi v revščini. V zadnjih 3 letih se je domači bruto dohodek per capita zmanjšal za 40 %. Podhranjenost je primerljiva z državami podsaharske Afrike. Iz izraelske strani po umiku avgusta 2005 velja:

- prepoved trgovanja z drugimi državami in Z. bregom,
- prepoved plovbe (ribiči ne smejo iz zaliva),
- prepoved letov,
- delavci ne smejo iz Gaze,
- uvoz/izvoz hrane je omejen in pogosto prepovedan,
- humanitarne organizacije ne smejo finančno pomagati Palestincem (Carter 2006).

Civilno prebivalstvo je (in še vedno) trpi, saj se nobeno gibanje ni zmenilo zanje. Šlo je za interni spopad za oblast.

»Tako Fatah kot Hamas nam prinašata le smrt in razdejanje,« je dejala obupana prebivalka Gaze Ayya Khalil (Rocket-propelled grenade fired at house of Palestinian PM 2007).

»Danes Palestinci zabijajo še zadnji žebelj v krsto palestinskih prizadevanj za svojo državo,« je bil o nastali situaciji piker savdski zunanji minister al Fajsal. (Fatah vrača udarec 2007).

Svet mora dokončno spoznati, da je upanje, ki ga je vzbudil mirovni proces leta 1990, dokončno zamrlo. Hamas je v resnici spor vrnil v šestdeseta in sedemdeseta leta dvajsetega stoletja, ko je napredek k miru moral počakati na pripravljenost PLO-ja, da preneha terorizem in sprejme obstoj Izraela (Rubin 2007).

6. ZASEDENA OZEMLJA – OSNOVA ZA HAMASOVO DELOVANJE

Izrael je leta 1968 začel izvajati proces naseljevanja Judov na okupiranih ozemljih Zahodnega brega, Gaze in anektiranega vzhodnega Jeruzalema. Judovska država (je) z gradnjo judovskih naselji na okupiranih ozemljih jasno krši(la) mednarodno pravo oziroma Ženevsko konvencijo za zaščito civilnih oseb med vojno (četrtá Ženevska konvencija)⁹⁸. Ker je gradnja judovskih naselij temeljila na odvzemanju zemlje v lasti Palestincev, je pomenila tudi kršitev člena 33(2), ki prepoveduje rop, in člena 147, ki med hude kršitve Konvencije uvršča »uničenje ali prisvojitve lastnine, ki ni opravičeno z vojaškimi potrebami in je storjeno protizakonito in brezobzirno (Šterbenc 2006: 755).

Izrael izpodbija tudi resolucijo 242, sprejeto v varnostnem svetu 22. novembra 1967. V mednarodni skupnosti in strokovnih krogih nikoli ni obstajala enotna razlaga glede natančne vsebine dokumenta. Bistvo razlikovanja razlag je (bilo) v vprašanju, s katerih okupiranih ozemelj se mora umakniti Izrael. Judovska država je trdila (trdi), da se ni obvezana k umiku iz vseh okupiranih ozemelj oz. na črte premirja, ki so obstajale 4. junija 1967 (sama naj bi imela pravico določiti, s katerih ozemelj se bo umaknila)⁹⁹. Posledično resolucija 242 kljub svoji pomembnosti ni (bila) nedvoumen temelj za reševanje izraelsko-palestinskega spora (Šterbenc 2006: 755).

»Politično gledano sta Gaza in Zahodni breg ozemlje, ki si ga prilaščata dva tekmeča, rešitev pa bi morali poiskati v okviru mirovnih pogajanj. Izrael upravičeno trdi, da je ozemlje njegovo, ne samo zaradi zgodovinske, religiozne razlage¹⁰⁰ in varnostnih razmer, ampak tudi

⁹⁸ Okupacijska sila ne sme pregnati ali preseliti dela svojega prebivalstva na ozemlje, ki ga je okupirala (Šterbenc 2006: 755)

⁹⁹ Izrael se pri tovrstni razlagi sklicuje na dejstvo, da v angleški verziji resolucija ne govori o umiku z vseh oz. točno določenih ozemelj (from the territories ali from all territories) temveč zgolj z ozemelj (from territories). Izrael pri tem pozablja na preambulo resolucije, ki v drugem odstavku govori o »nesprejemljivosti pridobivanja ozemlja z vojno« (Šterbenc 2006: 755–756).

¹⁰⁰ Pokrajini Judeja in Samarija, ki sta na Zahodnem bregu, sta »zibelka judovstva«, opisani v judovski Bibliji, ki se imenuje Tora (Bishari Film Productions Inc. 2006).

zato, ker ozemlje ni bilo pod suverenostjo nobene države, ko ga je Izrael zasedel v samoobrambni vojni, ki mu je bila vsiljena,«

trdijo viri na uradni spletni strani izraelskega zunanjega ministrstva (Israel Ministry of foreign Affairs 2001).

V Oslu je bila 13. septembra 1993 podpisana Deklaracija o načelih glede prehodne samouprave med izraelskim predsednikom Jicakom Rabinom in voditeljem PLO-ja Jaserjem Arafatom. Prehodno obdobje naj ne bi presegalo 5 let in naj bi vodilo k trajni rešitvi, temečeči na resolucijah varnostnega sveta 242 in 338¹⁰¹. Vendar pa v sporazumu ni bilo jasno izraženo, iz kolikšnega dela Zahodnega brega se bodo Izraelci umaknili. Palestinci so pričakovali, da iz celotnega dela, v resnici pa so do leta 2000 polno nadzorovali le 17.2 % ozemlja. Izrael je kontinuirano reducirala jasna določila sporazuma (po Šterbenc 2006: 757–760).

V sedmih letih po podpisu sporazuma v Oslu (1993—2000) je na ozemljih Zahodnega brega povečal število naseljencev iz 110.000 na 195.000 (za 77 %), v vzhodnem Jeruzalemu pa iz 144.000 na 170.000¹⁰². Z namenom širitve je Izrael v istem času zaplenil 273.000 hektarov palestinske zemlje. Posledica gradnje naselij in obvoznih cest je bila izjemna ozemeljska fragmentacija Zahodnega brega, saj tako rekoč ni več obstajalo znatnejše ozemlje, ki bi bilo pod palestinsko oblastjo in ga ne bi prekinjala območja pod izraelskim nadzorom. Junija 2007 je bilo na Zahodnem bregu 560 izraelskih cestnih zapor in kontrolnih točk, od katerih jih je samo 35 služilo za prehod v Izrael, druge so postavljene v notranjosti Zahodnega brega. Palestinci so živeli na območju, ki je bil razbit na 277 ozemeljsko nepovezanih enklav¹⁰³ (povzeto po Šterbenc 2006:761 in Assad 2006).

¹⁰¹ 22. oktobra 1973 je VS OZN sprejel resolucijo, v kateri poziva k uresničitvi resolucije 242 v vseh njenih delih (Šterbenc 2006: 756)

¹⁰² Ob koncu leta 2006 jih je bilo že več kot 240.000, 180.000 pa v vzhodnem Jeruzalemu (God's Jewish Warriors 2007)

¹⁰³ Po mednarodnem pravu so za nastanek države potrebni trije elementi:
- ozemlje,

Leta 2000 je v Camp Davidu padel v vodo še en poskus mirovnega sporazuma¹⁰⁴. Arafat sporazuma ni bil pripravljen sprejeti.

Obenem sporazumi niso vključevali varovalk, ki bi Palestince obvarovali pred gradnjo novih naselbin na njihovem ozemlju, s čimer so ga še dodatno drobile in sekale na več medsebojno slabo povezanih delov. Na drugi strani pa Palestinci pod vodstvom Fataha niso nikoli resneje protestirali proti takšni politiki, temveč so se po eni strani zaradi naivnosti, po drugi strani pa so se bili zaradi podkupljivosti samega gibanja pripravljene odreči nekaterim temeljnim pogojem za možnost obstoja ekonomsko in politično suverene države (Leban 2007).

Od leta 1967 dalje je bilo na zasedenih ozemljih v izraelskih zaporih več kot 630.000 Palestincev, kar znaša 20 % celotne populacije. Otroci med 12 in 14 let so lahko pridržani do 6 mesecev. Po 14. letu jim sodijo kot odraslim (kršitev mednarodnega prava). Odrasli so pred sojenjem lahko pridržani 180 dni, brez pravice do odvetnika v 90-dnevnih intervalih. Med zasliševanji so mučenja del vsakdana. Obiski so večinoma prepovedani (Carter 2006).

Javnomnenjske raziskave med leti 1994—1996 so pokazale, da so Palestinci podpirali mirovni proces in večinsko zavračali vojaške napade na Izraelce. V raziskavi od avgusta do septembra 1995 je celo 71 % vprašanih podpiralo mirovni proces. Po drugi strani je bilo indikativno, da se je podpora procesu zmanjšala vselej, ko je prišlo do zastoja v pogajanjih ali do zamud pri uresničevanju dogovorjenega. Julija 2001 (10 mesecev po začetku 2. intifade, ki je bila posledica razočaranja nad procesom iz Osla) je oborožene

-
- prebivalstvo,
 - suverenost.

Glede na to, da je ozemlje Zahodnega brega zaradi judovskih naselbin, omrežja obvoznih cest in vojaških postojank povsem fragmentirano, se pojavlja resno vprašanje, ali bi Palestinci sploh lahko vzpostavili organizacijo, neodvisno od Izraela (Šterbenc 2006: 763).

¹⁰⁴ Tokrat se je ameriška administracija odkrito postavila na izraelsko stran in zahtevala priključitev ozemlja Zahodnega brega, na katerem živijo izraelski naseljenci in suverenost (zgolj palestinska funkcionalna avtonomija) nad osrednjimi soseskami vzhodnega Jeruzalema (Šterbenc 2006: 762).

Clintonova administracija je prvič po izraelski zasedbi namesto termina zasedena ozemlja začela uporabljati termin sporna ozemlja (God's Jewish Warriors 2007).

napade na izraelske cilje podpiralo 85.9 % vprašanih, 69 % pa jih je menilo, da je Palestincem oboroženi boj prinesel večje pravice kot pogajanja (Šterbenc 2006: 763).

»Judovske nasebine so glavna ovira na poti k miru¹⁰⁵,« meni tudi bivši ameriški predsednik Jimmy Carter (Carter v God's Jewish Warriors 2007).

Hamas je (med drugim) v svoji osnovi in delovanju tudi odgovor na sionistično ekspanzijo, ki se je pod pretvezo mirovnega sporazuma v devetdesetih letih dvajsetega stoletja razmahnilo na velikem delu Zahodnega brega in Gaze. Ker Izrael jemlje Hamasove nasilne represalije za terorizem, ki se mu ne pusti izsiljevati, nadalje izvaja represijo nad zasedenimi ozemlji in tako je začaran krog sklenjen.

¹⁰⁵ Izrael se mora umakniti na meje iz leta 1967 oziroma biti pripravljen na ozemeljske zamenjave (ozemlja na Zahodnem bregu za enakovredna ozemlja v Izraelu) (Carter 2006).

7. TERORISTIČNI IN DRUGI ELEMENTI ZA KLASIFIKACIJO HAMASA

7.1 HAMAS KOT TERORISTIČNA ORGANIZACIJA

Hamas je postal vidnejše gibanje na palestinski politični sceni leta 1992, vendar pa ga vseeno niso jemali resno in takrat tudi ni bil obravnavan kot teroristična organizacija (Chehab 2007: 224).

Napeljevanje na brezkompromisna teroristična dejanja kot način za osvoboditev palestinskega ozemlja so na nek način vidna na večini letakov, ki jih je Hamas tiskal na začetku svojega delovanja kot nekakšne propagandne časopise. Podobne izjave najdemo tudi v sami ustanovni listini¹⁰⁶. Letak številka #34, izdan januarja 1989 napeljuje lokalno prebivalstvo na: *»Uničenje vseh Judov in maščevanje nad njimi. Kako lahko Judje ustvarijo državo na štirih petinah našega ozemlja?«*

Letak številka #65, ki je bil izdan oktobra 1990, napeljuje lokalno prebivalstvo na pobjo vseh Judov in požig njihove lastnine: *»Vsak Jud ali naseljenec je tarča in treba ga je ubiti. Njihova kri in lastnina sta izgubljeni«* (povzeto po Ganor 1992).

Nedvomno je res, da brigade Al Qassam v svojem delovanju uporabljajo teroristične metode, katerih tarče so predvsem izraelski civilisti. Glavna dejanja terorizma, ki jih navaja izraelsko zunanje ministrstvo, so samomorilski bombni napadi in izstreljevanje raket iz Gaze na Izrael. Ob tem pa omenjajo še atentate, ugrabitve in nastavljanje eksplozivnih sredstev, večinoma za pobjo izraelskih civilistov ali pripadnikov IDF¹⁰⁷. Vse to naj bi vodilo k namernemu spodkopavanju mirovnih sporazumov (Israel Ministry of Foreign Affairs 2007b).

V strogo tehničnem smislu bi se posamezna dejanja palestinskih skupin, predvsem samomorilski napadi, lahko opredelili kot terorizem. Vendar teh dejanj ni mogoče

¹⁰⁶ Opisano v poglavju Cilji Hamasa.

¹⁰⁷ Skratka, vse aktivnosti, ki jih v svojem boju zoper izraelsko okupacijo uporablja vojaška veja Hamasa, brigade Izz al-Din al-Qassam.

ustrezno opredeliti brez upoštevanja konteksta boja palestinskega naroda za samoodločbo in izraelske agresivne politike. Palestinski samomorilski napadi so posledica globokega brezupa Palestinecev zaradi hitrega zmanjšanja možnosti za nastanek palestinske države, materialnega pomanjkanja in njihove izpostavljenosti sistematičnemu izraelskemu poniževanju. Velik del samomorilskih napadalcev želi maščevati smrt Palestinecev, ki jo je povzročil Izrael (Šterbenc 2006: 766).

Benny Morris je na vprašanje Washington Posta, ali bi Palestinci dosegli več v smislu lastne države in bili deležni večjega sočutja mednarodne skupnosti, če bi uporabljali nenasilna sredstva za doseg samostojnosti, odgovoril: »Dosegli bi manj. Poglejte, kako daleč je prišel Dalai Lama z osvoboditvijo Tibeta z nenasilnimi sredstvi« ('New Historian' Shifts from Old View of Israel 2007).

7.2 HAMAS KOT BOJ ZA SVOBODO

Ker je meja med teroristom in borcem za svobodo zelo tanka in ker globalno sprejete definicije za oba termina še ne obstajajo, je razlika le v tem, na katero stran v konfliktu se postavimo. Če gledamo z izraelske strani, je Hamas tipična teroristična organizacija. Če pa se postavimo na Hamasovo stran, so Izraelci tisti, ki izvajajo terorizem, Hamasovi pripadniki pa so borci za svobodo.

7.3 HAMAS KOT ODPORNIŠKO GIBANJE

Priročnik ameriške vojske za boj proti gverili (U.S. Army Counter guerrilla Operations Handbook) jasno razlaga fenomen odporniškega gibanja. *Odporniška organizacija* (insurgent organization) ima lahko javen in tajen del: javen element je gverila, ki jo podpira tajen del – ta vzpostavlja odporniško infrastrukturo. Odporniške skupine imajo prav tako politične in vojaške strukture. Preden se lahko odporništvo pojavi, morajo biti izpolnjeni trije predpogoji: dovetno prebivalstvo, vodstvo primerno za usmerjanje ljudi, pomanjkanje vladnega nadzora. Da odporniško gibanje uspe, morajo obstajati ali biti ustvarjeni še mnogi drugi pogoji: podpora prebivalstva, enotnost boja, volja do upiranja, poveljevanje, disciplina, obveščevalni podatki, propaganda, ugodno okolje, zunanja

podpora. Odporniška organizacija gre skozi tri razvojne faze: 1. latentno in začetno odporništvo; 2. gverilsko vojskovanje; 3. vojna gibanja (war of movement) (U.S. Army Counterguerrilla Operations Handbook v Strmčnik 2006: 16).

Hamas je imel ob svoji ustanovitvi karakteristike odporniškega gibanja. Tudi sami so v imenu uporabili ta pridevnik (Islamsko *odporniško* gibanje). Po zgoraj opisani definiciji je Hamas tipično odporniško gibanje, vendar ga kljub temu, da so zanj tudi značilne politične strukture, zmaga na volitvah oddaljuje od preostalih odporniških gibanj. Hamas je (vsaj na papirju) presedlal iz odporniškega na politični dialog, čeprav se nikoli ni odrekel pravici do oboroženega odpora.

»Za Izrael je bilo pomembno, da Hamas postane iz odporniškega politično gibanje,« je v intervjuju za CBC dejal Yohanan Tzoref, izraelski strokovnjak za protiterorizem (Bishari Film Productions Inc. 2006). Vendar se kljub transformaciji pogledi nanj niso bistveno spremenili.

7.4 HAMAS KOT GVERILA

Gverila je nevladna vojaška sila, ki na lokalni ravni bije dolg boj z vladajočo ali okupacijsko vlado, ki je po vojaški moči superiorna. Zatočišče in bazo ima ponavadi v zavetju druge države, ki nanjo meji. Za delovanje gverile je zelo pomembna podpora ljudstva. Gverilska aktivnost vključuje napade na majhna oporišča, konvoje, patrolje ali uničevanje mostov, železnic, cest in druge infrastrukture. Zelo pomembno je preživetje v boju, zato umik ni sramoten, pač pa je nujen element v gverilskem bojevanju (Kurtz 1999: 75–76).

Hamas ni tipična gverila, vendar njegova vojaška veja za boj z izraelsko okupacijsko vojsko uporablja nekatere metode urbane gverilske taktike. Zelo redko sicer pride do odprte konfrontacije in spopada z IDF, pogosteje gre za nastavljanje in razstreljevanje eksplozivnih sredstev, sabotiranje, ugrabljanje ... Od klasičnega gverilskega načina bojevanja jih bistveno loči delovanje usmerjeno proti Izraelskim civilistom, tako proti

naseljencem na zasedenih ozemljih kot proti prebivalcem znotraj Izraela¹⁰⁸. Tukaj ne gre za spopad z okupacijsko vojsko, pač pa za posredno vplivanje na izraelsko politiko preko prizadetih in prestrašenih prebivalcev.

7.5 HAMAS KOT PARAVOJAŠKA ORGANIZACIJA

Paravojaške organizacije posnemajo vojaško strukturo, urjenje in učenje ter v velikem delu opravljajo pomožne vojaške funkcije, ki so približno enake vladnim ali profesionalnim vojaškim organizacijam. Največ paravojaških organizacij je zadolženih za nadzor meja in obale, sestavljajo pa tudi posebne policijske enote (na primer žandarji v Indiji in Pakistanu, obalna straža, nacionalna garda in S.W.A.T. v ZDA ...). Paravojaške organizacije niso nujno vladne organizacije. Lahko so privatne vojske in milice, lahko predstavljajo ilegalne sile, ki se imajo za vojaške, vendar jih vlada smatra za teroriste (povzeto po Dupuy 1993: 2104 in Wikipedia - The Free Encyclopedia 2007a).

Hamasa kot celoto ne moremo jemati kot paravojaško organizacijo. Njegova vojaška veja bi lahko ustrezala podanim merilom, vendar je v celoti podrejena politični veji. Njihov boj je v prvi vrsti boj za neodvisnost proti zunanjemu sovražniku in ne proti lastni vladi (čeprav je ta meja junija 2007 zbledela).

7.6 HAMAS KOT VOJAŠKA ORGANIZACIJA

Termin vojaška organizacija se nanaša na tiste institucije vodenega smrtonosnega nasilja, ki so legitimizirane iz državne strani. Širša definicija vključuje vse organizirane skupine, vladne in nevladne, ki uporabljajo nasilje za doseg političnih in socialnih ciljev. Ožja definicija razlikuje med kopensko vojsko, vojno mornarico, vojnim letalstvom ... Policija, obveščevalne službe in druge notranje varnostne sile so izključene iz te definicije, čeprav lahko spominjajo vojaške organizacije (Dupuy 1993: 1746).

Hamas že v svojem bistvu ni vojaška organizacija, saj ne predstavlja legitimne vojaške sile. V obdobju vlade narodne enotnosti med februarjem in junijem 2007, bi zametek take

¹⁰⁸ Tukaj gre predvsem za raketno obstreljevanje in samomorilske napade.

organizirane skupine, ki je spadala pod okrilje Hamasa, lahko predstavljale novoustanovljene Sile za posredovanje, vendar so bile le majhen del celotnega varnostnega sistema in so bile v obsegu veliko manjše od brigad Izz al-Din al-Qassam.

Po vseh opisanih klasifikacijah vidimo, da Hamas v celoti ne pripada nobeni, posamezni deli njegove strukture pa se skladajo s posameznimi klasifikacijami. Enostranska opredelitev Hamasa, kot to počno zahodne vlade, ko jih brezkompromisno označujejo za teroriste, je zato brezpredmetno in nemogoče. Dejstvo je, da je Hamas prešel v obdobju od ustanovitve do vstopa v predvolilno kampanjo leta 2005¹⁰⁹ iz zelo dobro razvitega in razvejanega uporniškega gibanja v širšo politično organizacijo. Sam bi Hamas definirjal kot politično organizacijo, ki vsebuje politično stranko z obsežnim socialnim programom in močno vojaško vejo. Le-ta predstavlja element odpornišva, ki za dosego političnih ciljev uporablja teroristične metode bojevanja.

¹⁰⁹ Ki se je odražala že z zmago na lokalnih občinskih volitvah istega leta, na kar mnogi pozabljajo.

8. HAMASOVE ZUNANJE POLITIČNE POVEZAVE

Na Hamasovo vlogo v bližnjevzhodnem konfliktu je treba gledati iz širokega zornega kota. Glede na to, da ga Zahod zavrača, išče podporo pri sebi podobnih režimih in organizacijah. Najprej se je obrnil na Jordanijo, vendar je bilo od leta 1993 dalje Hamasu dovoljeno delovati na ozemlju Jordanije le še politično in medijsko. Vojaške aktivnosti so bile prepovedane (Chehab 2007: 130).

Sčasoma je Jordanija začela gledati na svoje interese in položaj v mednarodni skupnosti ter prenehala očitno podpirati in dajati zavetje Hamasovemu vodstvu v izgnanstvu. Leta 1999 je prepovedala vse aktivnosti na svojem ozemlju in izdala nalog za aretacijo Hamasovega političnega vodje Haleda Mešala in njegovih privržencev. Vodstvo je bilo izgnano v Katar. Odklanjanje podpore in zmeda v Jordaniji je imela za posledico preselitev glavnega centra moči Hamasa nazaj v Gazo (Chehab 2007: 132).

Hamasovi najpomembnejši zunanji odnosi potekajo z Iranom in Sirijo. Nobena od njiju še ni priznala Izraela, obe javno izražata podporo Hamasu, vendar podtalno igrata na še močnejše karte. Halid Mešal, Hamasov voditelj, živi in deluje v Siriji. Vsaka odločitev, ki jo sprejme, je pod vplivom Al Assada, sirskega predsednika in njegove vlade. Tudi prihodnost Hanije, premiera Hamasove vlade, se bolj verjetno odloča v Siriji kot v Gazi. Vez z Iranom je še posebej zanimiva, saj tradicionalno podpira šiitske muslimane, ker je tudi sam večinoma šiitska država, Hamas pa sestavljajo sunitiski muslimani. Združevanje in povezovanje šiitskih in sunitških muslimanov, kar je v sodobni zgodovini edinstven pojav, je nedvomno posledica izraelske zasedbe palestinskih ozemelj. Sunitiski Hamas se povezuje s šiitskim Hezbolahom, Iranom ter Sirijo. Če se hoče Izrael znebiti teh zunanjih dejavnikov v konfliktu, ki je v osnovi konflikt le med dvema ljudstvomoma, se bo nedvomno moral popolnoma umakniti iz vseh zasedenih ozemelj (povzeto po Chehab 2007: 136 in Chehab 2007: 226).

Iran je začel podpirati Hamas že takoj ob ustanovitvi ob začetku prve intifade kot boljšo opcijo odporniškega gibanja, saj s PLO-jem niso več našli skupnega jezika. Po iranski

revoluciji leta 1979 je bil Jaser Arafat kot predstavnik PLO-ja sprejet v Teheranu kot pomemben državni gost in zaveznik, vendar so ga pokopala njegova prizadevanja za rešitev spora med Iranom in ZDA ob ugrabitvi talcev na ameriškem veleposlaništvu ter diplomatska miritev spora v vojni med Iranom in Irakom, saj v nobenem primeru ni odkrito stopil na iransko stran, kar so od njega pričakovali. Za povrh vsega je podprl iraški napad na Kuvajt leta 1990. Vse to je botrovalo temu, da je PLO postal v Iranu nezaželen. Na drugi strani pa so v Hamasu videli svojega novega trdnega zaveznika, ki deluje v skladu s svojimi načeli ter ne popušča pritiskom svetovne javnosti (Chehab 2007: 138–142).

Hanija je na obisku v Iranu decembra 2006 dejal: *»Izraelci mislijo, da je palestinsko ljudstvo osamljeno. To je iluzija ... Imamo strateške vezi z islamsko republiko Iran. Ta država je naša močna, dinamična in stabilna zaveznica«* (Collaboration with Syria & Iran 2007).

Iran in Sirija podpirata in financirata tudi libanonski Hezbolah, zato sta posledično tudi Hamas in Hezbolah zaveznika. S podobnimi metodami se bojujeta proti istemu sovražniku. Preko njiju se posredno bojujeta z Izraelom tako Sirija kot Iran (po Israel Ministry of Foreign Affairs 2007a).

Hamas in Hezbolah sta se medsebojno dopolnjevala tudi poleti 2006, ko sta skoraj istočasno ugrabila vojake IDF. Hamas je ugrabil enega 25. junija v Gazi, Hezbolah pa dva na meji med Izraelom in Libanonom 12. julija 2006¹¹⁰ (Štefančič 2006).

Jordaniji in Egiptu ni v interesu destabiliziran Bližnji vzhod. Obe državi imata svoje demografske, varnostne in ekonomske interese na palestinskih ozemljih. Jordanija na Zahodnem bregu, Egipt pa v Gazi. Obe državi želita združitev Hamasa in Fataha oz. PLO-ja. Egiptu sam Hamas ni pretirano po godu, saj izvira iz Muslimanskega bratstva, ki

¹¹⁰ Posledično je Izrael napadel tako Gazo, kjer je bilo v nekajtedenskih spopadih ubitih 200 ljudi (večinoma civilistov, med njimi 44 otrok) kot tudi Libanon (kjer je v 5-tedenski vojni umrlo več kot 1000 ljudi, večinoma civilistov) (Carter 2006 in Amnesty International Canada 2006).

je trn v peti egipčanske vlade že vrsto let. Egipt podpira sekularno državo in vladavino prava, Hamas pa hoče na drugi strani vpeljati islamsko državo in šeriatsko pravo, vseeno pa miži na eno oko medtem ko Hamas preko njegovega ozemlja tihotapi orožje v Gazo (povzeto po Chehab 2007: 211–212).

Glede Al Kaide je Jasin dejal: *»Podpiramo in simpatiziramo z vsakim gibanjem, ki zagovarja pravico svojih ljudi in države do suverenosti in samostojnosti, vendar nismo zavezniki s takimi gibanji. Nimamo namena posredovati v tujih zadevah kjerkoli drugje po svetu«* (Chehab 2007: 108).

Čeprav je Mahmud Zahar dejal, da so posamezne celice Al Kaide aktivne tudi na palestinskih ozemljih, pa je Haled Mešal na obisku v Moskvi marca 2006 prikazal Hamas kot samostojno organizacijo, ki deluje v korist palestinskega ljudstva, za kar ne potrebuje Al Kaidine pomoči. Hamasov tiskovni predstavnik v Gazi Sami Abu Zehri je dopolnil Mešala z razlikovanjem med organizacijama že v sami ideologiji. Eden ključnih Al Kaidinih mož al-Zavahiri na primer ni podprl Hamasove vključitve v politiko (povzeto po Chehab 2007: 191 in The Brookings Institution 2007).

9. POGLED ZDA, RUSIJE, EU TER SLOVENIJE NA HAMAS

9.1 ZDA

Administracija ZDA je Hamas označila za teroristično organizacijo v skladu z Izvršilno odločbo št. 12947 24. januarja leta 1995 (uvrščen je bil med skupine, ki ogrožajo bližnjevzhodni mirovni proces) in v skladu s protiterorističnim zakonom iz leta 1996. Novembra 2001 je bil dodan še na obširno listo terorističnih organizacij v skladu z Izvršilno odločbo št. 13224 (povzeto po The White House 1995; The White House 2001 in U.S. Department of State 2001).

Volilni izidi niso spremenili stališča ZDA do Hamasa. Takoj po volitvah in prepričljivi Hamasovi zmagi je ameriški predsednik George W. Bush izjavil: *»Hamas je jasno povedal, da Izraelu ne priznavajo pravice do obstoja in jaz sem jasno povedal, da ne bomo podpirali palestinske vlade pod Hamasovim vodstvom, dokler bo to njihovo stališče. Želimo delati z vlado, ki bo partner v miru, in ne z vlado, katere namen in želja je uničenje Izraela«* (The White House 2006).

Znana je njegova izjava na predavanju z naslovom Democracy & Security med obiskom v Pragi junija 2007, s katero je namigoval na presenetljivo Hamasovo zmago na volitvah: *»Demokracija se ne izide vedno tako kot si želimo«* (W. Bush 2007).

Da je Hamas za ZDA še naprej teroristična organizacija, je po volitvah poudarila tudi ameriška državna sekretarka Condoleezza Rice: *»Palestinski voditelji se morajo odpovedati nasilju in Izraelu priznati pravico do obstoja. Ne morete z eno nogo tičati v politiki, z drugo pa v terorju«* (Odmevi na palestinske volitve 2006).

Po končanem izraelsko-libanonskem konfliktu avgusta 2006, je Ricova na sestanku z Mahmudom Abasom izjavila, da hoče palestinsko vlado sestavljeno iz tehnokratov, brez Hamasa. Če bi v vladi bil kak predstavnik Hamasa, bi se ta moral javno strinjati z določili in direktivami bližnjevzhodnega kvarteta (Chehab 2007: 215).

ZDA pogojujejo odnose z Hamasom s tremi točkami: priznanje Izraela, prenehanje nasilja in spoštovanje vseh sporazumov sprejetih v preteklosti. Ker je za Hamas to seveda nesprejemljivo, se tudi odnos ZDA ne spreminja. Vendar je treba vedeti, da ameriška administracija izvaja pritisk izključno na Hamas oz. na palestinsko stran¹¹¹, Izrael je v njihovi zunanji politiki »nedotakljiv¹¹²«.

V ZDA trenutno ne obstaja nikakršna javna ali politična debata, v kateri bi kritizirali politiko izraelske vlade, kar je velika ovira v mirovnem napredku. ZDA dajejo Izraelu proste roke, ga trdno podpirajo v mednarodni skupnosti, obenem pa kritizirajo novo demokratično izvoljeno vodstvo Palestine – Hamas, njihove želje in cilje, ne glede na pravičnost ali krivico¹¹³ (Carter 2006).

Ameriška ignoranca bližnjevzhodne zgodovine in dejstev ter sama dejanja vlade ZDA na tem področju pomenita, da se ne zavedajo v celoti, zakaj so nekateri prebivalci Bližnjega vzhoda tako jezni in obupani, da se poslužujejo terorizma. Vedno znova jih označujejo za »sovražnike svobode« in »zlobneže«, kar lepo ponazarja izjava bivšega newyorškega župana Rudolpha Gullianija: »Kdor prakticira terorizem in pobija nedolžne žrtve, izgubi pravico, da bi bil njegov razlog za taka dejanja razumljiv in dojemljiv dostojnim ljudem in pravnim državam« (povzeto po Davidson 2003: 75). Take obtožbe so nevarno naivne.

S svojim obnašanjem ZDA kažejo na izredno močan domači pro-izraelski lobi¹¹⁴ in zgodovinske vezi z Izraelom. V njihovem primeru igra politika večjo vlogo kot

¹¹¹ Američani podpirajo Fatah, vendar zgolj zaradi tega, ker so pripravljene sprejeti omenjene točke in se uklanjati politični volji Izraela in ZDA.

¹¹² Bivši ameriški državni sekretar Colin Powell je junija 2003 v Jeruzalemu podprl Šaronovo trditev, da je samo palestinsko nasilje ovira na poti do miru, krivdo za prelivanje krvi zvrnil na Palestince in islamsko odporniško gibanje Hamas razglasil za »sovražnika miru« (Šurk 2003).

¹¹³ ZDA od samega začetka podpirajo Izrael, tako vojaško (pošiljanje orožja, denarja) kot tudi politično (uporaba veta v varnostnem svetu na resolucije, ki niso v interesu Judov). To lajša in daje zaledje izraelskemu obnašanju na zasedenih ozemljih, ki je velikokrat omenjeno kot represivno, ekspanzionistično in, po mnenju večine strokovnjakov in pravnikov, kršitev mednarodnega prava (Davidson 2003: 75).

¹¹⁴ Ameriški Judje so vplivna, finančno preskrbljena in daleč najbolj uspešna etnična skupina v ZDA. Danes predstavljajo 1.5 % celotne ameriške populacije ali 3.000.000 prebivalcev. Z ekonomsko pride tudi politična moč (Finkelstein 2006).

zgodovinska dejstva in celotno razumevanje problema ter ozadja palestinsko-izraelskega spora (Davidson 2003: 81–84).

Jigael Gluckstein (ki je praktical revolucionarno socialistično politiko in pisal pod psevdonimom Tony Cliff) se je predstavljal za Palestinca, ki je zapustil Izrael, ker ni mogel prenašati protiarabske diskriminacije, ki je bila v vseh ravneh vtkana v ustroj nove države. Posebej napadalen je bil do sionističnega laburističnega gibanja, ker je sodelovalo pri protiarabskem rasizmu in ga opravičevalo: *»Veš zakaj Zahod potrebuje Izrael? Zaradi nafte! Zaradi nafte! Zaradi nafte! Razumeš?!«* (Ali 2002: 88)!

Izrael je edini zanesljiv in ne-arabski zaveznik ZDA na širšem območju Bližnjega vzhoda in kot tak strateško in geopolitično zelo pomemben, zato je le malo verjetno, da bi ZDA podprla palestinsko vlado, s katero se Izrael ne bi strinjal.

9.2 RUSIJA

Rusija, ki skupaj z ZDA, EU in OZN tvori t. i. bližnjevzhodni kvartet, meni, da Hamas ni teroristična organizacija. Ruski predsednik Vladimir Putin je na tiskovni konferenci v Madridu 9. februarja 2006 dejal: *»Za nas Hamas ni teroristična organizacija. Danes moramo priznati, da je Hamas prišel na oblast kot posledica legitimnih in demokratičnih volitev.«*

S Hamasovo volilno zmago so se Rusiji zopet odprla vrata močnejšega posrednega vplivanja na bližnjevzhodni mirovni proces, saj je Hamasu celoten zahod obrnil hrbet (Putin ready for talks with Hamas 2006).

Marca 2006 je na obisk v Rusijo odpotovala dvajsetčlanska delegacija Hamasa pod vodstvom Haleda Mešala. Sprejeli so jih na najvišjem državnem nivoju in s tem pokazali svojo naklonjenost gibanju. Ruska stran je Hamas želela prepričati, naj prizna Izrael in opusti nasilje, toda Mešal je po pogovorih z ruskim zunanjim ministrom Lavrovom dejal,

da so pogajanja z Izraelom seveda mogoča, a šele potem, ko se bo izraelska vojska umaknila na meje iz leta 1967 (Šurk 2006d).

Rusija je 28. julija 2006 objavila seznam 17 skupin, za katere meni, da so teroristične. Seznam ne vsebuje palestinskega Hamasa in libanonskega Hezbolaha, vsebuje pa Al-Kaido, Talibane, Muslimansko bratstvo in druge (Russian terror list omits Hamas, Hizbullah 2006).

Zaradi izraelskega nagiba k ZDA, Rusija že tradicionalno, vse od konca prve izraelsko-arabske vojne leta 1949, podpira arabsko stran, zato tudi ni bilo vprašanje ali bo po Hamasovi volilni zmagi stranko podprla ali ne. Rusija, ki se je v zadnjih letih gospodarsko in politično zopet močno okrepila, vidi na Bližnjem vzhodu lastne interese in bo v prihodnosti nedvomno igrala pomembno vlogo pri reševanju bližnjevzhodnega konflikta v prid palestinski strani.

9.3 EU

Sprva je EU podpirala Hamas. Na to kaže dejstvo, da je bila zelo dolgo na seznamu terorističnih organizacij le vojaška veja Hamasa, politična pa ne. Brigade Al Qassam so se znašle na tem seznamu 27. decembra 2001, ko je EU sprejela posebne ukrepe za boj proti terorizmu¹¹⁵. EU je podpirala politiko, ki bi pripeljala do zmanjšanja napetosti in nasilja. Bivši posebni odposlanec EU in svetovalec za Bližnji vzhod Javierju Solani Alastair Crooke se je na tajnih sestankih, za katere vladi ZDA in Izraela nista vedeli vse do razkritja tajnih dokumentov, ki jih je v Gazi zajela izraelska vojska, pogovarjal z Yassinom, Rantisijem in Zaharjem ter se strinjal, da glavni problem leži v izraelski okupaciji in nasprotoval izraelskim naselitvam na Zahodnem bregu (povzeto po International Crisis Group 2004: 22 in International Crisis Group 2006: 22).

EU je ameriškim pritiskom in izraelskim protestom navkljub razlikovala med socialno, politično in vojaško komponento Hamasa in ohranjala stike z njegovim vodstvom. 11.

¹¹⁵ Specific measures to combat terrorism – 2001/931/CFSP (International Crisis Group 2006: 22).

septembra 2003 pa je vendarle popustila pod pritiski in sprejela resolucijo, ki je označila celotno organizacijo Hamas za teroristično skupino. Odpoklicala je tudi Alistaira Crooka, preko katerega je EU komunicirala s Hamasom in je predstavljal pomembno vlogo v reševanju bližnjevzhodne krize (International Crisis Group 2004: 22).

Stališče EU do Hamasa je ostalo med tem nespremenjeno. Povezava je namreč gibanju že takoj po zmagi na januarskih volitvah postavila pogoje za nadaljnje sodelovanje – med drugim mora priznati Izrael, se odreči nasilju in sprejeti vse obstoječe mirovne dogovore¹¹⁶. Če bo to nova vlada storila, bo gibanje Hamas črtano s črne liste terorističnih organizacij, na izpolnitev teh pogojev pa je EU vezala tudi svojo nadaljnjo finančno pomoč palestinskim oblastem (Hamas: Preživimo lahko tudi brez denarja EU 2006).

Hamas, vsaj »za zdaj«, ostaja na seznamu terorističnih organizacij, kajti: *»Treba se je izogniti priznanju teroristične skupine samo zato, ker je pač zmagala na volitvah. Demokracija ni omejena na volilni proces, temveč zahteva obnašanje v skladu z načeli pravne države in spoštovanje zakonov. Legitimiteta (oblasti) se ne rojeva v glasovalnih skrinjicah, temveč z akcijami,«* je za pariški *Le Monde* dejal glavni zunanjepolitični strateg EU Javier Solana (Mašanović 2006).

EU brezpogojno obsoja terorizem in nasilje, ki zadržujeta mirovni napredek in stabilnost v bližnjevzhodni regiji. Teroristični napadi na Izrael nimajo nikakršnega opravičila, zato Hamas ostaja na listi terorističnih organizacij¹¹⁷ (European Commission 2005).

Rešitev izraelsko-arabskega konflikta je strateška prioriteta Evrope. Ob potencialnem neuspehu bodo tudi vsi drugi problemi na širšem območju Bližnjega vzhoda le naraščali. EU mora ostati vključena v reševanje konflikta in biti pripravljena pomagati na vse načine in z vsemi sredstvi, dokler problem ne bo rešen. Rešitev, ki predvideva dve državi

¹¹⁶ EU ima do Hamasa identične zahteve kot ZDA.

¹¹⁷ Tukaj je lepo viden evropski odklon od politike izpred leta 2003 in delnim strinjanjem s Hamasom v boju proti izraelski okupaciji v prid ameriško-izraelskim pritiskom.

(kar Evropa že dolgo podpira), je zdaj že široko sprejeta. Za uveljavitev pa bo potreben skupen napor in sodelovanje EU, ZDA, Rusije in OZN, predvsem pa Izraelcev in Palestincev samih (Solana 2003: 8).

9.4 SLOVENIJA

Slovenija nima posebej izdelanega dokumenta ali resolucije, ki bi Hamas označevala za teroristično organizacijo, vendar glede vseh smernic v zvezi s terorizmom deluje v skladu s skupno zunanjo politiko EU. Resolucije sprejete v okviru EU veljajo tudi za Slovenijo kot njeno polnopravno članico. Slovenija sicer vedno ostro nastopa proti terorizmu nasploh. Državni zbor Republike Slovenije se pridružuje odločnosti mednarodne skupnosti v enotnem in skupnem boju proti terorizmu, ki ogroža tako posameznika, kot ves svet. Državni zbor Republike Slovenije podpira stališča in ukrepe Evropske unije in zveze NATO ter poziva vlado Republike Slovenije k celovitemu izvajanju vseh relevantnih resolucij Generalne skupščine in Varnostnega sveta OZN (Deklaracija o skupnem boju proti terorizmu (DeSBT) 2001).

Slovenija po svojih najboljših močeh s konkretnimi prispevki sodeluje v mednarodni protiteroristični koaliciji. Slovenija aktivno sodeluje, podpira in se pridružuje pobudam in ukrepom v boju proti terorizmu v mednarodnih forumih. S pridružitvijo in izvajanjem ukrepov, sprejetih v okviru OZN, EU, NATO, OVSE in SE, se Slovenija nedvoumno in trdno postavlja v protiteroristični tabor. Med dokumenti, ki zavezujejo, je potrebno še posebej izpostaviti resolucijo VS OZN 1373 (2001) ter Akcijski načrt za boj proti terorizmu v okviru EU. Državni zbor RS je dne 12. oktobra 2001 sprejel Deklaracijo o skupnem boju proti terorizmu, v kateri se pridružuje odločnosti mednarodne skupnosti v enotnem in skupnem boju proti terorizmu ter poziva na izvajanje konkretnih ukrepov v tem boju. Vlada RS je sprejela ustrezne odločitve, ki posameznim vladnim resorjem nalagajo konkretne aktivnosti v boju proti terorizmu (Ministrstvo za zunanje zadeve RS 2002).

Slovenija je sprejela tudi deklaracijo o podpori resoluciji o terorizmu – nevarnosti za demokracijo, človekove pravice in civilno družbo: prispevek parlamentov v boju proti mednarodnemu terorizmu in odpravljanju njegovih vzrokov z namenom ohranjanja mednarodnega miru in varnosti (DeReTer). S to deklaracijo izraža Državni zbor Republike Slovenije podporo stališčem do vprašanja terorizma, sprejetim z navedeno resolucijo 107. Konference Interparlamentarne unije, ki je potekala od 17. do 23. marca 2002 v Marakešu v Maroku, v skladu s priporočilom, ki ga je prejela skupina evropskih članic Interparlamentarne unije (skupina 12+), da bi povečala vedenje in zavedanje med člani in članicami nacionalnih parlamentov o nujnosti skupnega parlamentarnega delovanja v boju zoper terorizem. Državni zbor Republike Slovenije se pridružuje skupnim prizadevanjem in naporom, kot so izraženi v resoluciji in jih bo upošteval pri svojem delu. Zato Državni zbor Republike Slovenije navedeno resolucijo prevzema v celotnem besedilu (Deklaracija o podpori resoluciji o terorizmu 2002).

Stališče glede Hamasa občasno omeni le zunanji minister dr. Dimitrij Rupel. Po zmagi skrajnega gibanja Hamas na palestinskih parlamentarnih volitvah je dejal, da je prišlo do zanimivega in za marsikoga nepričakovanega rezultata. Pri tem je spomnil, da je Hamas na seznamu terorističnih organizacij (Izrael bo odprl veleposlaništvo v Sloveniji 2006).

10. HAMAS DANES IN SMERNICE ZA PRIHODNOST

Dolgoročno Hamas poskuša »dvoriti« EU, da usoda Bližnjega vzhoda ne bi bila zgolj v rokah ZDA. Prej računa na podporo Rusije in evropskih držav na svoji poti do cilja, na kateri skuša tudi oprati svoje ime sinonima »terorizem« kot na podporo ZDA. Hamas verjame, da bodo vezi z Jordanijo, Egiptom in zalivskimi državami koristile, saj imajo vse te države relativno dobre odnose z Zahodom. Na drugi strani pa se zateka k Iranu, ker mu ta nudi finančno in ideološko podporo (Chehab 2007: 220).

Hamas ni krdelo, ampak je del islamske družbe in ZDA so naredile veliko napako, ko so ga razglasile za teroristično organizacijo, s katero se nočejo pogajati. Gibanje ne bo spremenilo svojih islamskih načel, ki so konstanta. Ni rečeno, da je najbolj svetla prihodnost v Hamasovi vladi, vendar ga napadi in izolacija delajo le še močnejšega (Chehab 2007: 225).

Hamasa se na noben način ne da uničiti z vojaško silo. Vedno bo prisoten na politični sceni, saj predstavlja velik del palestinskega ljudstva. To ni samo brezglava vojska verskih fanatikov, pač pa predstavlja palestinskemu narodu lahko prijatelja, brata, soseda, nekoga, ki daje študentom štipendije, pomaga obubožanim, gradi mošeje ... Dokler bo na tak način zapisan v palestinskemu ljudstvu, ga bodo morale vse prihodnje PA in mednarodna skupnost sprejeti takšnega kot je in se z njim pogajati (Chehab 2007: 227).

ZDA nosijo veliko odgovornost, da se v zadnjih 7 letih stvari niso premaknile nikamor, saj je bližnjevzhodni mirovni proces zaradi nezainteresiranosti Busheve politike tako rekoč zamrl, Izraelci pa so imeli bolj ali manj proste roke pri izvajanju svojih enostranskih akcij (Carter 2006).

Hamas bo izgubil moč, ki si jo je pridobil, samo v primeru, da Palestinci dobijo upanje v novem mirovnem sporazumu. Njihova moč temelji na neuresničevanju trenutnih sporazumov, oddaljevanju lastne države in obupu Palestincev (Bishari Film Productions Inc. 2006).

Noben palestinski voditelj po Arafatu ne more skleniti sporazuma z Izraelom, ne da bi zadovoljil osnovne palestinske pravice:

- vrnitev palestinske zemlje,
- pravice vrnitve beguncev na svoje domove,
- vrnitev vzhodnega Jeruzalema,
- odstranitev judovskih naselbin na Zahodnem bregu,
- prava suverenost in svoboda, ki bo podlaga za lastno državo Palestino.

Brez izpolnitev teh zahtev bosta mir in stabilnost v regiji vedno ogrožena. Hamas gleda dolgoročno. Cilj ostaja isti ne glede na to, ali ga bodo skušali doseči na političen, socialen ali vojaški način (Bishari Film Productions Inc. 2006).

ZDA in EU bi morale v smislu politične korektnosti in nepristranskosti priznati, da je za Hamasovo formalno priznanje Izraela nujno doseči tudi bistveno spremembo judovske države, in sicer v smeri njenega verodostojnega zagotovila, da bodo Palestinci na vsem ozemlju Zahodnega brega in Gaze (ter z glavnim mestom v Vzhodnem Jeruzalemu) oziroma na 22 % do 23 % ozemlja mandatne Palestine (z možnimi enakovrednimi kompenzacijami z deli ozemlja Izraela v mejah z dne 4. junija 1967, če ne bo mogoče odstraniti največjih judovskih naselij na Zahodnem bregu) dobili svojo državo¹¹⁸. Hamas bi bilo potrebno brez pogojevanja vključiti v politični proces in prisluhniti njegovim argumentom. Tudi zahteva, da se mora Hamas odpovedati nasilju, ne more biti uresničena brez upoštevanja recipročnosti, saj v položaju, ko Izrael bolj ali manj arbitrarno izvaja izvensodne umore, gibanje ne more preprosto odložiti orožja. Hkrati je odpor z vsemi sredstvi proti okupaciji po mednarodnemu pravu dovoljen, kar spet izpostavlja imperativ končanja izraelske okupacije. Ob zahtevi, da mora gibanje priznati vse podpisane sporazume, naj bo ponovljeno, da so sporazumi, ki jih je podpisal PLO, izrazito pomanjkljivi in škodljivi za palestinske nacionalne interese. Najmanj, kar je mogoče reči, je to, da bi bilo obstoječe sporazume nujno dopolniti z natančnimi

¹¹⁸ Večina Palestincev meni, da Hamas ne sme priznati Izraela, dokler se ne rešijo ključna vprašanja. 62 % Izraelcev podpira direktne pogovore s Hamasom (Carter 2006).

varovalkami pred izraelskim prisvajanjem palestinske zemlje. Če najpomembnejši mednarodni akterji ne bodo spremenili svoje enostranske politike, se bo položaj v Palestini ter v vsem arabskem in islamskem svetu zgolj še zaostroval (Šterbenc 2006: 771).

»ZDA in EU živita v namernem zanikanju ali pa v iluziji neznanja. Ne vem, zakaj ne dojamejo, da islamistov ne gre več ignorirati. Ne le zato, ker so v nekaterih delih regije edini naslov, ampak predvsem zato, ker so v drugih opozicija, ki zahodu prijazne odločitve posvetne oblasti ogroža z legitimnostjo, ki jo uživa na ulicah. Islamisti so sila, brez katere na Bližnjem vzhodu ni več mogoče delati politike. Čim bolj nasilen in ideološki je Izrael, tem močnejši so radikalci in ideologi na palestinski strani,« meni Hanan Ašravi (Šurk 2006b).

Po najnovejših raziskavah je razvidno, da Fatah zopet dobiva podporo v Gazi. 47 % Palestincev meni, da so se razmere v zadnjih dveh mesecih poslabšale, le 27 % jih meni, da so se izboljšale. 46.5 % jih meni, da je delovanje Fajadove vlade boljše kot prejšnje delovanje vlade narodne enotnosti, le 24.4 % jih meni, da je bil boljši Hanija. Ostali med vladama ne vidijo bistvenih razlik. Raziskava v sami Gazi je pokazala, da 47 % Palestincev meni, da Fajadova vlada deluje boljše kot prej Hanijeva. Le 31 % jih meni, da je slabša. 45 % prebivalcev Gaze meni, da se je situacija ob mednarodni in ekonomski izolaciji poslabšala, 34 % jih meni, da se je izboljšala. Na vprašanje, katero stranko podpirajo, se jih je 34 % opredelilo za Fatah in 21 % za Hamas. Na isto vprašanje pred junijskim prevzemom oblasti v Gazi se jih je 33 % opredelilo za Fatah in 29 % za Hamas. Če bi bile volitve danes, bi Abas dobil 20 %, Hanija pa 18 % glasov. Večina prebivalcev Gaze pa je na vprašanje o varnosti odgovorila, da se počutijo pod vladavino Hamasa veliko varneje kot v preteklosti. Hamas je vrnil red in mir na kaotične ulice in prepovedal javno nošenje orožja. Le 31 % jih meni, da je stopnja varnosti manjša kot prej. 57 % Palestincev podpira predčasne volitve in večina jih verjame, da sta notranje palestinski dialog in vlada narodne enotnosti najboljši način za izhod iz slepe ulice. Večina ne podpira vpeljave islamskega (šeriatskega) prava. Raziskavo je izvedel neodvisni

palestinski inštitut Jerusalem Media and Communications Center na populaciji 1200 Palestincev v Gazi in Zahodnem bregu med 16. in 20. avgustom 2007 (povzeto po Hamas militia breaks up Fatah protest in Gaza 2007; Palestinian poll finds support for Fatah government over Hamas 2007; Assad 2007 in Carter 2006).

Padec podpore Hamasu in favoriziranje nove vlade niti ni tako presenetljivo. Takoj po razpustitvi vlade narodne enotnosti in vzpostavitvi nove Fatahove vlade so bila sproščena vsa finančna sredstva in druge oblike pomoči s strani Zahoda in vsi palestinski uradniki so spet začeli dobivati plače; Fajadova vlada lahko deluje po starih ustaljenih tirnicah. Zahodni breg pod vodstvom Fataha »normalno« funkcijonira, medtem ko je Hamas v Gazi še vedno mednarodno izoliran, vsi mejni prehodi so še vedno zaprti. Ne najde rešitve za naraščajočo humanitarno krizo in hud padec v trgovanju (International Crisis Group 2007).

Hamas ne dovoljuje javnih zborovanj in protestov, vendar je ob koncu avgusta 2007 do njih vseeno prišlo. Fatahovi podporniki se prvič po junijskem prevzemu oblasti zopet upajo na ulicah izražati svoje mnenje. Po njihovem Hamas krši osebne svoboščine prebivalstva in uporablja mošje za širjenje politične propagande (Anti-Hamas rallies staged in Gaza 2007).

Hamas lahko deluje ne enem najgosteje naseljenih območji na svetu le ob podpori ljudstva. Najbolj zveste privržence ima v begunskih taboriščih, še posebej na jugu Libanona, kjer ljudje še vedno čakajo na vrnitev na domove, iz katerih so bili izgnani leta 1948 (Bishari Film Productions Inc. 2006).

Vodje na obeh straneh, tako izraelski kot palestinski, ignorirajo mnenje večine, ki hrepeni po miru. Dovolijo ekstremistično nasilje, ki onemogoča politični konsenz. Velika ovira k napredku je »nerazumljiva« politika ZDA. Dialog o najpomembnejših vprašanjih je privilegij, ki sledi kot nagrada uslužnemu in poslušljivemu vedenju in se odreče tistim, ki zavračajo zahteve ZDA (Carter 2006).

Takratni predsednik ZDA Jimmy Carter je v Knesetu leta 1979 tako nagovoril izraelske poslance: »Ljudje podpirajo sporazum. Politični vodje so ovira na poti k miru« (Carter 2006).

V vseh letih konflikta po 1967 javnomnenjske raziskave kažejo, da se Izraelci v večini strinjajo z umikom iz zasedenih ozemelj v zameno za mir. 80 % Palestincev pa podpira državo v mejah pred letom 1967. Interesi večine ljudi na obeh straneh so torej enaki. Vsi poznajo pot, ki bi vodila do rešitve konflikta, vprašanje je le politična volja. Ironično je, da so se izraelski voditelji v sporazumih leta 1977 in 1993 obvezali k resoluciji št. 242¹¹⁹, za kar sta takratni izraelski premier Jicak Rabin in zunanji minister Šimon Perez leta 1994 dobila celo Nobelovo nagrado za mir. Isto »lovoriko« so podelili tudi Jaserju Arafatu (Carter 2006 in Soban 2007: 5).

Nekateri mednarodni subjekti pozitivno gledajo na Fajadovo novo vlado v smislu nove poti k mirovnemu sporazumu. Upajo, da bodo napredek na Zahodnem bregu, stagnacija v Gazi in naraščajoč pritisk navadnih Palestincev diskreditirali Hamas, ki bo posledično prisiljen v vdajo. Motijo se. Vlada v Ramali¹²⁰ izvaja zapoznele odločitve o reorganizaciji varnostnih sil in kontroli nad oboroženimi milicami. Dokler bo trajal palestinski razkol je napredek na majavih tleh. Varnost in kredibilen mirovni napredek temeljita na palestinskem konsenzu. Izolacija Hamasa krepi njegovo radikalno vejo in druge radikalne palestinske skupine. Imenovanje Tonyja Blaira za posebnega odposlanca bližnjevzhodnega kvarteta, napovedan mednarodni sestanek in bodoči izraelsko-palestinski pogovori v prihajajoči jeseni¹²¹ so le omejen razlog za optimizem. Nov sporazum o delitvi oblasti med Fatahom in Hamasom je prvi pogoj za trajni mir. Če (ko) se to zgodi, mora ostali svet narediti to, kar bi moral že na začetku: sprejeti njihovo odločitev (International Crisis Group 2007).

¹¹⁹ Oba sporazuma je z več kot 85 % ratificiral Kneset (Carter 2006).

¹²⁰ Sedež Fatahove vlade.

¹²¹ Jeseni 2007 naj bi se začela nova mirovna pogajanja med Izraelom in Abasom, pobudnik le-teh je bila po načelu »bolje pozno kot nikoli« ameriška administracija na čelu s predsednikom Georgom W. Bushem in državno sekretarko Condoleezo Rice (A modest ambition 2007).

Fatah obtožuje Hamas, da je sprožil morilski in nelegitimen upor v Gazi junija 2007, ki je bil vnaprej premišljen in imel iransko podporo. Hamas pa vrača s Fatahovim kršenjem sporazuma iz Meke in denarno ter vojaško podporo, ki so jo v pričakovanju spopada Fatahu nudile Izrael, ZDA in nekatere arabske države. V obeh trditvah je nekaj resnice. Hamas se je pripravljaj na spopad s pospešenim oboroževanjem. Pretirana brutalnost in nespoštovanje človeških življenj na vrhuncu spopada tudi nista vprašljivi. Fatah je na drugi strani od trenutka podpisa v Meki poskušal sporazum spodkopati. Evropskih vlad niso spodbujali ne k prenehanju bojkota Hamasa, ne k sprejetju vlade narodne enotnosti. Fatahovi varnostni ukrepi v Gazi so namigovali na konfrontacijo s Hamasom (International Crisis Group 2007).

Vloge ZDA in EU ne gre zaničevati. Nesodelovanje z vlado narodne enotnosti, ohranjanje ekonomskih sankcij, omogočanje vojaške pomoči eni strani, da bi lahko premagala drugo, je močno pripomoglo k rezultatu, ki ga sedaj javno obžalujejo (International Crisis Group 2007).

Bolj kot se Abas krepi, večja je motivacija Hamasa, da ga sabotira. Abas sam se, brez islamistov in njihovih zaveznikov, ne more pogajati za mir. Ne more legitimizirati političnega sporazuma z Izraelom, ki vključuje palestinskemu ljudstvu neljube konsenze. Ne more se pogajati za lastno palestinsko državo, če je Gaza izvzeta (International Crisis Group 2007).

Hamas in Fatah morata na dolgi rok nujno poiskati skupen jezik in novo delitev oblasti, ki bi vključevala:

- jasno politično platformo,
- obvezo recipročnemu in splošnemu izraelsko-palestinskemu premirju,
- reformo varnostnih služb, ki bi vključevala Hamasove sile za posredovanje,
- reformo PLO, ki se mora razširiti in vključiti Hamas in Islamski džihad,
- vzpostavitev nove vlade narodne enotnosti, ki bi jo potrdil parlament,
- predčasne predsedniške in parlamentarne volitve, vendar ne prej kot eno leto po vzpostavitvi nove vlade.

Če bi do takega sporazuma prišlo, mora biti bližnjevzhodni kvartet pripravljen sodelovati z novo vlado tako politično kot ekonomsko (International Crisis Group 2007).

V trenutnih razmerah in vmešavanju različnih zunanjih mednarodnih subjektov je sprava težko dosegljiva. Fatah mora sprejeti pluralistični politični sistem. Hamas dolguje Palestincem odgovore o svojih političnih ciljih in na kakšen način jih namerava gibanje doseči. Izrael mora končati z okupacijo¹²². Mednarodna skupnost mora sprejeti palestinsko pravico do izbire svojih voditeljev. Konec koncev sta notranji palestinski konsenz in vključitev islamistov v politično odločanje vitalnega pomena za vsak mirovni proces. To je bila tudi Abasova prvotna misel, ki je vodila k volitvam januarja 2006 in k sporazumu v Meki februarja 2007 (International Crisis Group 2007).

¹²² Izraelski zunanji minister Ehud Barak je 27. avgusta 2007 izjavil, da Izrael vsaj še dve leti in pol ne bo izvajal večjih izselitev svojega prebivalstva z Zahodnega brega, saj mora najprej izpolniti svoj protiraketni ščit za obrambo pred palestinskimi raketami.

»Dogajanje, ki ga trenutno vidimo v Gazi nam ne omogoča spremembe stališč.« S tem je namigoval na pogoste raketne napade na Izrael iz severa Gaze (Hamas orders private clinics shut 2007).

11. SKLEP IN VERIFIKACIJA HIPOTEZ

Islamsko odporniško gibanje ali Hamas, je v letu 2005 nepričakovano naredil preobrat v svojem delovanju. Iz odporniškega gibanja so se usmerili na politični dialog, sodelovali in zmagali so na volitvah in tako pomembno vplivali na nadaljnji razvoj dogodkov v izraelsko-palestinskem konfliktu. Štiridesetletna neuspela prizadevanja PLO-ja za lastno državo so jih dobesedno izstrelila na oblast. Predstavljali so nov in svež obraz na palestinski politični sceni in s tem tudi novo upanje na ustanovitev samostojne palestinske države. Vendar se ni vse izšlo po njihovih načrtih. Hamas nikoli ni imel prave priložnosti, da se dokaže. Ves čas je (bil) pod mednarodnim pritiskom in bojkotom, ki traja vse do današnjega dne. Eden izmed razlogov za to je dejstvo, da je obravnavan kot teroristična organizacija pri vseh pomembnejših mednarodnih akterjih z izjemo Rusije. Ali se jim godi krivica, sem poskušal dokazati s prvo hipotezo, ki se glasi: *Hamas ni teroristična organizacija, pač pa politična organizacija, ki med drugim vsebuje vojaško vejo, ki predstavlja element odpornišva, le-ta pa za dosego političnih ciljev uporablja teroristične metode in prijeme.* Skozi celotno diplomsko delo sem dobil zadostno število dokazov, ki mi omogočajo potrditev postavljene hipoteze. Dejstvo je, da Hamasa ne moremo enostransko opredeliti kot teroristično organizacijo, saj predstavlja širšo organizacijo, ki je nastala kot posledica tuje okupacije (ki še vedno traja), in ki vsebuje elemente politične stranke, dobro oboroženo vojaško vejo in obsežen socialni program, ki pomaga obubožanemu ljudstvu, vse to v paketu zelo dobro organizirane in strukturno dovršene politične organizacije. Politično vodstvo (Haled Mešal) s sedežem v Damasku nadzira politično stranko (Ismail Hanija in Mahmud Zahar), ki ima sedež v Gazi in vojaško vejo (Mohamed Deif oziroma Imad Al Alami), ki prav tako deluje v Gazi. Neizpodbitno je, da so samomorilski napadi in raketno obstreljevanje nedolžnega izraelskega prebivalstva dejanja terorizma, ki ga vojaška veja Al Qassam uporablja kot element odpornišva, vendar je na ta dejanja potrebno gledati skozi širši spekter prej omenjene okupacije in štirideset let trajajočega neuspešnega palestinskega boja za lastno državo. Ob tem pa ne gre pozabiti na izraelsko kršenje slehernih sprejetih in mednarodno priznanih izraelsko-palestinskih sporazumov, ženevskih konvencij, resolucij Varnostnega sveta OZN, resolucij Generalne skupščine OZN in mednarodnega prava.

Drugo hipotezo, ki se glasi: *Hamasov nastanek, obstoj in delovanje pogojujejo izraelska okupacija in ilegalne naselbine na Zahodnem bregu ter stalna vojaška prisotnost v Gazi*, sem do neke mere potrdil že v razlagi prejšnje hipoteze. Bistvo Hamasa je delovanje proti okupaciji. Njihov končni cilj je sicer ustanovitev palestinske države na celotnem ozemlju bivše mandatne Palestine, vendar bi z ustanovitvijo države znotraj meja, ki so veljale 4. junija 1967, s katero se strinja 80 % Palestincev, izgubili dobršen del podpore v ljudstvu in brez katere ne bi mogli več uspešno delovati. Hamasova podpora in priljubljenost temeljita na palestinskem obupu, z lastno državo na Zahodnem bregu in v Gazi pa bi ta obup v veliki meri izginil in s tem tudi podpora Hamasu in njegova priljubljenost. Dokler Izrael ohranja vojaško prisotnost v Gazi in širi naselja znotraj Zahodnega brega, zagotovo ne bo prišlo do rešitve konflikta, Hamas pa bo ves ta čas imel podporo v novih in novih generacijah otrok, ki nemočni odraščajo ob prizorih izraelskega nasilja.

V tretji hipotezi sem se spraševal o vplivu vere na obstoj Hamasa: *Hamas je radikalno in fundamentalistično usmerjena organizacija, njen temelj sta islam kot vera in Koran kot pisana beseda islama*. Tudi to hipotezo lahko v celoti potrdim, saj je Koran osnova za celotno Hamasovo ustanovno listino, njihova končna vizija samostojne države pa predstavlja islamski kalifat. Islam kot vera ni podlaga zgolj za ustanovno listino, pač pa tudi za rekrutacijo mladeničev za potrebe vojaške veje, izvajanje samomorilskih napadov in usmeritve ter delovanja celotne organizacije, ki ga pogojujejo islamska načela in norme.

Tako izraelska nelegalna naselja in neupravičeno izvajanje represije nad palestinskim prebivalstvom kot tudi Hamasovi nasilni teroristični odgovori so obsojanja vredni. Iz prvega dejstva sledi drugo in brez korenitega posega mednarodne skupnosti, se bo ta scenarij najverjetneje odvijal v nedogled. Nova pot k mirovnemu sporazumu mora nujno vključevati tudi Hamas. Prvi pogoj pa seveda ostaja politični dialog in soglasje med Fatahom in Hamasom v novi vladi narodne enotnosti oziroma z drugimi besedami, trdna palestinska enotnost. Brez slednje je samostojna in suverena palestinska država nedosegljiva.

Diplomsko delo bom zaključil z mislijo Winstona Churchilla, ki je leta 1937 opravičeval zatiranje arabskih uporov proti priseljevanju Judov v Palestino na podlagi rasne večvrednosti. V njegovih besedah se tudi sedemdeset let kasneje odraža kanček resnice, glede na neobzirnost Zahoda do palestinskega ljudstva:

»Ne strinjam se, da ima pes v jasliah dokončno pravico do jasli, čeprav je tam morebiti ležal že zelo dolgo. Ne priznavam mu te pravice. Ne priznavam na primer, da je bila storjena velika krivica ameriškim rdečim Indijancem ali avstralskim črnim ljudem. Ne priznavam, da je bila tem ljudem storjena krivica samo zato, ker je prišla močnejša rasa, rasa višje vrste, bolj izkušena rasa, če se tako izrazim, in prevzela njihovo mesto« (povzeto po Ali 2002: 92).

12. VIRI

KNJIGE:

1. Ali, Tariq (2002): *Spopad fundamentalizmov: križarstvo, džihad in modernost*. Ljubljana: ZPS.
2. Chehab, Zaki (2007): *Inside Hamas – The untold story of Militants, Martyrs and Spies*. New York: I.B. Tauris & Co Ltd.
3. Choueiri, Youssef M. (1997): *Islamic fundamentalism*. London: Pinter.
4. Davidson, Lawrence (2003): *Islamic fundamentalism, an introduction*. London: Greenwood Press.
5. Dolinar, Ksenja in Seta Knop, ur. (1994): *Leksikon Cankarjeve založbe*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
6. Dupuy, N. Trevor, ur. (1993): *International Military and Defense Encyclopedia, Volume 4*. Virginia: Brassey's (US) inc.
7. *Enciklopedija leksikonografskog zavoda 1959*. Zagreb: Leksikonografski zavod FNRJ.
8. Farsoun, Samih K. in Christina E. Zacharia (1997): *Palestine and the Palestinians*. Oxford: Westview press.
9. Jevtić, Miroljub (1989): *Savremeni džihad kao rat*. Beograd: Nova knjiga.
10. Kosić, Miloš (2006): *Vloga in pomen obveščevalnih služb v boju zoper mednarodni terorizem*. Ljubljana: FDV.

11. Kovač, Miha, ur. (1998): *Kronika 20. stoletja 1940–49*. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.
12. Kovač, Miha, ur. (1998): *Kronika 20. stoletja 1950–59*. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.
13. Kovač, Miha, ur. (1998): *Kronika 20. stoletja 1960–69*. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.
14. Kovač, Miha, ur. (1998): *Kronika 20. stoletja 1970–79*. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.
15. Krušič, Marjan, ur. (1984): *Zgodovina 2*. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.
16. Kurtz, Lester, ur. (1999): *Encyclopedia of Violence, Peace & Conflict, Volume 2*. San Diego: Academic Press.
17. *Slovar slovenskega knjižnega jezika 2002*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
18. Strmčnik, Matjaž (2006): *Analiza varnostnih razmer v Iraku po padcu Sadama Huseina*. Ljubljana: FDV.
19. Turner, Barry, ur. (2007): *The Statesman's Yearbook 2007 – The politics, cultures and economies of the world*. London: Palgrave Macmillan Ltd.
20. Ugrinović, Ana, ur. (2005): *Koran*. Tržič: Učila International.
21. Zelnik, Damjana (2003): *DUDEN, Tematski leksikon: Zgodovina*. Tržič: Učila International.

ČLANKI:

22. A modest ambition (2007): *The Economist*, 17.8., 10–11.

23. Asa'd, Farhat (2006): Interview: Farhat Asa'd - Hamas political leader, West bank. *Jane's intelligence review*, 1.4. Dostopno na

http://www8.janes.com/search/documentview.do?docid=/content1/janesdata/mags/jir/history/jir2006/jir01465.htm@current&pageselectd=alljanes&keyword=hamas&backpath=http://search.janes.com/search&prod_name=jir& (27. februar 2007).

24. Abas razpustil Hamasovo vlado (2007): *Delo*, 14. 6. Dostopno na

http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,396,219553 (14. junij 2007).

25. Abas zavrnil dialog s Hamasom (2007): *Delo*, 20. 6. Dostopno na

http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,396,220933 (20. junij 2007).

26. Davidson, Lawrence (2006): Moderating hand needed to guide Hamas and Israel to peace table. *Jane's Intelligence Review*. Dostopno na

http://www8.janes.com/Search/documentView.do?docId=/content1/janesdata/mags/jir/history/jir2006/jir01497.htm@current&pageSelected=allJanes&keyword=hamas&backPath=http://search.janes.com/Search&Prod_Name=JIR& (27. februar 2007).

27. Fatah vrača udarec (2007): *Delo*, 16. 6. Dostopno na

http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,396,220079 (16. junij 2007).

28. Financial fraud (2006): *Jane's Sentinel Security Assessment - Eastern Mediterranean*, 28. 12. Dostopno na

http://www8.janes.com/Search/documentView.do?docId=/content1/janesdata/sent/emedsu/emed9999.htm@current&pageSelected=allJanes&keyword=hamas&backPath=http://search.janes.com/Search&Prod_Name=EMEDS& (27. februar 2006).

29. Hamas (2006): Jane's World Insurgency and Terrorism. Dostopno na http://www8.janes.com/Search/documentView.do?docId=/content1/janesdata/binder/jwit/jwit0132.htm@current&pageSelected=allJanes&keyword=hamas&backPath=http://search.janes.com/Search&Prod_Name=JWIT& (27. februar 2007).
30. Hamas: Israel's 'Frankenstein' (2001): *Jane's Terrorism & Security Monitor*, 18. 9. Dostopno na http://www8.janes.com/Search/documentView.do?docId=/content1/janesdata/mags/jtism/history/jtism2001/jtism0192.htm@current&pageSelected=allJanes&keyword=hamas&backPath=http://search.janes.com/Search&Prod_Name=JTSM& (27. februar 2007).
31. Hamas: Preživimo lahko tudi brez denarja EU (2006): *Delo*, 21. 3. Dostopno na http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,396,126464&fromsearch=1 (4. april 2007).
32. Hamas and the 'Green Revolution' (2005): *Jane's Intelligence Digest*, 30. 9. Dostopno na http://www8.janes.com/Search/documentView.do?docId=/content1/janesdata/mags/jid/history/jid2005/jid00923.htm@current&pageSelected=allJanes&keyword=hamas&backPath=http://search.janes.com/Search&Prod_Name=JID& (27. februar 2007).
33. Hamas at the crossroads (2006): *Jane's Defense Weekly*, 8. 2. Dostopno na http://www8.janes.com/Search/documentView.do?docId=/content1/janesdata/mags/jdw/history/jdw2006/jdw13350.htm@current&pageSelected=allJanes&keyword=hamas&backPath=http://search.janes.com/Search&Prod_Name=JDW& (27. februar 2007).
34. Hamas militia breaks up Fatah protest in Gaza (2007): *International Herald Tribune*, 24.8. Dostopno na <http://www.iht.com/articles/2007/08/24/asia/mideast.php> (24. avgust 2007).
35. Hamas ponuja roko miru (2006): *Delo*, 15. 6. Dostopno na http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,396,142612&fromsearch=1 (27. marec 2007).

36. Hladnik-Milharčič, Ervin (2007): Jaser Arafat ne živi več v Gazi. *Dnevnik*, 16. 6., 16–18.
37. Iran pohvalil Hamas, da ne priznava Izraela (2006): *Mladina*, 20. 2. Dostopno na <http://www.mladina.si/dnevnik/77394/> (4. maj 2007).
38. Izrael zaskrbljen, Hamas zadovoljen (2006): *Delo*, 21. 9. Dostopno na http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,396,160375&fromsearch=1 (5. april 2007).
39. Izrael bo odprl veleposlaništvo v Sloveniji (2006): *Mladina*, 14. 2. Dostopno na <http://www.mladina.si/dnevnik/77077/> (24. marec 2007).
40. Izz al-Din al-Qassam Brigades (2006): *Jane's Terrorism & Security Monitor*, 15. 2. Dostopno na http://www8.janes.com/Search/documentView.do?docId=/content1/janesdata/mags/jtsm/history/jtsm2006/jtsm0846.htm@current&pageSelected=allJanes&keyword=hamas&backPath=http://search.janes.com/Search&Prod_Name=JTSM& (27. februar 2007).
41. Mašanović, Božo (2006): Bo Unija privila Hamas? *Delo*, 30. 1. Dostopno na http://www.delo.si/index.php?sv_path=43,49&so=Delo&da=20060130&ed=0&pa=1&ar=91bc6c02c27b6d20eb864a021affe9b204&fromsearch=1 (30. januar 2006).
42. Medvešek, Marko (2007): Revolucija v Gazi. *Mag*, 20. 7., 51–54.
43. Miholič, Andrej (2006): Od bratovščine do zmage na volitvah. *Delo*, 27. 1., 4.
44. Načrt Zahoda: Izstradati Hamas (2006): *Delo*, 14. 2., 4.
45. Novak, Luka (2001): Gibanje gorečih odpadnikov. *Obramba*, 33(6), 18–20.
46. Odmevi na palestinske volitve (2006): *Delo*, 27. 1., 4.

47. Palestinian poll finds support for Fatah government over Hamas (2007): *International Herald Tribune*, 23.8. Dostopno na

<http://www.ihrt.com/articles/ap/2007/08/23/africa/ME-GEN-Palestinians-Poll.php>
(27. avgust 2007).

48. Palestinci z dvema vladama? (2007): *24ur.com*. 15. 6. Dostopno na

http://24ur.com/bin/article.php?article_id=3099969 (15. junij 2007).

49. Post-911 financial freeze dries up Hamas funding (2002): *Janes Intelligence Review*, 1. 5. Dostopno na

http://www8.janes.com/Search/documentView.do?docId=/content1/janesdata/mags/jir/history/jir2002/jir00213.htm@current&pageSelected=allJanes&keyword=hamas&backPath=http://search.janes.com/Search&Pod_Name=JIR& (27. februar 2007).

50. Rocket-propelled grenade fired at house of Palestinian PM (2007): *International Herald Tribune*, 11. 6. Dostopno na

<http://www.ihrt.com/articles/ap/2007/06/12/africa/ME-GEN-Israel-Palestinians.php>
(22. avgust 2007).

51. Rubin, Barry (2007): Hamasov trenutek. *Mag*, 27. 6., 53.

52. Russian terror list omits Hamas, Hizbullah (2006): *Jane's Terrorism Watch Report - Daily Update*, 31. 7. Dostopno na

http://www8.janes.com/Search/documentView.do?docId=/content1/janesdata/mags/twr/history/twr2006/twr3279.htm@current&pageSelected=allJanes&keyword=hamas&backPath=http://search.janes.com/Search&Prod_Name=TWR& (12. april 2007).

53. Security (2006): *Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean*, 28. 12. Dostopno na http://www8.janes.com/Search/documentView.do?docId=/content1/janesdata/sent/emedsu/gazas010.htm@current&pageSelected=allJanes&keyword=hamas&backPath=http://search.janes.com/Search&Prod_Name=EMEDS& (27. februar 2007).
54. Senior Hamas leader acknowledges 'established fact' of Israel's existence (2007): *Jane's Intelligence Watch Report - Daily Update*, 11. 1. Dostopno na http://www8.janes.com/Search/documentView.do?docId=/content1/janesdata/mags/iwr/history/iwr2007/iv14n008c.htm@current&pageSelected=allJanes&keyword=hamas&backPath=http://search.janes.com/Search&Prod_Name=IWR& (27. februar 2007).
55. Snatching power - Hamas seizes control (2007): *The Economist*, 15. 6. Dostopno na http://www.economist.com/world/africa/displaystory.cfm?story_id=9332932 (15. junij 2007).
56. Soban, Branko (2007): Šimon Peres – politični romantik, avtor zamisli o Bližnjem vzhodu. *Delo*, 21. 7., 5.
57. Suicide terrorism: a global threat (2006): *Jane's Intelligence Review*, 17. 12. Dostopno na http://www.janes.com/security/international_security/news/usscole/jir001020_1_n.shtml (27. februar 2007).
58. Šurk, Barbara (2003): Hamas je sovražnik miru. *Delo*, 21. 6. Dostopno na http://www.delo.si/index.php?sv_path=43,49&so=Delo&da=20030621&ed=0&pa=1&ar=697590f7120d98985e8e7cfd0a4821d704&fromsearch=1 (14. junij 2007).
59. Šurk, Barbara (2006): Odvisni od demokracije. *Delo*, 4. 2., 1.
60. Šurk, Barbara (2006a): Državo v enem paketu. *Delo*, 4. 3., 3–4.

61. Šurk, Barbara (2006b): Hamas se vede, kot da je na oblasti, govori pa, kot da je še vedno v opoziciji. *Delo*, 25. 2., 4–6.

62. Šurk, Barbara (2006c): Protesti proti Fatahu. *Delo*, 28. 1., 1.

63. Šurk, Barbara (2006d): Hamas na zgodovinskem obisku v Moskvi. *Delo*, 4. 3.

Dostopno na

http://www.delo.si/index.php?sv_path=43,49&so=Delo&da=20060304&ed=0&pa=1&ar=f927ecfc31dedee159a170329fc5e7ce04&fromsearch=1 (23. marec 2007).

64. Šterbenc, Primož (2006): Zmaga Hamasa na palestinskih volitvah kot posledica katastrofalnih razmer, v katerih živi palestinski narod. *Teorija in praksa* 43(5/6), 752–775.

65. The Hamas conundrum (2006): *The Economist*, 15. 6. Dostopno na

http://www.economist.com/opinion/PrinterFriendly.cfm?story_id=7064416
(4. april 2007).

66. The squeeze continues (2007): *The Economist* 22. 3. Dostopno na

http://www.economist.com/world/africa/PrinterFriendly.cfm?story_id=8896189
(5. maj 2007).

67. Zmagoslavje (2006): *Delo*, 27. 1., 4.

DOKUMENTI:

68. *Balfourjeva deklaracija*, sprejeta in razglašena na britanskem zunanjem ministrstvu 2. novembra 1917. Dostopno na

<http://www.mfa.gov.il/MFA/Peace+Process/Guide+to+the+Peace+Process/The+Balfour+Declaration.htm> (24. april 2007).

69. *Deklaracija o skupnem boju proti terorizmu (DeSBT)* (2001). Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200181&stevilka=4202> (14. april 2007).
70. *Deklaracija o podpori resoluciji o terorizmu (DeReTer)* (2002). Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200250&stevilka=2450> (14. april 2007).
71. *Hamasova ustanovna listina*, sprejeta in razglašena v Hamasovem posvetovalnem odboru leta 1988. Dostopna na <http://www.palestinecenter.org/cpap/documents/charter.html> (10. april 2007).
72. International Crisis Group (2007): *After Gaza - Middle East Report N°68*. Dostopno na <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=4975&l=1> (28. avgust 2007).
73. International Crisis Group (2007a): *After Mecca: Engaging Hamas Middle East Report N°62*. Dostopno na <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=1271&l=1> (4. april 2007).
74. International Crisis Group (2004): *Dealing with Hamas - Middle East Report N°21*. Dostopno na <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=2990&l=1> (4. april 2007).
75. International Crisis Group (2006): *Enter Hamas: The Challenges of political integration - Middle East Report N°49*. Dostopno na <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=1271&l=1> (4. april 2007).
76. *Mecca Agreement*, sprejeto v Meki na trostranski konferenci Fataha, Hamasa in Savdske Arabije, 8. februarja 2007. Dostopno na <http://www.jmcc.org/new/07/feb/meccaagree.htm> (23. avgust 2007).

77. Ministrstvo za zunanje zadeve RS (2002): Boj proti terorizmu. Dostopno na http://www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika/mednarodna_varnost/boj_proti_terorizmu/ (23. april 2007).

78. *Prihodnja ureditev Palestine*, sprejeta in razglašena z resolucijo Generalne skupščine 181 (III), 29. novembra 1947. Dostopno na <http://domino.un.org/unispal.nsf/dbe273e151ef674d85256cbe0070e688/7f0af2bd897689b785256c330061d253!OpenDocument> (23. maj 2007).

79. *Razmere na Bljžnem vzhodu*, sprejeto in razglašeno z resolucijo Varnostnega sveta 242, 22. novembra 1967. Dostopno na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/240/94/IMG/NR024094.pdf?OpenElement> (7. junij 2007).

80. *Resolucije in odločitve Generalne skupščine in Varnostnega sveta glede palestinskega vprašanja 2004*, sprejete z resolucijo Generalne skupščine 183, 25. aprila 2005. Dostopno na <http://domino.un.org/UNISPAL.NSF/85255db800470aa485255d8b004e349a/28fac69afb87dae585256fee00659dc4!OpenDocument> (7. junij 2007).

81. Solana, Javier (2003): *A secure Europe in a better world: European security strategy*. Dostopno na <http://www.iss-eu.org/solana/solanae.pdf> (23. maj 2007).

82. The White House (1995): *Executive Order 12947 : Prohibiting Transactions with Terrorists Who Threaten to Disrupt the Middle East Peace Process*. Dostopno na <http://www.yale.edu/lawweb/avalon/mideast/pal05.htm> (23. april 2007).

83. The White House (2001): *Fact Sheet on Shutting Down the Terrorist Financial Network*. Dostopno na <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/12/20011204-11.html> (23. april 2007).

84. U.S. Department of State (2001): *Comprehensive List of Terrorists and Groups Identified Under Executive Order 13224*. Dostopno na <http://www.state.gov/s/ct/rls/fs/2001/6531.htm> (23. april 2007).

85. *Ustanovna listina OZN*, sprejeta na konferenci Združenih narodov 26. junija 1945. Dostopno na <http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/ch-cont.htm> (7. junij 2007).

VIDEO GRADIVO:

86. Bishari Film Productions Inc. (2006): *Hamas – Behind the mask*. CBC.

87. Sweeny, Fiona (2007): *Six day war – then and now*. CNN, 5. 6.

88. *Your world today* (2007): CNN, 25. 6.

89. *Zraclo tedna* (2007): RTV, 18. 6.

INTERVJUJI / PREDAVANJA:

90. Bush, George W. (2007): *Democracy & Security*. CNN, 5. 6.

91. Carter, Jimmy (2006): *Palestine. Peace Not Apartheid*. CBC, 8. 12.

92. Chomsky, Noam in Alan Dershowitz (2005): *Israel and Palestine after disengagement – where do we go from here*. Harvard University's Institute of Politics. Dostopno na http://uc.princeton.edu/main/index.php?option=com_content&task=view&id=202&Itemid=1 (23. september 2006).

93. Finkelstein, Norman (2005): *An Issue Of Justice, Origins Of The Israel-Palestine Conflict*. Dostopno na <http://www.normanfinkelstein.com/article.php?pg=4&ar=11> (4. marec 2006).

94. Hladnik Milharčič, Erik (2007): *Globus*. RTV, 19. 6.

OSTALI INTERNETNI VIRI:

95. Amnesty International (2007): *Enduring occupation - Palestinians under siege in the West Bank*, 4. 6. Dostopno na

<http://web.amnesty.org/library/Index/ENGMDE150332007?open&of=ENG-ISR>
(15. junij 2007).

96. Amnesty International Canada (2006): *Middle East*. Dostopno na

<http://www.amnesty.ca/middleeast/news/> (22. avgust 2007).

97. Anti-Hamas rallies staged in Gaza (2007): *BBC news*, 31. 8. Dostopno na

http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/6972361.stm (31. avgust 2007).

98. Assad, Samar (2007): *Most Palestinians Support Early Elections and Maintain Tough Stance toward Final Status Issues*. Dostopno na

<http://usa.mediamonitors.net/layout/set/print/content/view/full/45763> (27. avgust 2007).

99. Collaboration with Syria & Iran (2007). *Weaponsurvey*. Dostopno na

<http://www.weaponsurvey.com/hamas.htm> (24. maj 2007).

100. Council on foreign relations (2006a): *Hamas*, 8. 6. Dostopno na

<http://www.cfr.org/publication/8968/> (22. februar 2007).

101. Countering Landmines and IEDs (2007). *Weaponsurvey*. Dostopno na

<http://www.weaponsurvey.com/landmines.htm> (24. maj 2007).

102. Electoral victory (2007). *Weaponsurvey*. Dostopno na

<http://www.weaponsurvey.com/hamas.htm> (24. maj 2007).

103. European Commission (2005): *The EU & the Middle East Peace Process*.
Dostopno na
http://ec.europa.eu/external_relations/mepp/index.htm (23. april 2007).
104. Ganor, dr. Boaz (1992): *Hamas-the Islamic resistance movement in the territories*.
Dostopno na <http://www.jcpa.org/jl/saa27.htm> (24. april 2007).
105. Hamas: Izrael obstaja (2007). *24ur.com*, 10. 1. Dostopno na
http://24ur.com/naslovnica/novice/svet/20070110_3087522.php (10. januar 2007).
106. Hamas orders private clinics shut (2007). *Al Jazeera*, 28. 8. Dostopno na
<http://english.aljazeera.net/NR/exeres/005EF4FA-7E68-472B-9C78-0EF308421A13.htm>
(28. avgust 2007).
107. International Institute for Counter-Terrorism (1997): *Hamas (Islamic Resistance Movement) Harakat al-Muqawamah al-Islamiyya*. Dostopno na
<http://www.ict.org.il/> (30. september 2005).
108. Israel Ministry of Foreign Affairs (2007): *Funding terrorism*, 15. 3. Dostopno na
<http://www.israel-mfa.gov.il/MFA/Terrorism-+Obstacle+to+Peace/Terror+Groups/Funding%20terrorism%2015-mar-2007>
(2. april 2007).
109. Israel Ministry of foreign Affairs (2007a): *Iranian and Syrian support for Hizbullah and the Palestinian terrorist organizations*, 18. 3. Dostopno na
<http://www.israel-mfa.gov.il/MFA/Terrorism-+Obstacle+to+Peace/Terror+Groups/Iranian%20and%20Syrian%20support%20for%20Hizbullah%20and%20the%20Palestinian%20terrorist%20organizations%2018-Mar-2007>
(23. junij 2007).

110. Israel Ministry of Foreign Affairs (2001): *Israeli Settlements and International Law*, 20. 5. Dostopno na <http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/peace%20process/guide%20to%20the%20peace%20process/israeli%20settlements%20and%20international%20law> (16. junij 2007).

111. Israel Ministry of Foreign Affairs (2007b): *The HAMAS Terror Organization-update* 15. 3. Dostopno na <http://www.israel-mfa.gov.il/MFA/Terrorism-+Obstacle+to+Peace/Terror+Groups/The%20HAMAS%20Terror%20Organization%20-%20%202006%20update%2015-Mar-2007> (24. april 2007).

112. Israel releases Palestinian funds (2007): *BBC news*, 1. 7. Dostopno na http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/6258824.stm (1. julij 2007).

113. Izrael izročil zamrznjena sredstva (2007): *RTV SLO*, 19. 1. Dostopno na http://www.rtv slo.si/modload.php?&c_mod=rnews&op=sections&func=read&c_menu=2&c_id=131561&tokens=Izrael+izro%C4%8Dil+zamrznjena+sredstva (19. januar 2007).

114. Izredno stanje na palestinskih ozemljih (2007): *RTV SLO*, 14. 6. Dostopno na http://www.rtv slo.si/modload.php?&c_mod=rnews&op=sections&func=read&c_menu=2&c_id=144499 (14. junij 2007).

115. Leadership Hierarchy (2007). *Weaponsurvey*. Dostopno na <http://www.weaponsurvey.com/hamas.htm> (24. maj 2007).

116. Leban, Andrej (2007): *Skrajnežem se ni bati za nove nabornike*. *RTV SLO*, 21. 6. Dostopno na http://www.rtv slo.si/modload.php?&c_mod=rnews&op=sections&func=read&c_menu=2&c_id=145113 (21. junij 2007).

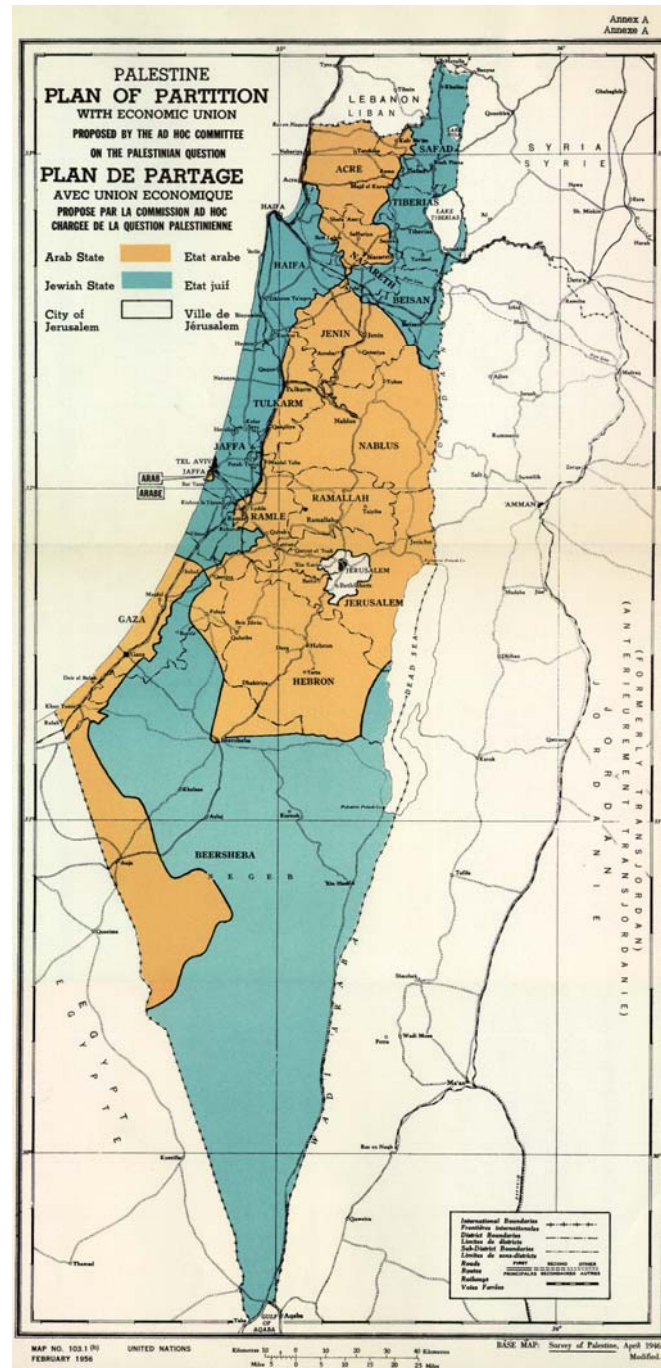
117. Linnett, Richard (2004): *A portrait of the artist as a retired adman*. Dostopno na <http://www.britannica.com/magazine/print?query=adage&id=13&minGrade=&maxGrade=> (24. julij 2007).
118. Military Capabilities (2007). *Weaponsurvey*. Dostopno na <http://www.weaponsurvey.com/hamas.htm> (24. maj 2007).
119. Missiles & Mortars: Introduction (2007). *Weaponsurvey*. Dostopno na <http://www.weaponsurvey.com/missilesrockets.htm> (24. maj 2007).
120. Morris, Benny (2006): Hamas: Alms and arms. *The New Republic - Scholars for peace in the middle east*, 11.7. Dostopno na <http://www.spme.net/cgi-bin/articles.cgi?ID=800> (5. april 2007).
121. 'New Historian' Shifts from Old View of Israel (2007). *The Washington Post*, 12. 3. Dostopno na <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/discussion/2007/03/12/DI2007031200377.html> (4. junij 2007).
122. Post-Disengagement Smuggling (2007). *Weaponsurvey*. Dostopno na <http://www.weaponsurvey.com/salw.htm> (24. maj 2007).
123. Putin ready for talks with Hamas (2006): *BBC news*, 9. 2. Dostopno na http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4698240.stm (24. marec 2006).
124. Schweitzer, Yoram (2001): *Suicide Bombings - The Ultimate Weapon?* Dostopno na <http://www.ict.org.il/apage/5355.php> (30. september 2005).
125. Small Arms & Light Weapons: Introduction (2007). *Weaponsurvey*. Dostopno na <http://www.weaponsurvey.com/salw.htm> (24. maj 2007).

126. Smuggling Routes (2007). *Weaponsurvey*. Dostopno na <http://www.weaponsurvey.com/salw.htm> (24. maj 2007).
127. Smuggling Tunnels: Introduction (2007). *Weaponsurvey*. Dostopno na <http://www.weaponsurvey.com/salw.htm> (24. maj 2007).
128. Statistični urad RS (2007): *Politična organizacija*. Dostopno na http://www.stat.si/vodic_oglej.asp?ID=102&PodrocjeID=6 (25. avgust 2007).
129. The Brookings Institution (2007): *Inside Hamas - A Saban Center Roundtable Discussion*. Dostopno na <http://www.brookings.edu/fp/saban/events/20070515.htm> (1. september 2007).
130. The Santorini & Karine A (2007). *Weaponsurvey*. Dostopno na <http://www.weaponsurvey.com/salw.htm> (24. maj 2007).
131. The White House (2006): *President Bush Meets with the Cabinet*, 30. 1. Dostopno na <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2006/01/20060130.html> (23. april 2007).
132. Two-thirds unemployment in occupied Arab territories – UN labour study (2007). *UN News Centre*, 29. 5. Dostopno na <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=22713&Cr=labour&Cr1=> (15. junij 2007).
133. Who are Hamas? (2007): *BBC news*, 25. 1. Dostopno na http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/1654510.stm (25. januar 2007).
134. Wikipedia - The Free Encyclopedia (2007): *Extremism*. Dostopno na <http://en.wikipedia.org/wiki/Extremism> (20. avgust 2007).

135. Wikipedia - The Free Encyclopedia (2007a): *Paramilitary*. Dostopno na <http://en.wikipedia.org/wiki/Paramilitary> (4. september 2007).
136. Wikipedia - The Free Encyclopedia (2007b): *Political movement*. Dostopno na http://en.wikipedia.org/wiki/Political_movement (1. september 2007).
137. Wikipedia - The Free Encyclopedia (2007c): *Political organisation*. Dostopno na http://en.wikipedia.org/wiki/Political_organisation (20. avgust 2007).
138. Wikipedia - The Free Encyclopedia (2007d): *Sicarii*. Dostopno na <http://en.wikipedia.org/wiki/Sicarii> (24. julij 2007).
139. Wilcox, Laird (1987): *What Is Political "Extremism"?* Dostopno na <http://www.voluntaryist.com/articles/027a.php> (1. september 2007).
140. WordNet Search - a lexical database for the English language (2007): *Extremism*. Dostopno na <http://wordnet.princeton.edu/perl/webwn?s=extremism> (1. September 2007).

13. PRILOGE

PRILOGA A: Načrt razdelitve ozemlja mandatne Palestine na izraelsko in arabsko državo po resoluciji Generalne skupščine OZN 181 leta 1947.

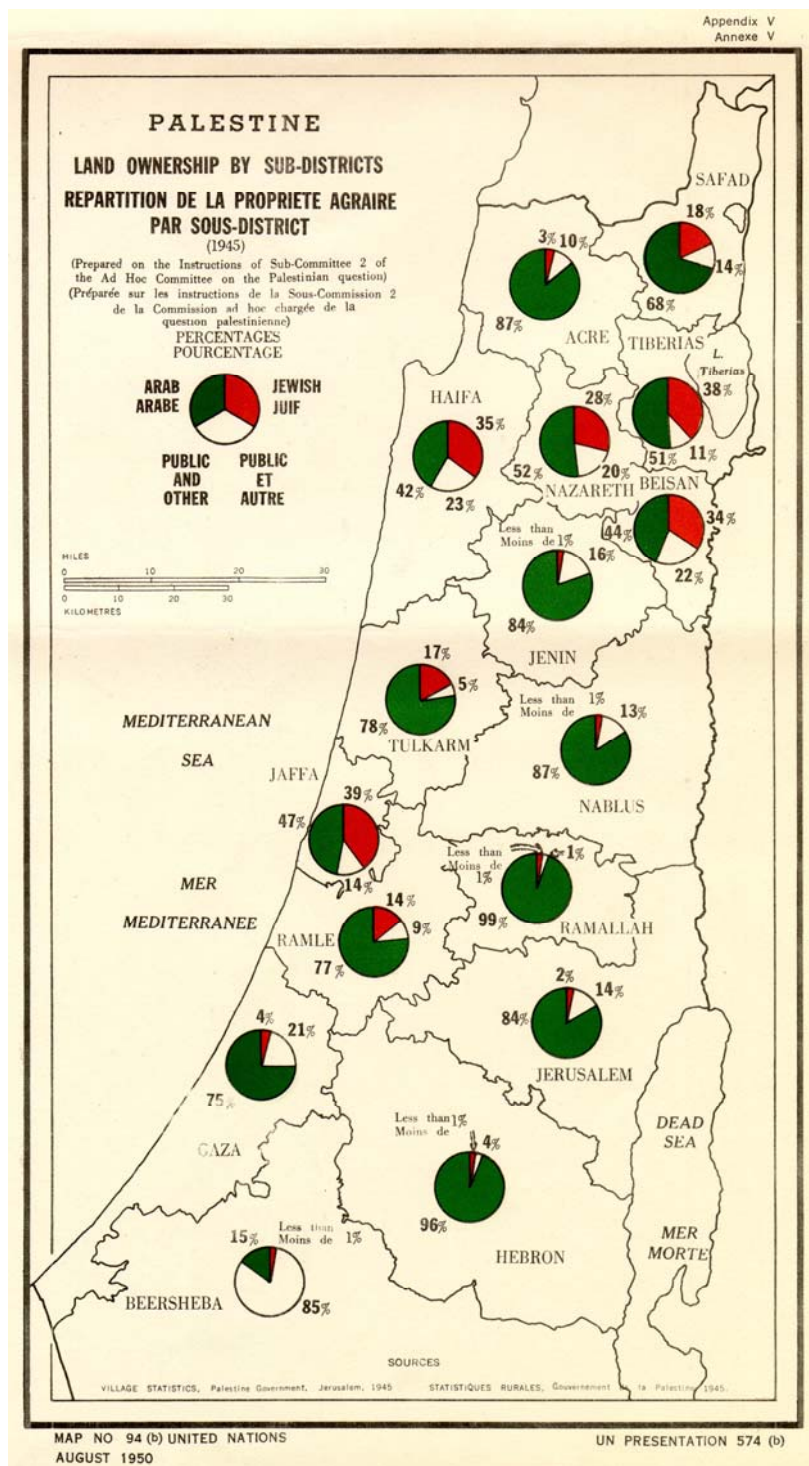
Vir: <http://domino.un.org/unispal.nsf/vMaps> (dostopno 15. 10. 2007)

PRILOGA B: Izrael in zasedena ozemlja od leta 1967 dalje.

Vir: <http://domino.un.org/unispal.nsf/vMaps> (dostopno 15. 10. 2007)

PRILOGA C: Zemljevid lastništva palestinskega ozemlja leta 1945.

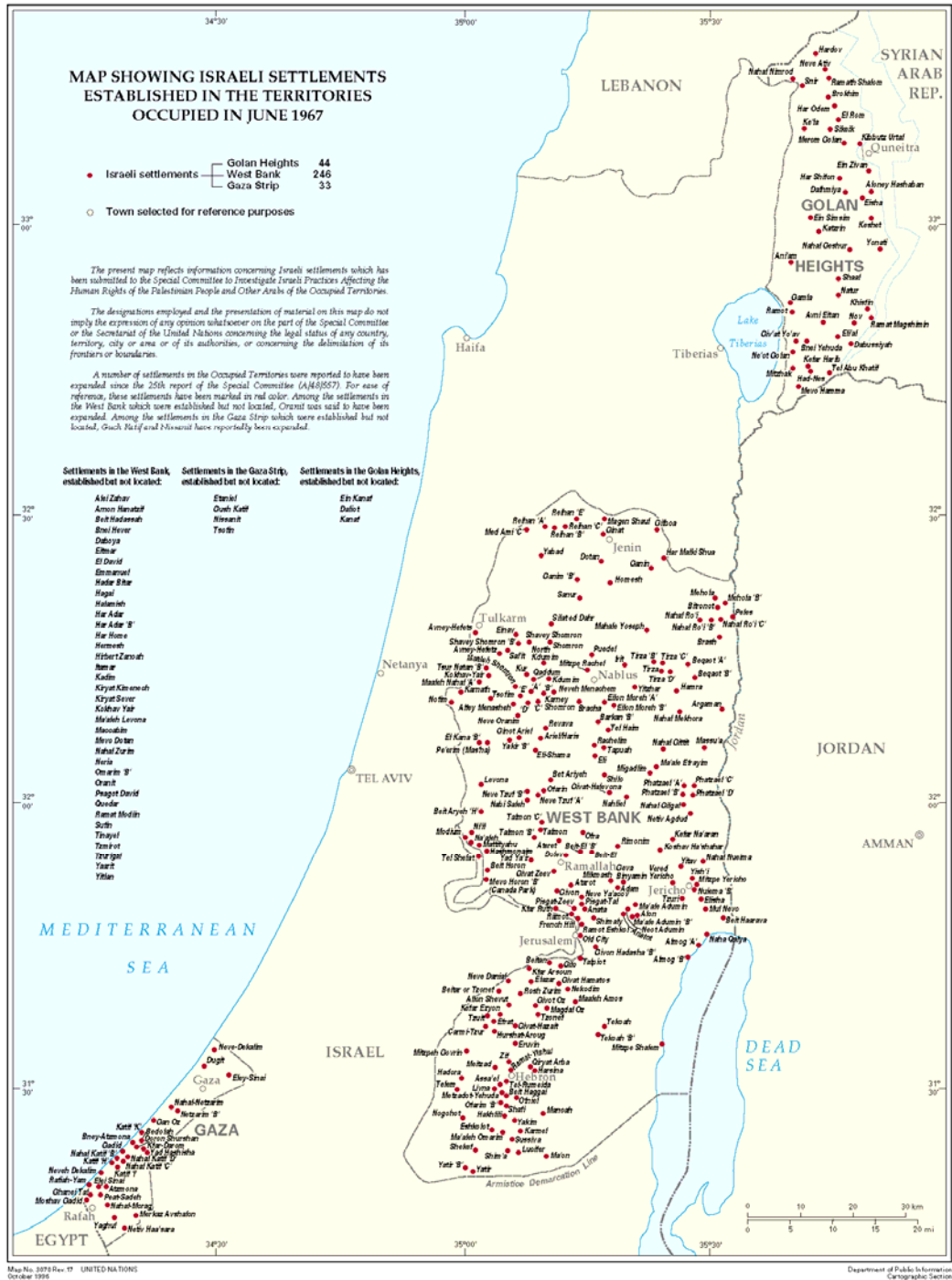
Vir: <http://domino.un.org/unispal.nsf/vMaps> (dostopno 15. 10. 2007)

PRILOGA D: Zemljevid fragmentacije Zahodnega brega.

Vir: <http://domino.un.org/unispal.nsf/vMaps> (dostopno 15. 10. 2007)

PRILOGA E: Zemljevid izraelskih naselbin v Gazi, na Zahodnem bregu in na Golanski planoti.

Vir: <http://domino.un.org/unispal.nsf/vMaps> (dostopno 15. 10. 2007)